

1500 Ft

a trófea súlya: 14,87 kg
pontszáma: 246,50 CIC
elejtés helye: Bóly Zrt.
időpontja: 2008. szeptember 13.
elejtő: Hans Peter
kísérő: Vári Róbert, fővadász

fotó: Gergác Péter

2009

VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2009

KAMARAI TAGOK
RÉSZERE
TÉRÍTÉSMENTES

Biztosítási szolgáltatások

Az OTP Garancia Biztosító a magyar vadászok hivatalos biztosítója

OTP Garancia Biztosító Zrt. • www.garancia.hu

DIANA FEGYVERSZEKRENYEK AKCIÓ

Diana "10"
98990 Ft

Diana "7"
82990 Ft

Diana "5"
37990 Ft

5, 7 és 10 db fegyver tárolására:

- Magyar Minőség Díjas termékek
- A legújabb fegyvertörvény előírásának megfelelő
- Rendőrség ajánlásával

Trezor - Lektor Zrt.
5600 Békéscsaba, Illésházi u. 18.
Telefon és fax: 66/444-391; 66/546-370
E-mail: safety@trezor.hu
Web site: www.trezor.hu

Minden Diana fegyverszekrény, ajándék kulcstartóval!

A VADÁSZAT SZENVEDÉLY, A FEGYVERTARTÁS FELELŐSÉG!

1603 Lőszertartó I.
1990 Ft

KIEGÉSZÍTŐ TERMÉKEK VADÁSZTÁRSAINK RÉSZÉRE!

1607 Lőszertartó III.
19990 Ft

Egyedi kivitelű termékek gyártását is vállaljuk, kérje személyre szóló ajánlatunkat!

Az árak 2009. június 30-ig érvényesek!
www.trezor.hu

1605 Csizmafogas
2990 Ft

Rendelését ide küldje:
5600 Békéscsaba, Illésházi út 18.
Tel/Fax: 66/444-391 E-mail: safety@trezor.hu

1601 Maroklófegyver tárolók
4990 Ft

IDH	Megnevezés	Méret (mm)	Lista ár bruttó	Akciós ár bruttó	Megrendelés
1615	Diana „10”	1600x750x350	102.480 Ft	98.990 Ft db
1616	Diana „10” elektronikus számmzárral	1600x750x350	139.980 Ft	129.990 Ft db
1613	Diana „7”	1600x590x280	87.990 Ft	82.990 Ft db
1614	Diana „7” elektronikus számmzárral	1600x590x280	124.480 Ft	118.990 Ft db
1606	Diana „5”	1500x376x260	43.280 Ft	37.990 Ft db

Az árak az ÁFA-t tartalmazzák, a kiszállítás 30.000 Ft feletti vásárlás esetén díjmentes!

Név: Cím:
Tel.: Fax: E-mail:

Dátum: 2008.hónap Aláírás
Fizetés: átvételkor készpénzben számla ellenében.

2009. ÉVI
VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2009

A VADÁSZKUTYA

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

Felelős szerkesztő:
PECHTOL JÁNOS

A szerkesztőség tagjai:
BÍRÓ GABRIELLA, DÉNES RITA, FEISZT OTTÓ,
KOVÁCS GÁBOR, KOVÁCS ZSOLT,
MÁROK TAMÁS, TÖRÖK HENRIK

A borító fotóját
BABICZKY ATTILA
készítette

A hónapokról
MÁROK TAMÁS
írt

Lektorálta
GELLÉR TIBOR

ISBN 978-963-9783-11-9
ISSN 1419-4732

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.
Telefon: 355-6180 / Fax: 375-8378
e-mail: info@omvk.hu

Megjelent: 57 500 példányban

2009. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
<i>Nagyvadfajok</i> Gímszarvasbika, golyóra érett – bika selejt, tehén – üdő, borjú Dámbika, golyóra érett – bika selejt – tehén, üdő, borjú Őzbak – suta, gida Muflonkos, muflonjuh, -jerke, -bárány Vaddisznó kan, süldő, malac,* – koca Szikaszarvas bika, -tehén, -üdő, -borjú	szepember 1.–október 31. szepember 1.–január 31. szepember 1.–február 28. október 1.–december 31. október 1.–január 31. október 1.–február 28. április 15.–szepember 30. október 1.–február 28. szepember 1.–február 28. egész évben május 1.–január 31. szepember 1.–december 31.
<i>Apróvadfajok</i> Mezei nyúl Üregi nyúl Fácánkakas – fácántyúk* Fogoly* Vetési lúd, Nagylilik* Tökés réce, Csörgő réce, Szárcsa* Kerceréce* Erdei szalonka* Balkáni gerle Örvös galamb	szepember 1.–december 31. szepember 1.–január 31. október 1.–február 28. vadászati idény nélkül október 1.–december 31. október 1.–január 31. szepember 1.–január 31. október 1.–január 31. vadászati idény nélkül augusztus 15.–február 28. augusztus 15.–október 31.
<i>Egyéb apróvadfajok</i> Róka, Pézsmapocok, Nyestkutya, Mosómedve Házi görény, Nyest Borz, Aranysakál Dolmányos varjú, Szarka* Szajkó*	egész évben szepember 1.–február 28. június 1.–február 28. július 1.–február 28. augusztus 1.–február 28.

* a jogszabályban feltüntetett feltételekkel

Január

...S akkor – akárha a Micimackóban lennénk! – Váratlanul nyakunkba ugrik *egy január*. Dermesztő hideggel, magas hóval. A hét végi hajtás kemény feladat. A tacsók már feladják, a foxik küzdenek, a hosszú lábú vizslák bírják leginkább.

A hajtók hátán a dermesztő hidegben is folyik a víz, mire kötéllel nagy nehezen kicibálják a zsákmányt a nyiladékra. A meglőtt disznó nagyon el tudja hagyni magát – méterről méterre a gyenge süldő is mázsányi disznóvá válik. Mintha csak visszahúzná valaki a sűrűben, kutyáinkon kívül; mert ők még mindig cibálják az élettelen testet...

De azért a pecsenye minden izzadságot megér! Már ha asszonykánk ínycsiklandóan készíti el – fokhagymával, borssal, sóval –, s meleg szobában ülhetünk neki az újévi vadmalacnak.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	7.32	16.04	9.56	21.17		17. Szombat	7.26	16.23	-- --	10.04	
2. Péntek	7.32	16.05	10.13	22.26		18. Vasárnap	7.25	16.24	0.33	10.24	☾
3. Szombat	7.32	16.06	10.29	23.37		19. Hétfő	7.24	16.26	1.43	10.48	
4. Vasárnap	7.32	16.07	10.47	-- --	☾	20. Kedd	7.23	16.27	2.52	11.17	
5. Hétfő	7.31	16.08	11.08	0.51		21. Szerda	7.22	16.29	3.56	11.53	
6. Kedd	7.31	16.09	11.34	2.10		22. Csütörtök	7.21	16.30	4.55	12.39	
7. Szerda	7.31	16.10	12.08	3.31		23. Péntek	7.20	16.32	5.45	13.33	
8. Csütörtök	7.31	16.11	12.55	4.52		24. Szombat	7.19	16.33	6.25	14.35	
9. Péntek	7.30	16.12	13.59	6.05		25. Vasárnap	7.18	16.35	6.58	15.42	
10. Szombat	7.30	16.14	15.17	7.05		26. Hétfő	7.17	16.36	7.24	16.50	●
11. Vasárnap	7.29	16.15	16.44	7.50	○	27. Kedd	7.16	16.38	7.45	17.59	
12. Hétfő	7.29	16.16	18.11	8.23		28. Szerda	7.15	16.39	8.03	19.08	
13. Kedd	7.28	16.17	19.34	8.49		29. Csütörtök	7.14	16.41	8.20	20.17	
14. Szerda	7.28	16.19	20.53	9.10		30. Péntek	7.13	16.42	8.36	21.27	
15. Csütörtök	7.27	16.20	22.09	9.28		31. Szombat	7.12	16.44	8.53	22.40	
16. Péntek	7.26	16.22	23.22	9.46							

fotó: Saffa Képgyűjtemény

Február

Akár a tavasz erőlködik, akár a tél erősködik még, nem sok mindent lehet tenni ezzel a hónappal. A megfogyott fácánokból puskázhatunk még párat, gyöngé ünők, elmaradt süldők közül emelhetünk ki néhányat. Amúgy a puskák olajozására, a felszerelés javíthatására és visszaemlékezésre alkalmas ez a furcsa hónap. No meg arra, hogy kutyánkkal megtanítsunk néhány hasznos kunsztot. A lesre mászást például, ha nem túl magas és meredek a létra. Nem cirkuszi mutatványként, csak fölhurcolkodásunkat könnyítendő, hisz egy hosszú, netalán egész éjszakás tél végi várakozáshoz rengeteg ruhadarab, ezerféle felszerelés kell. Az unalmas fagyoskodást oldja meleg testével lábunkra fekvő ebünk. Akkor kel csak föl rólunk, ha tényleg közeleg valami: a hideg által figyelmeztet. Miután pedig elhúztuk a ravasz billentyűjét, nem kell sokat bíbelődnünk vérrel, csapával, utánkereséssel – csak szabadjára engedjük a kollégát, és figyeljük a mozgását, amíg dermedt vadunkhoz vezet, avagy lenézően vissza nem jön az elhibázott vad csapáján. Ezért érdemes kivinni, ezért érdemes létramászásra oktatni.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Vasárnap	7.10	16.45	9.13	23.55		17. Kedd	6.46	17.11	1.45	9.51	
2. Hétfő	7.09	16.47	9.36	-- --		18. Szerda	6.44	17.12	2.46	10.33	
3. Kedd	7.08	16.49	10.05	1.13	☾	19. Csütörtök	6.43	17.14	3.40	11.24	
4. Szerda	7.06	16.50	10.45	2.32		20. Péntek	6.41	17.15	4.24	12.24	
5. Csütörtök	7.05	16.52	11.39	3.46		21. Szombat	6.39	17.17	4.59	13.29	
6. Péntek	7.03	16.53	12.48	4.50		22. Vasárnap	6.37	17.18	5.27	14.37	
7. Szombat	7.02	16.55	14.09	5.40		23. Hétfő	6.36	17.20	5.50	15.46	
8. Vasárnap	7.01	16.56	15.36	6.18		24. Kedd	6.34	17.21	6.10	16.56	
9. Hétfő	6.59	16.58	17.01	6.47	☉	25. Szerda	6.32	17.23	6.27	18.06	●
10. Kedd	6.58	17.00	18.24	7.11		26. Csütörtök	6.30	17.24	6.44	19.17	
11. Szerda	6.56	17.01	19.43	7.30		27. Péntek	6.28	17.26	7.01	20.29	
12. Csütörtök	6.54	17.03	20.59	7.49		28. Szombat	6.26	17.27	7.19	21.45	
13. Péntek	6.53	17.04	22.13	8.07							
14. Szombat	6.51	17.06	23.26	8.27							
15. Vasárnap	6.50	17.07	-- --	8.50							
16. Hétfő	6.48	17.09	0.37	9.17	☾						

fotó: Márok Tamás

Március

Várjuk a szalonkákat – azaz váránkat –, járjuk azért még az erdőt, nem annyira agancsozva, mint inkább agancsozók ellen, a szarvasüzés megelőzésére, és hát ezek a séták lehetőség híján a szokásosnál is magányosabbá válhatnak, ha nem teszünk valamit – no de mi mást tehetnénk, mint hogy hű ebünkkel kettesben csatangolunk? Néha még hullott agancsot is talál nekünk; de tényleg nem ez a fontos, hanem a társaság, hogy a nyiladékra kilépve, ő látja meg először a csapos bikát, majd a bika őt, végül mi a bikát, és ezt a feszült páros nézést – nézik egymást gyanakodva, bizonytalanul –, s akkor valahogy megértjük végre, hogy ez a bizonytalan visszanezés, igen, ez március elejének lényege.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Vasárnap	6.25	17.29	7.41	23.02		17. Kedd	5.53	17.52	0.33	8.29	
2. Hétfő	6.23	17.30	8.09	-- --		18. Szerda	5.51	17.54	1.30	9.16	☾
3. Kedd	6.21	17.32	8.45	0.20		19. Csütörtök	5.49	17.55	2.18	10.12	
4. Szerda	6.19	17.33	9.33	1.35	☾	20. Péntek	5.47	17.57	2.57	11.15	
5. Csütörtök	6.17	17.35	10.34	2.41		21. Szombat	5.45	17.58	3.28	12.22	
6. Péntek	6.15	17.36	11.49	3.34		22. Vasárnap	5.43	18.00	3.53	13.30	
7. Szombat	6.13	17.38	13.10	4.15		23. Hétfő	5.41	18.01	4.13	14.39	
8. Vasárnap	6.11	17.39	14.34	4.47		24. Kedd	5.39	18.02	4.32	15.49	
9. Hétfő	6.09	17.41	15.56	5.12		25. Szerda	5.37	18.04	4.49	17.00	
10. Kedd	6.07	17.42	17.15	5.33		26. Csütörtök	5.35	18.05	5.06	18.13	●
11. Szerda	6.05	17.44	18.33	5.52	○	27. Péntek	5.33	18.07	5.25	19.29	
12. Csütörtök	6.03	17.45	19.49	6.10		28. Szombat	5.31	18.08	5.46	20.48	
13. Péntek	6.01	17.47	21.03	6.30		29. Vasárnap	5.29	18.09	7.12	23.07	
14. Szombat	5.59	17.48	22.17	6.52		30. Hétfő	6.27	19.11	7.46	-- --	
15. Vasárnap	5.57	17.50	23.27	7.17		31. Kedd	6.25	19.12	8.31	0.24	
16. Hétfő	5.55	17.51	-- --	7.49							

fotó: Halmi Péter Pál

Április

„Hát, te kutyanebuló, félek, már soha nem tudom megmutatni neked, mi a csodáért keltünk föl az Öreggel minden hajnalban annyi tavaszon át, s miért autóztunk estelente néha órákat! Miért áztunk és méléztünk annyit a vágások szélén, a tölgyes nyiladékan vagy az öreg égeres náddal benőtt tisztásán. Kimehetünk éppen, ha akarod, de vajon érdemes-e, ha nem tölthetjük meg a puskát?

Neked a neved is elhozókutya, de ugyan mit hozhatnál – lőtílalom mellett? Hogyan magyarázzam meg neked, miért melengeti meg annyira a szívünket az a csöpp madár, pláne, ha cippant is egyet-kettőt? Talán soha nem bizonyíthatod orrod élességét, koromsötét kefesűrűből nem hozhatod elő a szárnyazott szalonkánkat. Talán soha többet nem hívnak kétségbeesetten húzás után, hogy itt vagy amott, 400 méterre, 4 vagy 14 kilométerre lőttek egy madarat, biztosan leesett, verte a bokrok ágait, huppant is, de a szentnek se találják, s hogy ugyan mennénk már segíteni!

Mennénk, mennénk, persze, hogy mennénk, de most nem mehetünk! Tavasz szalonkáink örökre elvonultak. Vagy mégse? Mégse?...”

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	6.23	19.14	9.29	1.34		17. Péntek	5.52	19.36	2.26	11.07	☾
2. Csütörtök	6.21	19.15	10.39	2.31	☾	18. Szombat	5.50	19.38	2.53	12.14	
3. Péntek	6.19	19.17	11.57	3.15		19. Vasárnap	5.48	19.39	3.16	13.22	
4. Szombat	6.17	19.18	13.18	3.49		20. Hétfő	5.46	19.40	3.35	14.31	
5. Vasárnap	6.15	19.19	14.38	4.15		21. Kedd	5.44	19.42	3.53	15.41	
6. Hétfő	6.13	19.21	15.56	4.37		22. Szerda	5.43	19.43	4.10	16.52	
7. Kedd	6.11	19.22	17.12	4.56		23. Csütörtök	5.41	19.45	4.28	18.07	
8. Szerda	6.09	19.24	18.27	5.14		24. Péntek	5.39	19.46	4.48	19.25	
9. Csütörtök	6.07	19.25	19.42	5.33	☉	25. Szombat	5.37	19.47	5.13	20.46	●
10. Péntek	6.05	19.26	20.56	5.54		26. Vasárnap	5.36	19.49	5.45	22.07	
11. Szombat	6.03	19.28	22.08	6.18		27. Hétfő	5.34	19.50	6.26	23.21	
12. Vasárnap	6.01	19.29	23.16	6.47		28. Kedd	5.32	19.52	7.21	-- --	
13. Hétfő	5.59	19.31	-- --	7.24		29. Szerda	5.31	19.53	8.29	0.24	
14. Kedd	5.57	19.32	0.18	8.08		30. Csütörtök	5.29	19.54	9.47	1.14	
15. Szerda	5.56	19.33	1.10	9.02							
16. Csütörtök	5.54	19.35	1.53	10.02							

fotó: Saffa Képigyművészet

Május

Nehéz volna megmondani, hogy egy vén bak vagy egy kitanult tacsó gyűjt-e magába több kópéságot.

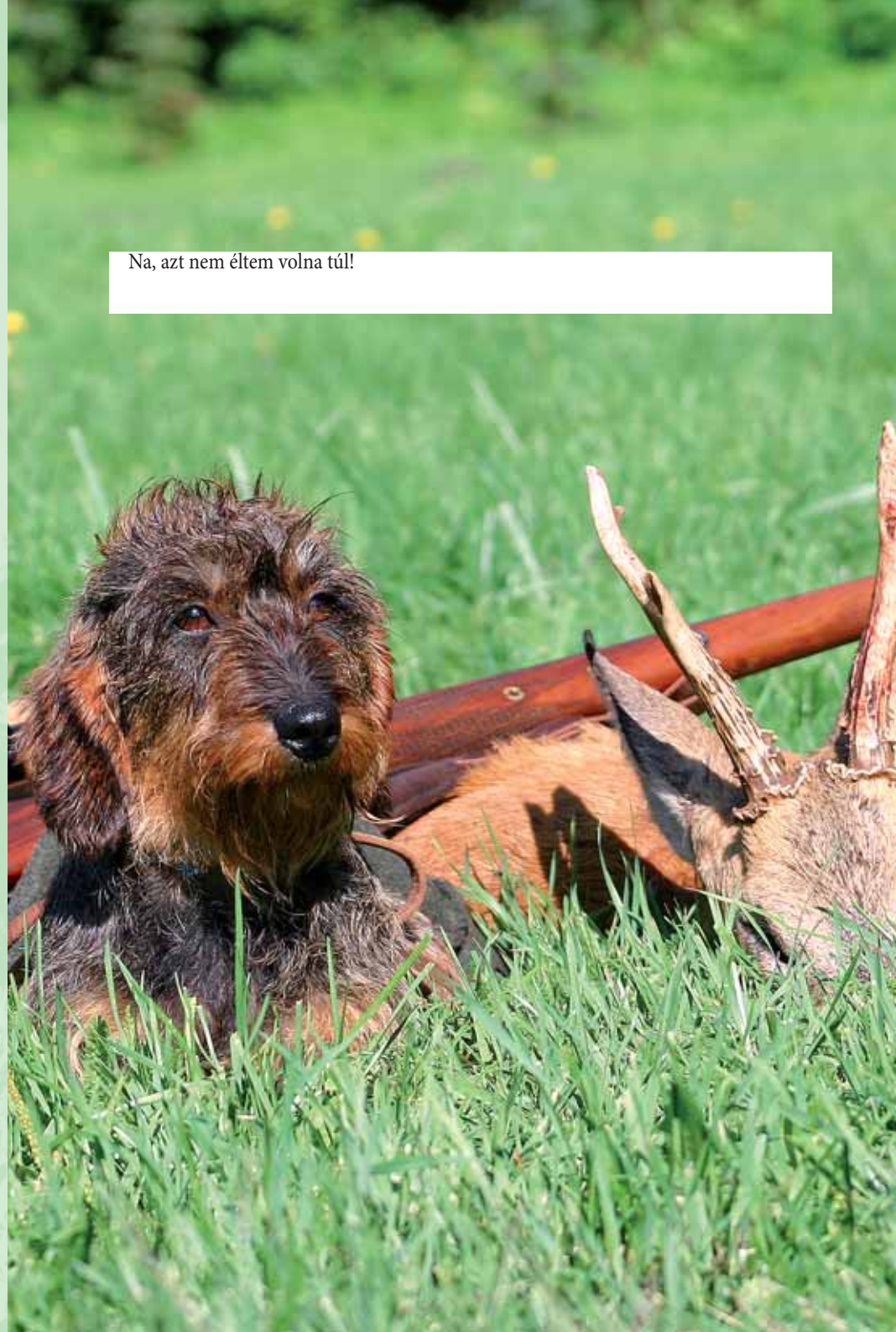
Sokat jártunk az öreg legény után, mióta márciusban először megláttuk teljesen letisztított agancsát. Csak pár pillanatot engedélyezett, már el is tűnt a bokrok között, s csak onnan bőfentett vissza néhányat. Ám ez a néhány másodperc is elég volt, hogy beleszeressek. Pedig nem valami látványos, kapitális agancsot hordott a fején, de elég vastagot, nagyon lekopottat, szinte ág nélkülit. Évtizedek óta áhítoztam egy ilyen vén bakra!

Aztán már azt hittem, valami érte, olyan sokszor nem láttam. Csak május közepén pillantottam meg ismét, akkor sem láttam rendesen, de bizonyosan éreztem, hogy ő az. Pedig a Bakok Öregapja úgy nézett ki, mint egy kétéves gidabak. Keskeny nyaka, vékony dongája könnyedén megtéveszti a felületes szemlélőt. Tizenkét éves korára a teste összeszáradt, mint egy aggastyáné. Csak széles homloka, kimért mozgása, örökös gyanakvása árulkodott igazi koráról.

De elsurrant akkor is, mint a tűnő gondolat.

Ma reggel a zsarnok természete lett a veszte. Egy ifjú vetélytársat űzött el fiatalos hévvel. Láttuk ezt, s megbújtunk a rét közepén egy kis bokorban; a terület ura szinte az ölünkbe futott. A lövés után eltűnt a sűrűben. Bojtos nélkül bajban lehetünk volna, hisz a sűrűben nyomban jobbra fordult, és még vagy 150 méteren át vitte a lendület; vér nem volt, kutya híján akár oda is vesztetett volna...

Na, azt nem éltem volna túl!

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Péntek	5.27	19.56	11.08	1.51	☾	17. Vasárnap	5.05	20.17	1.38	12.15	☾
2. Szombat	5.26	19.57	12.28	2.19		18. Hétfő	5.03	20.18	1.56	13.23	
3. Vasárnap	5.24	19.59	13.45	2.42		19. Kedd	5.02	20.19	2.13	14.32	
4. Hétfő	5.23	20.00	15.00	3.02		20. Szerda	5.01	20.21	2.30	15.44	
5. Kedd	5.21	20.01	16.14	3.20		21. Csütörtök	5.00	20.22	2.49	16.59	
6. Szerda	5.19	20.03	17.27	3.38		22. Péntek	4.59	20.23	3.12	18.18	
7. Csütörtök	5.18	20.04	18.40	3.58		23. Szombat	4.58	20.24	3.40	19.40	
8. Péntek	5.17	20.05	19.52	4.21		24. Vasárnap	4.57	20.25	4.17	21.00	●
9. Szombat	5.15	20.07	21.01	4.48	○	25. Hétfő	4.56	20.26	5.07	22.10	
10. Vasárnap	5.14	20.08	22.05	5.21		26. Kedd	4.55	20.27	6.12	23.06	
11. Hétfő	5.12	20.09	23.01	6.03		27. Szerda	4.55	20.28	7.29	23.49	
12. Kedd	5.11	20.11	23.48	6.53		28. Csütörtök	4.54	20.29	8.52	-- --	
13. Szerda	5.10	20.12	-- --	7.51		29. Péntek	4.53	20.30	10.15	0.21	
14. Csütörtök	5.08	20.13	0.25	8.55		30. Szombat	4.52	20.31	11.35	0.46	
15. Péntek	5.07	20.14	0.54	10.01		31. Vasárnap	4.52	20.32	12.51	1.07	
16. Szombat	5.06	20.16	1.18	11.08							

Június

Nyár elejére szépen felcseperedtek a tavaszi alom kölykei! Némelyiknek már van is gazdája, de kiválasztás után megvárja még a nyolcadik hetet. Addig szükségük van az anyjuk tejére, meg a gondoskodására.

Immár nem csak aranyos szőrgombócok! Jól tesszük, ha kétnaponta elhúzzunk nekik egy szalámidarabkát, s a vonal végén a jutalomfalat várja őket. A labda, a puha fadarab vagy az őzláb nem csak játékszer, egyre komolyabb apporttá válik. Lassan megértik a feladatot, hogy nekünk hozzák azt el. Finoman tanítgatjuk már az ültetést, helyére küldjük a növénykéket.

Nem is azért, hogy új gazdájuknak ezt a munkát megspóroljuk, sokkal inkább, hogy képességeikről minél pontosabb képet alkothassunk. Gyakorlott, jó szemű tenyésztő már ekkor felismeri a jövő nagy bajnokait.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Hétfő	4.51	20.33	14.05	1.26		17. Szerda	4.46	20.44	0.52	14.37	
2. Kedd	4.50	20.34	15.18	1.44		18. Csütörtök	4.46	20.44	1.12	15.53	
3. Szerda	4.50	20.35	16.30	2.03		19. Péntek	4.46	20.44	1.36	17.12	
4. Csütörtök	4.49	20.36	17.41	2.25		20. Szombat	4.47	20.45	2.08	18.32	
5. Péntek	4.49	20.37	18.51	2.50		21. Vasárnap	4.47	20.45	2.51	19.48	
6. Szombat	4.48	20.38	19.56	3.21		22. Hétfő	4.47	20.45	3.49	20.52	●
7. Vasárnap	4.48	20.38	20.55	4.00	○	23. Kedd	4.47	20.45	5.02	21.42	
8. Hétfő	4.48	20.39	21.44	4.47		24. Szerda	4.48	20.45	6.25	22.19	
9. Kedd	4.47	20.40	22.24	5.43		25. Csütörtök	4.48	20.45	7.52	22.48	
10. Szerda	4.47	20.40	22.56	6.45		26. Péntek	4.48	20.45	9.16	23.11	
11. Csütörtök	4.47	20.41	23.21	7.50		27. Szombat	4.49	20.45	10.36	23.31	
12. Péntek	4.46	20.42	23.42	8.57		28. Vasárnap	4.49	20.45	11.53	23.50	
13. Szombat	4.46	20.42	---	10.03		29. Hétfő	4.50	20.45	13.08	---	☾
14. Vasárnap	4.46	20.43	0.01	11.09		30. Kedd	4.50	20.45	14.20	0.09	
15. Hétfő	4.46	20.43	0.17	12.16							
16. Kedd	4.46	20.43	0.34	13.25	☾						

fotó: Kovács Gábor

Julius

A kutya nem olyan, mint az utazótáska, amelyet vonatindulás előtt leveszünk a felső polcról, amikor pedig hazaérkeztünk, visszahajítjuk oda!

Kutyánk élőlény, sőt érző lény, és annál értelmesebb lény, minél többet foglalkozunk vele. Egy vizslának április elejétől a szeptemberi kacavadászatig nem sok dolga akad. Ezért is fontos, hogy egy-egy nyugalmasabb napon, hűvösebb hétvégén átismételjük vele a fontosabb gyakorlatokat. Nem szükséges hatalmas előkészület, sem hosszú utazás. Megteszi a közeli park, folyópart, apportnak a gazda kulcstartója, pénztárcája. (Aki fél, hogy elveszik a benne lévő, az cserélje le – a kutyáját!) A szükséges fegyelmi gyakorlatok, lábnál követés, néhány elhozás. Bevadászott vizslánál elég három-négy ismétlés. Aki még nem próbálta, meg fog lepődni, mekkora örömmel, milyen fölszabadult játékosággal csinálja ezt még egy idősebb kutya is.

Persze fajtája és kutyája válogatja. Egyik felejtősebb, a másoknak elég pár emlékeztető, és akad olyan is, amelyik bármikor, az első szóra, lendületesen, szabályosan hajt végre minden feladatot.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	4.51	20.45	15.32	0.30		17. Péntek	5.04	20.36	0.05	16.07	
2. Csütörtök	4.51	20.44	16.42	0.54		18. Szombat	5.05	20.35	0.41	17.24	
3. Péntek	4.52	20.44	17.49	1.23		19. Vasárnap	5.06	20.34	1.30	18.33	
4. Szombat	4.53	20.44	18.50	1.59		20. Hétfő	5.07	20.33	2.34	19.29	
5. Vasárnap	4.53	20.43	19.42	2.43		21. Kedd	5.09	20.32	3.53	20.12	
6. Hétfő	4.54	20.43	20.24	3.36		22. Szerda	5.10	20.31	5.19	20.46	●
7. Kedd	4.55	20.43	20.58	4.36	○	23. Csütörtök	5.11	20.29	6.46	21.12	
8. Szerda	4.56	20.42	21.25	5.41		24. Péntek	5.12	20.28	8.11	21.34	
9. Csütörtök	4.57	20.41	21.48	6.47		25. Szombat	5.13	20.27	9.32	21.54	
10. Péntek	4.57	20.41	22.07	7.54		26. Vasárnap	5.14	20.26	10.50	22.13	
11. Szombat	4.58	20.40	22.24	9.00		27. Hétfő	5.16	20.25	12.06	22.34	
12. Vasárnap	4.59	20.40	22.40	10.06		28. Kedd	5.17	20.23	13.20	22.57	☾
13. Hétfő	5.00	20.39	22.57	11.13		29. Szerda	5.18	20.22	14.32	23.25	
14. Kedd	5.01	20.38	23.15	12.22		30. Csütörtök	5.19	20.21	15.41	23.58	
15. Szerda	5.02	20.37	23.37	13.34	☾	31. Péntek	5.20	20.19	16.44	-- --	
16. Csütörtök	5.03	20.36	-- --	14.50							

fotó: Frank Yvette

Augusztus

Örökös vadgazdálkodási divatszlogenünk: „a jövő vadja”. Volt már a jövő vadja az őz, a dám, a félvad kacsá, legutóbb pedig a balkáni gerle nyerte el ezt a címet. A nyári gerlezés egyre kedveltebb lösport, heves vérű bérvadászok csinos összegeket hajlandóak fizetni érte.

Ráadásul a gerle – ugyanúgy, mint a vadlúd – Isten adománya. Nem kell etetni, óvni, állományszabályozással, effélével bajlódni. Egyelőre van belőle magától is elég.

A tarlón nehéz elbújni, de a lelőtt madarat könnyű megtalálni. Napraforgóablákon épp ellentétes a helyzet. Ott – ha az ember össze is akarja szedni a levesnek valót – bizony elkél a jó kutya!

A kutya, amelyik bizony – legyünk őszinték – ki nem állhatja a gerlét! A puha madárnak száll, hull az apró tolla, telemegy vele a vizsla szája, ő őszinte undorral köpködi ki, gyakran kétszer is leteszi a pehelykönnnyű apportot.

Legalábbis kezdetben, amíg rá nem jön a dolog nyitjára. Először a szárnya hegyét kezdi csak fogni, majd rádöbben, hogy ha nem szorítja meg, nem jön ki a tolla se. Kemény szájú, durván fogó kutyák megregulázásának csalafinta módja a gerleapportírozás.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	5.22	20.18	17.38	0.40		17. Hétfő	5.43	19.53	1.26	18.04	
2. Vasárnap	5.23	20.17	18.24	1.30		18. Kedd	5.44	19.51	2.47	18.42	
3. Hétfő	5.24	20.15	19.01	2.28		19. Szerda	5.45	19.49	4.13	19.11	
4. Kedd	5.26	20.14	19.30	3.32		20. Csütörtök	5.47	19.47	5.39	19.35	●
5. Szerda	5.27	20.12	19.54	4.38		21. Péntek	5.48	19.45	7.03	19.56	
6. Csütörtök	5.28	20.11	20.14	5.45	○	22. Szombat	5.49	19.44	8.24	20.16	
7. Péntek	5.29	20.09	20.31	6.52		23. Vasárnap	5.51	19.42	9.43	20.37	
8. Szombat	5.31	20.08	20.48	7.58		24. Hétfő	5.52	19.40	11.00	20.59	
9. Vasárnap	5.32	20.06	21.04	9.05		25. Kedd	5.53	19.38	12.15	21.26	
10. Hétfő	5.33	20.04	21.22	10.13		26. Szerda	5.55	19.36	13.27	21.58	
11. Kedd	5.35	20.03	21.42	11.23		27. Csütörtök	5.56	19.34	14.33	22.37	☾
12. Szerda	5.36	20.01	22.07	12.36		28. Péntek	5.57	19.32	15.32	23.25	
13. Csütörtök	5.37	19.59	22.38	13.51	☾	29. Szombat	5.59	19.30	16.21	--	
14. Péntek	5.39	19.58	23.20	15.06		30. Vasárnap	6.00	19.28	17.01	0.20	
15. Szombat	5.40	19.56	--	16.16		31. Hétfő	6.01	19.26	17.32	1.22	
16. Vasárnap	5.41	19.54	0.16	17.16							

fotó: Babiczky Anikó

Szeptember

Vadászünnep, remegve várt időszak annak, aki vadászhat bőgő bikára. Vágyakozás, keserűség, lemondás annak, aki nem. A nélkülözők fájdalmánál csak egy nagyobb van: azoké, akik rosszul lőnek meg egy agancsost – és az bizony sebzetten elmegy. Ez bőgéskor különösen szerencsétlen dolog, hisz a rigyető szarvas életereje sokszoros. Meg aztán egy többnapos, hangos, csapatos keresgélés könnyen szétzavarhatja a többi beállt bikát.

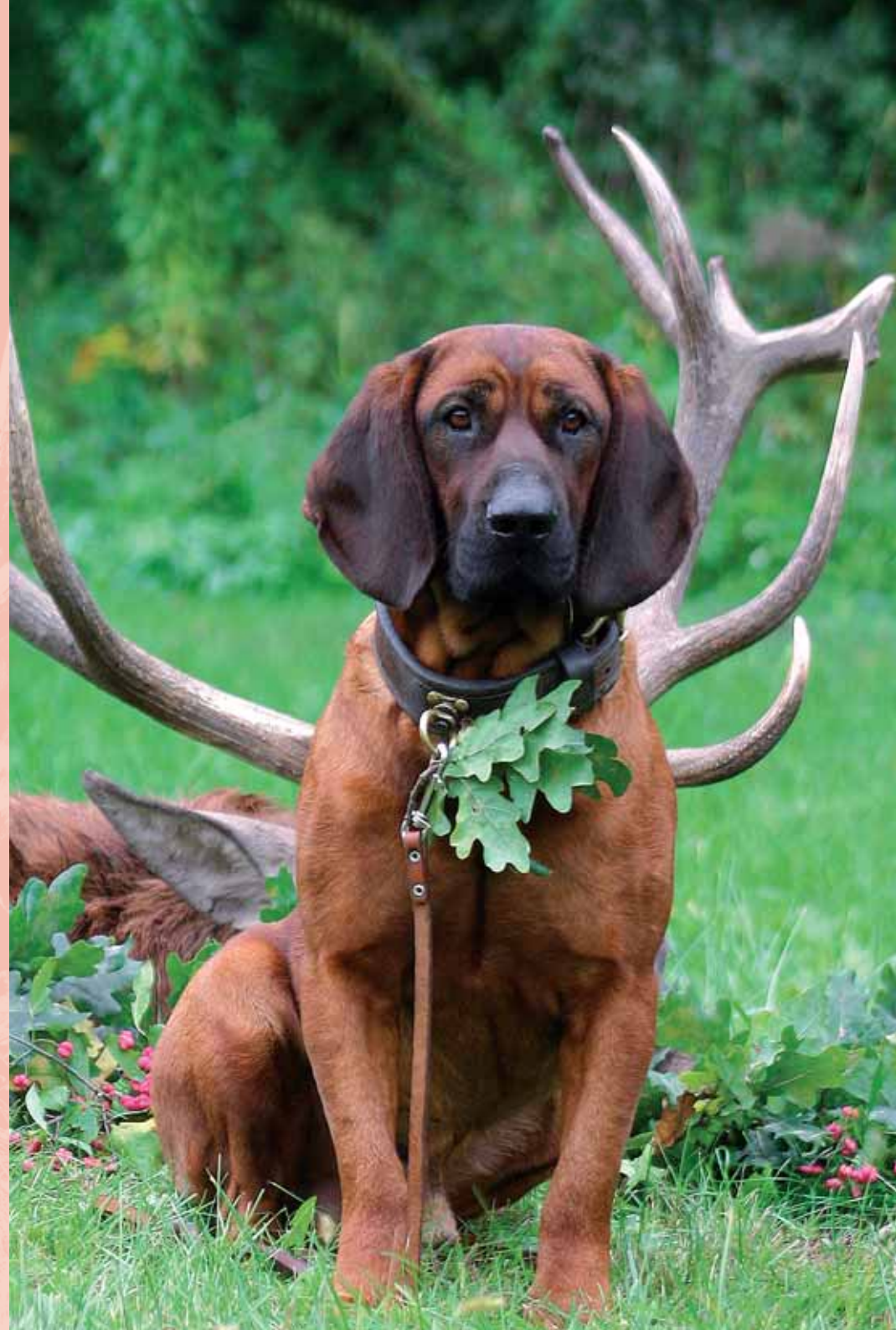
Ilyenkor hívják a csendes nyomkeresőt, a vérebet, aki gazdájával némán követi a sebzettet. Csak a csapat figyel, nem veri föl az egész erdőt, ugatása csak akkor harsan, ha meglelte a még élő vadat, s hajszával próbálja megállítani, gazdáját lövéshez juttatni.

Az aztán az igazi ünnep! S minél cifrábban, minél hosszabb, reménytelenebb üldözés után kerül meg a rosszul meglőtt bika, minél hosszabb a vezeték munka, minél elkeseredettebb a hajsza, annál édesebb a megtalálás örömpohara.

Amikor a mardosó bizonytalanság órái után holtfáradtan, összekaristolva, átizzadva lero-gyunk a megszenvedett zsákmány mellé. Hű ebünknek hagyjuk még egy kicsit, hogy bolházza a zsákmányt, kiélvezze a diadalt, csak aztán beszéljük le róla, töretet dugunk nyakörvébe, és összekészülünk egy szép fotóhoz.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Kedd	6.03	19.24	17.58	2.27		17. Csütörtök	6.24	18.52	4.34	17.57	
2. Szerda	6.04	19.22	18.19	3.34		18. Péntek	6.25	18.50	5.55	18.18	●
3. Csütörtök	6.05	19.20	18.38	4.41		19. Szombat	6.27	18.48	7.15	18.39	
4. Péntek	6.07	19.18	18.55	5.48	○	20. Vasárnap	6.28	18.46	8.34	19.01	
5. Szombat	6.08	19.16	19.12	6.55		21. Hétfő	6.29	18.44	9.51	19.26	
6. Vasárnap	6.09	19.14	19.29	8.03		22. Kedd	6.31	18.42	11.06	19.56	
7. Hétfő	6.11	19.12	19.49	9.13		23. Szerda	6.32	18.40	12.17	20.33	
8. Kedd	6.12	19.10	20.12	10.26		24. Csütörtök	6.33	18.38	13.20	21.18	
9. Szerda	6.13	19.08	20.41	11.40		25. Péntek	6.35	18.36	14.14	22.11	
10. Csütörtök	6.15	19.06	21.19	12.54		26. Szombat	6.36	18.34	14.58	23.11	☾
11. Péntek	6.16	19.04	22.09	14.05		27. Vasárnap	6.37	18.32	15.32	-- --	
12. Szombat	6.17	19.02	23.11	15.07	☾	28. Hétfő	6.39	18.30	16.00	0.15	
13. Vasárnap	6.19	19.00	-- --	15.58		29. Kedd	6.40	18.28	16.23	1.21	
14. Hétfő	6.20	18.58	0.26	16.38		30. Szerda	6.42	18.26	16.43	2.28	
15. Kedd	6.21	18.56	1.47	17.10							
16. Szerda	6.23	18.54	3.11	17.35							

fotó: Babiczky Anikó

Október

Nem bosszankodom, amiért nagyot toccsanva hullott récém a hűvös vízbe. De kutya legyek, ha bemegyek érte! Semmi pénzért sem hagynám otthon a kis spánielt, pedig tudom, mi vár rám! Az ázott kutya nagyon bűdös. Majdnem bűdösebb az elázott fácánál is. A kacsának és a libának viszont nincs szaga. Ebünk különösen akkor illatozik erősen, amikor az esti húzás dermesztő levegőjéről beültetjük az egyre melegedő kocsiba, és szőre elkezd száradni. Ha nincs szerencsénk, nem egyszerű síkvízben kellett megmártóznia, hanem valamilyen sűrű mocsárban...

Minél hosszabb és dúsabb kedvencük bundája, annál jobban bírja a hideg vizet, s annál hosszabban, áthatóbban tartja a szagot.

Aki ettől fintorog, az ülés kárpitját félti, az már tolhatja is le a gatyáját, és indulhat zsák-mányáért a jéghideg vízbe vagy a sűrű, tocsogós, bökös nádba!

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	6.43	18.24	17.01	3.35		17. Szombat	7.05	17.52	6.10	17.02	
2. Péntek	6.44	18.22	17.18	4.42		18. Vasárnap	7.07	17.51	7.27	17.26	●
3. Szombat	6.46	18.20	17.35	5.50		19. Hétfő	7.08	17.49	8.43	17.54	
4. Vasárnap	6.47	18.18	17.55	7.00	○	20. Kedd	7.10	17.47	9.56	18.29	
5. Hétfő	6.48	18.16	18.17	8.13		21. Szerda	7.11	17.45	11.04	19.11	
6. Kedd	6.50	18.14	18.45	9.28		22. Csütörtök	7.13	17.43	12.03	20.01	
7. Szerda	6.51	18.12	19.20	10.43		23. Péntek	7.14	17.42	12.51	20.59	
8. Csütörtök	6.53	18.10	20.07	11.56		24. Szombat	7.16	17.40	13.29	22.02	
9. Péntek	6.54	18.08	21.05	13.01		25. Vasárnap	7.17	17.38	13.00	22.08	
10. Szombat	6.55	18.06	22.16	13.55		26. Hétfő	6.19	16.37	13.25	23.14	☾
11. Vasárnap	6.57	18.04	23.33	14.37	☾	27. Kedd	6.20	16.35	13.46	-- --	
12. Hétfő	6.58	18.02	-- --	15.11		28. Szerda	6.22	16.33	14.04	0.20	
13. Kedd	7.00	18.00	0.54	15.38		29. Csütörtök	6.23	16.32	14.22	1.26	
14. Szerda	7.01	17.58	2.14	16.00		30. Péntek	6.25	16.30	14.39	2.33	
15. Csütörtök	7.03	17.56	3.34	16.21		31. Szombat	6.26	16.28	14.58	3.42	
16. Péntek	7.04	17.54	4.52	16.41							

fotó: Babiczky Attila

November

„A disznóhajtás hó nélkül olyan, mint a lakodalom cigányzene nélkül!” – tartotta Studinka László. Nos, a hó mellett még egy elmaradhatatlan kelléke van ennek a vadászati módnak: egy csapatnyi fogós kutya. Ők muzsikálnak nekünk.

A jó disznóhajtás, hasonlóan a szarvasbögéshez, a szalonkázáshoz vagy a vadlúdleshez, hallgatózós vadászat. „Feledhetetlen a kutyák másfél óras zenéje” – írta a naplójába apám egy emlékezetes nap után. Szóval kellene az izgága foxik, a rafinált tacsók, a kőkemény jagdok, no és az ilyen-olyan tiritarka, loncsos, kisebb-nagyobb korcsok, hogy a disznóhajtást fenéig élvezhessünk.

Igazi kutya nem csak úgy összeviszza csahol a hajtásban, hanem hangjából pontosan meg lehet állapítani, hogy milyen fajú és mekkora számú vad van előtte. A tapasztaltabbak még a nagyságát is tudunkra adják ugatásuk ezer árnyalatával. Közeleg a zaj, reményünk nő, majd távolodik, s csökken bennünk a hit. Szenvedélyes vadász fülének ez bizony a legszebb kórus! A reggeli izgatott nyiffanások, aztán a nyomon kereső élénk vakkantás, a vadat űző, forgató ebek örjöngése, s végül a legkedvesebb hang, a dermedt vadat bolházó kopók elégedett, mérges morgása.

Mihez is kezdenénk nélkülük a fekete sereg ellen?

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Vasárnap	6.28	16.27	15.19	4.54		17. Kedd	6.52	16.06	7.47	16.04	
2. Hétfő	6.29	16.25	15.45	6.09	○	18. Szerda	6.53	16.05	8.50	16.52	
3. Kedd	6.31	16.24	16.19	7.26		19. Csütörtök	6.55	16.04	9.43	17.48	
4. Szerda	6.32	16.22	17.02	8.41		20. Péntek	6.56	16.03	10.25	18.49	
5. Csütörtök	6.34	16.21	17.58	9.51		21. Szombat	6.58	16.02	10.59	19.54	
6. Péntek	6.35	16.19	19.07	10.50		22. Vasárnap	6.59	16.01	11.26	21.00	
7. Szombat	6.37	16.18	20.24	11.37		23. Hétfő	7.00	16.00	11.48	22.05	
8. Vasárnap	6.38	16.17	21.44	12.13		24. Kedd	7.02	15.59	12.07	23.10	☾
9. Hétfő	6.40	16.15	23.04	12.41	☾	25. Szerda	7.03	15.59	12.25	-- --	
10. Kedd	6.41	16.14	-- --	13.05		26. Csütörtök	7.04	15.58	12.42	0.16	
11. Szerda	6.43	16.13	0.22	13.26		27. Péntek	7.06	15.57	13.00	1.23	
12. Csütörtök	6.44	16.11	1.38	13.45		28. Szombat	7.07	15.57	13.20	2.32	
13. Péntek	6.46	16.10	2.54	14.06		29. Vasárnap	7.08	15.56	13.43	3.44	
14. Szombat	6.47	16.09	4.09	14.28		30. Hétfő	7.10	15.56	14.13	5.00	
15. Vasárnap	6.49	16.08	5.24	14.54							
16. Hétfő	6.50	16.07	6.38	15.26	●						

December

A fácán a magyar vadász leggyakoribb vadja. Erre puskázunk a legtöbbet, a legtipikusabb magyar vadászat az őszi-téli fácán- (és nyúl-) hajtás. A havas vidéken a kék égbe fölcavarodó toronykakas igéző látvány. Még szebb, ha lövésünkre röpte megbicsaklik, szárnyát összekapja, s úgy zuhan alá.

Már indul is érte hű vizslánk, s a fehér tájban közeleg vele, lépte nyomán porzik a friss hó, szájában ott billeg az a színes, hosszú farkú, nagy sarkantyús madár, amelyből a világ legjobb húslevesét lehet főzni szilveszter másnapjára.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Kedd	7.11	15.55	14.52	6.18		17. Csütörtök	7.26	15.54	8.22	16.38	
2. Szerda	7.12	15.55	15.44	7.32	○	18. Péntek	7.27	15.54	8.59	17.42	
3. Csütörtök	7.13	15.54	16.50	8.38		19. Szombat	7.28	15.54	9.28	18.47	
4. Péntek	7.14	15.54	18.06	9.31		20. Vasárnap	7.28	15.55	9.52	19.53	
5. Szombat	7.15	15.54	19.29	10.12		21. Hétfő	7.29	15.55	10.12	20.58	
6. Vasárnap	7.17	15.53	20.51	10.44		22. Kedd	7.29	15.56	10.29	22.02	
7. Hétfő	7.18	15.53	22.11	11.09		23. Szerda	7.30	15.56	10.46	23.07	
8. Kedd	7.19	15.53	23.29	11.31		24. Csütörtök	7.30	15.57	11.03	---	☾
9. Szerda	7.20	15.53	---	11.51	☾	25. Péntek	7.31	15.58	11.22	0.14	
10. Csütörtök	7.21	15.53	0.44	12.11		26. Szombat	7.31	15.58	11.43	1.23	
11. Péntek	7.22	15.53	1.59	12.32		27. Vasárnap	7.31	15.59	12.09	2.35	
12. Szombat	7.23	15.53	3.12	12.57		28. Hétfő	7.31	16.00	12.42	3.50	
13. Vasárnap	7.23	15.53	4.25	13.26		29. Kedd	7.32	16.01	13.26	5.06	
14. Hétfő	7.24	15.53	5.35	14.01		30. Szerda	7.32	16.02	14.25	6.16	
15. Kedd	7.25	15.53	6.40	14.45		31. Csütörtök	7.32	16.02	15.38	7.16	○
16. Szerda	7.26	15.53	7.36	15.38	●						

fotó: Nimród archívum

KUTYAILLEM, GAZDAILLEM

„No és nem okoz kellemetlenséget, ha kutyával mész valahova vadászni?” – kérdezik tőlem gyakran, mert tudják, hogy lehetőleg mindenhova kutyával megyek. Nos, tapasztalataim kedvezőek. A kutyás vadászt a legtöbb helyen érdeklődve fogadják. Bár legyünk őszinték: néha kicsit gyanakodva. Ám ha bebizonyosodik, hogy négylábú vadásztársa fegyelmeztet, sőt jól dolgozik, hamar becsülete támad. De a jó viszony érdekében bőven akad tennivalója a gazdának, a nem

gazdának, sőt a civileknek is. Kevés a kutyát illemre nevelni – a gazdának ezt be is kell tartatnia, sőt figyelembe kell vennie a többi vadász igényeit. Az alábbiakban a viselkedési szabályokat próbálom sorra venni. A szabályok többsége a társas vadászatokra, leginkább a társas apróvadadászatokra vonatkozik, de vannak általános elvek is.

Az első és legfontosabb szabály, hogy vadászkutyánkat tanítsuk meg a fegyelemre, vadászaton és azon kívül

egyaránt. Vadászni ma már csak alkalmassági vizsgával rendelkező ebet vihetünk, de ezzel még koránt sincs lezárva a dolog. Minden kutyatartónak s különösen minden vadásznak – mondhatnánk – *kutya* kötelessége, hogy ebét fegyelemre, rendre szoktassa, s azt meg is követelje tőle! A kutya a természeténél fogva számos olyan ösztönös dolgot művel, amely az emberi közösséget zavarja. Hogy csak néhány dolgot említsék: gyakran ugat, különösen, ha váratlan

élmény éri; szeret kaparni és mindenféle dolgot megrágni; mindig élelmet keres, minél többet próbál enni. Minderről nemcsak le kell szoktatnunk, de a mindennapokban figyelniük kell, hogy betartsa a tiltást. A legtöbb eb jól ismeri a gazda hatókörét, s ha nem látjuk, vagy egy bizonyos távolságon kívül van, akkor úgy érzi, nincs is hatalmunk fölötte. Ezért különösen fontos, hogy kellemetlen megnyilvánulásait korlátozzuk. Persze ezekért nem szabad súlyosan megbüntetni, mert egyfelől ősi génjeiből adódnak, másfelől szorosan összefüggenek azzal, amit egyébként szolgálatként elvárunk tőle. Hisz mi akarjuk, hogy a vadat alkalmasint ugatva jelezze. Ha kiváló apportkésziségre számítunk, akkor ne csodálkozzunk, ha a legkülönbözőbb tárgyakat hordozza, eldugja. De az értelmes kutya gyorsan megtanulja, hogy mikor engedhet ősi ösztöneinek, és mikor kell elnyomnia őket.

Az illetan szempontjából is nagyon fontos, hogy megfelelő felszereléssel rendelkezünk. Jó nyakörv, erős póráz a legegyszerűbb. Ám ha tömegközlekedési eszközön akarunk utazni vele, avagy tudjuk, hogy harapós természetű, feltétlenül kell a szájkosár. Ez egyrészt kötelező, másrészt védi a többi utast, harmadrészt véd minket is, nehogy magyarázkodásra, netán kártérítésre kényszerüljünk. A tömeg, a zsúfoltság még az egyébként nyugodt természetű kutyát is agresszívvá teheti; ilyenkor tesz jó szolgálatot a szájkosár.

Hosszabb kirándulásra vigyünk magunkkal könnyű láncot. Sokszor ezzel legcélszerűbb kikötni kedvencünket, ha fönáll a veszélye, hogy túl csábító ingerek érik. A vezetőszíj, akár bőr, akár szövet, nem biztonságos, mert azt el tudja

rágni. Aki messzebbre indul a kutyájával, nem árt, ha magánál tartja az oltási könyvét. (Külföldre utazva kutyautólevél kell, melyet az állatorvos állít ki.) Ezzel mindig igazolni tudja, hogy ebe megkapta a szükséges védőoltásokat. Hosszabb útra vigyünk magunkkal etető- és itatótálat, s ételt is. Legpraktikusabb a száraz táp vagy a konzerv. Vadászaton gyakran kerül a kutyának finomabb falat is, de erre nem lehet alapozni. Saját autónkban mindig legyen a számára pokróc vagy neki kialakított utazótér. Ha más autójával megyünk, akkor feltétlenül beszéljük meg a tulajdonossal, hogyan lehet úgy szállítani az ebet, hogy ne piszkítsa be az autót. Őszi-téli vadászatokra vihetünk magunkkal törülőrongyot, kefét, valamint egy pokrócot, amelyre ráfekhet. Ha az autó tulajdonosa nem járul hozzá, hogy kutyánk beüljön a kocsijába, ezt tiszteletben kell tartanunk! A békesség érdekében inkább hagyjuk otthon.

Ha vendégségbe készülünk, mindig előre tájékoztassuk vendéglátónkat, hogy kutyával szeretnénk menni. Udvariasan érdeklődjünk, nincs-e ellene kifogása, ha pedig többnapos ott-tartózkodást tervezünk, tudjuk meg előre, van-e hely szállásunkon a kutyának. Ma már több vadászház mellett kialakítottak vendégkennelt, de sok helyen nem emelnek kifogást az ellen sem, ha a kutya gazdájával a szobában alszik. A legtöbb panzióba is beengedik a háziállatot. Bizonyos helyeken azonban a kutya után takarítási többletdíjat számolnak föl. Ezt el kell fogadnunk. Ha a vadászházban piszkot csinál, nekünk kell takarítanunk.

Házba, lakásba értelemszerűen csak biztosan szobatiszta kutyát engedjünk be. A lakásban lakó kutya természete-

sen szobatiszta. Hasznos azonban, ha a szabadban tartott ebet is ráneveljük erre. Sok bosszúságtól menekülhetünk meg, s kutyánk és jómagunk lehetőségei egyaránt kibővülnek. Az ebédülő ajtófélfáját oldalba tisztelő kan kutya mókás lehet ugyan, de ilyenkor aligha őszinte a mosoly... Ha minden elővigyázatossággal ellenére a kutyánk mégis kárt okoz, például összekoszol vagy megrág valamit, habozás nélkül fizessük ki a kárt vagy a helyreállítást.

Megismétlem: a legfontosabb illem-szabály, hogy vadászatra csak képzett, használható kutyával menjünk! Nem elegendő azonban, ha egyszer valaha átmentünk a vizsgán. A vadászkutyát folyamatosan tréningben kell tartani! Természetesen minden fajtánál vannak „lyukas” hónapok, amikor a kutyának nem akad munkája. Ilyenkor becsületbeli kötelességünk, hogy időnként átsimélteljük vele a fegyelmi gyakorlatokat, gyakoroljuk a csapakövetést, az apportírozást, a keresést. Az idény elején gyakran látni fegyelmezetlen, szaladgáló kutyákat. Ennek elejét vehetjük az előzetes gyakorlással. Vannak fajták és egyedek, amelyek alaposabb ismétlést igényelnek, mások keveset vagy akár semmit. Ezzel tisztában kell lenni.

A másik nagyon fontos szabály, hogy aki kutyát visz a vadászatra, elsősorban a társas vadászatra, az *vezesse is!* Figyeljen rá, irányítsa, kontrollálja, ha kell, segítse munkáját. Mindig kérdezze meg a vadászat vezetőjét, hova álljon, hová menjen, hol van rá leginkább szükség az eredmény szempontjából. Aki kutyával indul vadászni, annak tisztában kell vele lennie: nem az a legfontosabb, hogy ő maga jól vadásszon, hanem hogy a vadászat egésze szempontjából a leghasz-

nosabban működjön. Kutyás vadász például ritkán menjen elállni, és a hajtásban is úgy kell helyezkednie, hogy a sűrűket, nádasokat át tudja kutatni. Ha egy sebzett nyúl elszaladt, vagy egy madár nehéz helyre esett, a „területileg illetékes” vizsla dolga, hogy megkeresse. A vérbeli kutyás ezt természetesnek találja, és élvezettel végzi el. A többieknek viszont két dolga van: türelmesen kivárni, amíg a vad megkerül, siker esetén pedig gratulálni. Akinek a vadját más kutyája veszi elő, az emelje meg a kalapját, és legyen hálás a segítségért. Súlyos modortalanság ezt elmulasztani, vagy kudarc esetén lesajnálni a kutyát.

Pihenőkor kutyánkat ne hagyjuk koldulni: vegyük pórázra, vagy parancsoljuk a lábunk mellé. Ha valaki adni akar neki a tízórajából (például mert több száz méterről meghozta szárnyazott kakasát), azt köszönettel fogadjuk el, és mindig osszuk meg vele a saját enivalónkat. Ha olyan az időjárás, itasuk meg. A vadászat végén ugyancsak kössük meg a kutyát, ám a terítékhez vegyük magunk mellé, hisz ő is részese volt a közös vadásznak sikerének. Minden rendes helyen a kutya külön is kap vadászrészét. Ha ezt elmulasztják – akár azért is, mert a zsákmány szűkös –, fogadjuk méltósággal, ne tegyük szóvá. Ha a vadászatot vacsora követi, kutyánkat ne hagyjuk szabadon bolyongani. Legjobb megkötni, vagy betenni a kocsiba. Oda azonban – különösen más kocsijába – csak kipróbált kutyát ültessünk be, mert ha nincs ehhez hozzászokva, mindent szétrághat az autóban. Vigyázzunk, mert ilyenkor, különösen a teríték közelében, a többi kutyával összemaradhat. Vannak kötekedő természetű kutyák, de több olyan, külön-

ben békés jószágot is ismerek, amelyek egymásra „allergiásak”. Erre feltétlenül ügyeljünk!

Egy fárasztó vadásznapi után ne fedezzünk meg arról, hogy kutyánk is éhes. Minden asztalon akad némi maradék. Nem az a fontos, hogy ott jóllakjék, hanem hogy érezze, törődünk vele.

Ha lesvadászaton voltunk, például gerlére vagy vízivadra, a húzás végén kutyátlan kollégáinknak mindig ajánljuk föl vizslánk segítségét a még meg nem került zsákmány fölkeresésében. Erre nem szabad sajnálni az időt, sőt előre be kell kalkulálni. Igaz vizslás léleknek ez nem nyűg, hanem élvezet! Más madarának a fölkeresése ugyanolyan kaland, mint ha mi löttük volna. S ha kutyánk a koromsötétben egyszer csak kibukkan a nádból, szájában a golyólövésnyire ellábalt szárnyazott gáccsal – nos, azt a pillanatot sokért nem adnám!

(Akárhány vizslás kollégát ismerek, aki márciusban húzás után nem restelt akár 20-30 kilométert is autózni, hogy fölkeresse egy elveszettnek hitt szalokát. Ez a fajta nagylelkűség sajnos most aktualitását veszítette.)

A nagyvad utánkeresésének, történjék az akár vérebbel, akár tacsckóval, akár vizslával, akár egyéb fajttal, saját szabályai vannak, ezeket most nem részletezem. Az utánkeresést általában bizonyos díjért végzik. Minimum a benzinköltség megtérítése, de szokás a megtalált vad értékének bizonyos százalékát is elkérni. Ezt mindenesetre előre jó tisztázni.

A kutyával és a kutya nélkül vadászóknak is megvannak a maguk érdekei, szokásai. Mindenki akkor jár jól, ha a felek önmérsékletet tanúsítanak, és egyeztetik elképzeléseiket.

Márok Tamás

A KÓBOR KUTYÁK

OKOZTA PROBLÉMÁK ÉS AZOK MEGOLDÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

A kóbor kutyák – inkább talán gazdátlan ebek – kérdése időről időre előjön, manapság talán folyamatosan napirenden van. Többé-kevésbé rendszeresen kapjuk a híreket a médiából az állatmenhelyek telítettségéről, a kóbor kutyák emberéletet veszélyeztető támadásairól. Mi, vadászok nap mint nap találkozunk erdőn-mezőn a problémával, de az esetek többségében a bosszankodáson túl mást nem tehetünk, hiszen a jogalkotás gúzsba kötötte kezünket, a szabályok megszegését pedig kevesen merik föl vállalni – jogosan, tegyük hozzá –, holott pontosan tudjuk, hogy a hajnalonta csatakosan „hazafelé” tartó ebnek semmi keresnivalója a természetben. Nem természetes ragadozója az erdő-mező élőlényeknek. Egyedül vagy csoportosan, hol az éhség, olykor csak a zsákmányolás öröme általtva, zavarja, úzi a vadat...

Már az elmúlt évi vadászévkönyvben is olvashattunk általánosságban a kóborló ebekről, kóborrá válásuk körülményeiről, viselkedésükről.

A kérdés, illetve a probléma megoldásának lehetősége olyannyira foglalkoztatja vadgazdálkodóinkat, hogy a témával kapcsolatban ők már az oktatási-kutatási intézmények tudományos érdeklődését is felkeltették. Az alábbiakban összefoglalva bemutatjuk a témát érintő vizsgálatok eredményeit, az esetleges megoldási lehetőségeket is felvillantva a Vadászévkönyv olvasóinak. (Szerk.)

Akóborkutya-probléma kialakulásának okát kutatva, előbb-utóbb mindig valamilyen emberi mulasztásra bukkanunk. Ezt az is alátámasztja, hogy azokban az országokban, ahol ezt a problémát már sikerült felszámolni, a megoldást nem elsősorban a kutyákra, hanem az emberekre, az emberi magatartásra és társadalomra kiható intézkedésekkel érték el. Elfogadott, hogy károkozás esetén értelemszerűen a kár okozóját, nem pedig a károkozás eszközét vonják felelősségre. Ez nem is történhet másként, hiszen ha a károkozás eszköze nem különösebben nagy értékű, az azt ért hátrány nem lenne hatással a károkozóra. Sok országban azonban, mint ahogy nálunk is, a kóbor kutyákkal való szokásos eljárás furcsa mód kivételt képez ez alól: itt a tulajdonos mulasztásáért elsősorban az állatnak kell – nemritkán az életével – felelnie. Mi, vadászok ebben az érzékeny és érzelmeket kiváltó kérdésben ráadásul két oldalról is érintettek vagyunk. Egyrészt vadászkutyáink révén átérezzük az emberrel legszorosabb kapcsolatot kiépíteni képes, érezni, szenvedni és örülni tudó állat életének kioltásával járó tragédiát. Másrészt a vadállomány védelme a szakszerű vadgazdálkodás elengedhetetlen részét képezi, aminek kiemelt tevékenysége a ragadozók féken tartása, s ebbe a körbe a kóbor kutyák is beletartoznak.

Kóbor kutyáknak tekintjük az olyan kutyákat, amelyek felügyelet nélkül tartózkodnak nyilvános helyen, és nem viselnek nyakörvet, azonosító címkét. Egyes gyomortartalom-vizsgálatok rámutattak arra (FARKAS, 1985), hogy a kóbor kutyák két csoportra oszthatók. Az egyik csoport gazdával rendelkező,

de rendszeresen kiszökő, míg a másik a gazdátlan kutyák csoportja. PIELOWSKI (1976) 500 lengyelországi kóbor kutya gyomortartalmának vizsgálatával megállapította, hogy a kutyák 17%-ának gyomra üres volt, 6,7%-ukban mezei nyúl, 4,3%-ukban egyéb vad, míg a többiben konyhai maradék volt fellel-

hető. A gazdás kutyák elsősorban éjszaka és hajnaltájt járják a vadászterületet, éves viszonylatban tavasszal és ősszel, a párzási időszakban a legaktívabbak. A gazdátlan kutyák viszont állandóan a területen tartózkodnak.

Hazánkban, a lakosság számához mérten, nemzetközi viszonylatban is

igen sok, becslések szerint mintegy 2,5–3 millió kutya él, egyharmaduk fajtatiszta. A kóbor kutyák száma 250–300 ezer (HEGEDŰS, 2001), ebből 25 ezer található a fővárosban (KOVÁCS, 1999). Évente 150 ezer pusztul az összesen 3200 sintértelepünkön, menhelyünkön (SERES, 2005), és 12–13 000

állatot lőnek le a vadászok (CSÁNYI, 2006). Csupán a kutyák egyharmada éli le az egész életét ugyanazzal a tulajdonossal, és a befogott kutyák egynegyedét fogadják örökbe (CHRISTIANSEN, 1998).

A kóbor kutyák okozta gondokat terjedelmi korlátaink miatt csak felsorolásszerűen ismertetjük, hiszen ezzel már többen is foglalkoztak – ez, gyakran a saját bőrünkön is érezve, sokunk által ismert. E gondok közé tartozik az országhép rontása, a közlekedési balesetek okozása, az emberre támadás veszélye, a betegségek terjesztése, a különféle közegészségügyi problémák, a befogott kutyákkal való nehézségek és – ami minket kiemelten érdekel – a vad-

állományban okozott károk és a vadászellenesség fenntartása.

A kóborkutya-kérdést vizsgálva, arra a végkövetkeztetésre jutunk, hogy a megoldás alapján véve azon múlik, hajlandóak-e a tulajdonosok vigyázni a kutyájukra (egyszerűen túlságosan sokan vannak ahhoz, hogy ezt más tegye meg helyettük). Külföldi tapasztalatoknál a megoldást ennek megvalósulása jelentette. Nyilvánvaló, hogy a tulajdonosnak ez akkor áll érdekében, ha valamilyen módon kötődik állatához. Ez a kötődés anyagi és/vagy érzelmi természetű lehet.

Az anyagi jellegű kötődés kapcsán felvetődik a kérdés, hogy a haszonállatokra vajon miért nem jellemző, hogy kó-

borrá válnak, náluk miért alakulhatott ki még az ennek megakadályozását magában foglaló jogszabályi háttér is. Ha a kutyák azonosítása és nyilvántartása csak megközelítőleg lenne olyan részletességgel kidolgozott, mint például a patásoké, valószínűleg már régóta nem létezne kóborkutya-probléma. A marhalevél kiváltásáról és kezeléséről szóló FM-rendelet (21/1996.) előírja, hogy ló, szamár, öszvér, szarvasmarha, bivaly, sertés, juh, kecske, vaddisznó, dämvad, őz, szarvas és muflon részére marhalevelet kell kiállítani tulajdonosuk megváltozását (öröklés, eladás, cserélés, ajándékozás) megelőzően, vagy ha tartási helyüktől 30 km-nél nagyobb távolságra szállítják őket (vásár, kiállítás, legeltetés, vágóhid stb.). A marhalevél hatósági bizonyítvány, amely igazolja az állat tulajdonjogát. A belföldi marhalevélnek tartalmaznia kell többek között az állattartó nevét, címét, aláírását, a tartás helyét, a tenyészet címét és kódját, az állat fajtát, fajtáját, jegyeit, jeleit, továbbá az állategészségügyi igazolást. A kiállított marhalevelekről a jegyző nyilvántartást vezet, az adatváltozást haladéktalanul be kell neki jelenteni. A marhalevél kiadásának feltétele az állat jogszabályban előírt megjelöl(tet)ése; a megjelölt egyedekről az Országos Állattenyésztési Adatbank olyan adatbázist (ENAR-rendszer) vezet, melynek segítségével az állat eredete és azt követően valamennyi tartója, tartási helye nyomon követhető, sőt még a szállítójárművek, a szállítmányozók, a kereskedők és az ellenőrzésre jogosultak adatait is nyilvántartják. A szarvasmarhát mindkét fülében azonos módon elhelyezett füljelzővel kell jelölni, és ha az egyik is kiesik vagy olvashatatlanná

válk, az OMMI-től (Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet) 48 órán belül újat kell rendelni, amit az átvétel követő 48 órán belül be kell helyezni. Ha mindkettő kiesett, elveszett vagy olvashatatlanná vált, és az állat másképp nem azonosítható, az állattartó köteles saját költségén (!!!) genetikai vizsgálattal megállapítani az állat származását. Ha nem vállalja e költséget, vagy a vizsgálat eredménye szerint az állat nem az állattartó által megjelölt számon nyilvántartott egyed, akkor azt a kerületi főállatorvos két napon belül, az állattartó költségére, kártalanítás nélkül leöltheti, és még a tetem ártalmatlanításáról is az állattartó köteles gondoskodni. A marhalevél-kezelést a közúti igazoltatást végző rendőr, a jegyző és a hatósági állatorvos egyaránt ellenőrizheti. Az állattartó gondoskodik arról, hogy az állomány-nyilvántartás állandóan rendelkezésre álljon, és ha megszegi a marhalevél kiváltására és kezelésére vonatkozó kötelezettséget, pénzbírsággal sújtható.

Annak megértéséhez, hogy a kutyák esetében eddig miért nem alakult ki ilyen szigorú szabályozás, bizonyos szempontok szerint össze kell hasonlítani a kutyát és a haszonállatokat.

A haszonállatok megegyeznek abban, hogy valamilyen termelőtevékenységet (hús, tej, tojás, vonóerő stb.) várunk el tőlük, az optimális termeléshez pedig optimális tartási körülmények szükségesek, ami viszont jelentős anyagi és időbeli ráfordítást igényel. A befektetett energia nagy anyagi értéket ruház a haszonállatokra, ezért a velük való visszaélések elkerülése még akkor is fontosá válk, ha a tulajdonos érzelmileg nem kötődik hozzájuk. Az állattartásra vo-

natkozó rendeletek gazdasági használatokkal kapcsolatos vonulatainak működését tehát komoly gazdasági érdekek kényszerítik ki (HEGEDŰS, 2001).

Az érzelmi jellegű kötődés kiindulási pontja, hogy kutya a leggyakoribb, kedvtelésből tartott állat. Az emberi társadalmak nagyrésze tart kutyát, többet, mint amennyi gyermek van a világon. A kutyát, vonzó külseje mellett, az együttműködésre való, rendkívül korán kezdett szelektálása tőle eredendően idegen belső tulajdonságokkal ruházza fel. Több olyan viselkedésforma jelent meg nála, ami csak az emberre, egyetlen más fajra sem jellemző, beleértve az ember legközelebbi rokonát, a csimpánzot is: például a tekintetkövetésének és a mutató megértésének képessége. Ebből is kitűnik, hogy a kutya mindezekelőtt az ember megértése terén és a vele való együttműködésben szárnyalja túl a többi állatot. Erre mondjuk azt mi, vadászok is: „épphogy meg nem szólal”.

Az érzelmi kötődés nagy előnye abban áll, hogy az anyagival szemben a kutyához való ragaszkodást nem külső, kényszerítő körülmények, hanem belső készlet eredményezi, vagyis a tulajdonos még a jogszabályi háttér kidolgozatlansága esetén is ügyelni fog a felelősségteljes kutyatartásra. Ugyanezért viszont e magatartás nem alakítható ki szándékoltan, csak bizonyos hatások révén, elsősorban akkor, ha az illetőnek – lehetőleg még fiatal korban – alkalm volt megtapasztalni, hogy a kutyával szeretetkapcsolat alakítható ki. Az életkornak ebben nagy jelentősége van, mert az ember gyermekkorában a legfogékonyabb, az akkor átélt élmények befolyása erősebb a későbbiek-

nél, hatásuk rendszerint még a konkrét események feledésbe merülte után, sőt gyakran egy életen át fennmarad.

Összefoglalva, tehát ha sem az anyagi, sem az érzelmi kötődés nincs meg, a tulajdonosnak semmiféle érdeke nem fűződik ahhoz, hogy állatára vigyázzon, hiszen nem ragaszkodik egy meghatározott kutyához, és könnyű is újabbat szereznie. A megoldás tehát a kettő közül valamelyik kötődés kialakítása. Az érzelmi kötődés kialakítását célozza például az oktató- és felvilágosító munka, de itt csak akkor biztos a siker, ha a célszemélyben már eleve van ilyesféle hajlandóság. Akiben ez nincs meg – márpedig hiánya semmiféle életviteli hátránnyal nem jár, mert az illető rendszerint nem érzékeli, hogy bármit is veszítene –, arra sem az oktatás, sem a felvilágosítás nem lesz hatással. Az anyagi jellegű kötődés viszont biztosan kialakítható, ha a tulajdonos az állatával kapcsolatos ráfordításra kényszerül, hiszen nem akarja, hogy e ráfordítás kárba vesszen. A más országokban eddig bevált intézkedéseken alapulnak. Rendszerint valamilyen módon megnehezítik a kutyához jutást, a szaporítást, a gazdacserét. Ilyenképpen a kutyát a beszerzésére fordított energia teszi értékkessé: más szóval, még a terhek vállalása mellett is célszerűbb megtartani, mint lecserélni. Ez a kóborkutya-helyzetre mindenképpen jó hatással van – az érzelmi kötődések kialakítása nélkül, önmagában viszont lehet, hogy tényleg „kutyasors”-ot eredményez kedvenceinknek...

A kóborkutya-probléma tehát felszámolható, s ismételt kialakulása megelőzhető. Azok az országok, ahol ez megtörtént, rendszerint olyan prog-

rammal érték ezt el, amely a kutyák azonosításán, nyilvántartásán, szaporodásának ellenőrzésén és az emberek felvilágosításán alapult. A területi korlátok figyelembevételével ismertünk néhány, külföldön már alkalmazott és bevált programot: ezeknek vagy akár csak egy részüknek az alkalmazá-

sa hazánkban is segítené a kóborkutya-probléma megoldásában.

Azonosítás, nyilvántartás: első lépés lehet a tartós és egyedi jelölés kötelező jellegű bevezetése. Ez kétségtelenül bizonyítja a tulajdonos kilétét, általa tehát szankcionálhatóvá válik az állat elűzése, elhagyása vagy kitétele. Csupán az azo-

nosítás és nyilvántartás teljes körű bevezetése is felére csökkentené az évente elpusztított kutyák számát; Franciaországban például csaknem meg is szüntette a problémát (CHRISTIANSEN, 1998). A kevesebb elcsavargó kutyával az általuk okozott kártétel is kisebb lesz, s ha mégis megtörténik, már megtéríthető a tulajdonossal.

Ivartalanítás: bevezethető lenne a keverék, törzskönyv nélküli, tenyésztendő minősítést nem kapott és a tenyésztésből kizárt kutyák ivartalanítása. A keverékek ivartalanítása a spontán szaporodást, a fajtatisztáké a felelőtlen szaporítást előzi meg. Az ilyen program bevezetése 43%-kal növelné az esélyét annak, hogy a kutya az eredeti gazdájával marad (CHRISTIANSEN, 1998).

Az utcák védelme: a felügyelet nélkül az utcán tartózkodó kutyák közterületről való távoltartásának egyik módja, hogy megelőzzük, hogy a kutyák ott táplálékot találjanak. Különös figyelmet kell fordítani a piacok, éttermek, vágóhidak, külterületek ételhulladéktól való tisztán tartására. Ha az ilyen szemetet az utcára kell kihelyezni az elszállításához, akkor ez olyan módon történjék, hogy a kutyák ne férhessenek hozzá (pl.: nejlonzsák helyett műanyag kuka).

A tenyésztés engedélyezése és ellenőrzése: a jelenleg érvényben lévő szabályozás a 135/2004. (IX. 18.) FVM-rendelet a fajtatiszták ebek tenyésztési szabályairól. Ez többek között rendelkezik az elismert tenyésztőszervezetekről, a tenyésztési program követelményeiről, a törzskönyv vezetésének szabályairól, a származásigazolásáról és a teljesítményvizsgálat szabályairól. Sikeres betartásával egyrészt jelentősen leszűkülne a tenyésztők köre, ami megakadályozná

az ebek túlszaporítását, másrészt biztosítaná minden tenyésztett kutya azonosítását és nyilvántartását. A rendelet sajnos a kihirdetése óta jelentős ellentétek forrása, amelyek azóta is hátráltatják a végrehajtását.

A tenyésztés minősítése: a tenyésztői munka eredményességének fokmérője a kiállítás, a verseny, a tenyészszemle. Ezért elengedhetetlen, hogy minősítések reális képet adjanak: megengedhetetlen állapot, hogy – a tenyésztéshez hasonlóan – a pusztanyagi haszonszerzés eszközévé váljanak. Néhány adat itthonról: 1997-ben Magyarországon 104 ezer törzskönyvet adtak ki, míg Ausztriában csak 9 ezret. A törzskönyvek kiállításának díjából származó bevétel évi 400 millió forint, az évenként kiváltott törzskönyv (átlag 100 ezer) több mint 80%-a felülbélyegzett (NEMES, 2005).

A kereskedelem engedélyezése és ellenőrzése: szükség lehet minden eladási hálózat, eladó és állatkereskedés ellenőrzésére. Az engedélyezett kereskedelmi hálózatokban csak engedéllyel rendelkező tenyésztőktől lehessen kutyát vásárolni: így a hatóság képviselői ellenőrizhetnék az állatokat a teljes tenyésztési és elosztási hálózatban. Franciaországban, ahol a kutyakereskedelmre nagy figyelmet fordítanak, a hirdetéseknek tartalmazni kell az eladásra szánt kölykök azonosítóját, és alá kell írni egy nyilatkozatot, mely szerint a megvásárolt négy lábú szaporulatát nem árusítják közterületen – piacon, vásáron.

Oktatás: ennek része a különböző szóróanyagok elkészítése és terjesztése (állatorvosi rendelők, iskolák, kutyás rendezvények stb.). A gyermekek és szüleik felvilágosítását és oktatását szintén valamennyi kutyagyógyászati egyesület – német,

francia, olasz, svájci – a közeljövő legfontosabb feladatául tűzte ki; van, ahol erre a biológiaórákat használják fel, de igen gyakoriak a külön célból indított tanfolyamok. Angliában önkéntesek járják az általános iskolákat; Svájcban külön iskolai oktatóprogramot alakítottak ki, a tanulók korának megfelelően.

A kutyatartás engedélyezéséhez kötés: több tragikus baleset is a kutyával való szakszerűtlen, felelőtlen bánásmódra vezethető vissza. Ez rámutat a felelősségteljes kutyatartás megismertetésének kiemelt fontosságára, ami a kóborkutya-kérdés megoldásának elősegítése mellett a kutyák okozta tragédiák megelőzéséhez is sokban hozzájárulna. A megfelelő információk biztos átadásának szavatolásához a kutyatartás engedélyezéséhez kötés az egyik lehetséges út. Így az engedély kiadásának feltétele egy vizsgával záruló, az alapvető kutyatartási tudnivalókat tartalmazó tanfolyam elvégzése lehetne.

Mielőtt azt képzelnénk, hogy ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtása és a kóbor kutyák számának csökkentése szélmalomharc és megvalósíthatatlan álmom, álljon itt két példa a cikk végére onnan, ahol ez mégis sikerült.

Svájc: a nyolcmillió lakosra 490 ezer kutya esik. A fővárosban 350–400 ezer lakos és mintegy 12–14 ezer kutya található. A Zürichben található központi kutyamenhely 120 férőhelyes: ebben átlagosan 20–25 kutya tartózkodik folyamatosan; az utcán felügyelet nélkül tartózkodó kutyát nem látni (NEMES, 2005).

Svédország: kilencmillió lakosra 700 ezer kutya jut. A kóbor kutyák 90%-át sikerül elhelyezni; a stockholmi kutyamenhely 50 ketrecre soha nincs tele

– jellemzően jóval több a befogadásra jelentkező ember, mint az örökbe adandó, gazdátlan kutya (FAUNA, 1997).

Dr. Sándor Gyula – Nemes Rita

Felhasznált irodalom:

- CHRISTIANSEN B.: Save Our Strays – A New Approach To Humane Dog & Cat Management (Canine Learning Center, Atlanta, 1998)
- CSÁNYI S.: A 2006/2007. vadászati év vadgazdálkodási eredményei (Országos Vadgazdálkodási Adattár, Gödöllő, 2006)
- FARKAS D.: Róka, borz, kóbor kutya és kóbor macska táplálékának elemzése, apróvad-állományban okozott kártételük felmérése (Beszámoló jelentés a Természet- és Vadvédelmi Állomás 1981. évi munkájáról, Fácánkert, pp. 86–94., 1985)
- FAUNA: Kóbor kutyák felügyelete (Fauna Egyesület, 1997)
- HEGEDŰS E.: Előkészületben a „kutyatörvény” (Új Kutya Szövetség, II/4., 2001)
- KOVÁCS V.: Az állatvédelmi bírságról – avagy hogyan működik ez a nagyvilágban? (Új Kutya Szövetség, II/3., 1999)
- NEMES R.: A kóbor kutyák okozta vadgazdálkodási problémák és azok megoldási lehetőségei (Szakdolgozat, Sopron, 2005)
- PIELOWSKI, Z.: Cats and dogs in the European hare hunting ground (Ecology & Management of European hare populations, 1976)
- SERES Z.: Hatásosak az állatvédelmi információk (A kutya, 2005/01., 2005)

A kutyát tartó vadászok, illetve a kutyával vadászó vadászok pontosan tisztában vannak a felelős kutyatartással. Azzal, hogy „kutyá kötelességük” fogadott társuknak mindent megadni testi és lelki fejlődése biztosításához egyaránt, hiszen csak így válik valódi vadásztársá, hosszú évekre.

Mégis célszerűnek tartjuk egy helyen összegyűjteni az ezzel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat, hiszen a vadászok családjában nem csak a vadászok forgatják ezt a kiadványt. Sokan tévóválnak, hogy belevágjanak-e a kutyatartásba, mert vagy az idejük korlátozott, vagy anyagilag nem látják át, hogy mivel jár mindez. Talán olyképpen fogalmazhatjuk meg legkifejezettebben azt, hogy milyen „teher” kutyát, illetve bármilyen állatot tartani, ha azt mondjuk: olyan ez, mintha tizenegynéhány évig vállalnánk egy csecsemő nevelését. Merthogy kutyánk az élete végéig a gazdájára szorul, sosem lesz önálló. Vagy ha igen – akkor az már gazdátlan, kóbor eb! (Szerk.)

Kölyökkutyákkal kapcsolatos fontos állatorvosi teendők

Amikor a kölyökkutya új gazdájához kerül, gondozójának az etetésen, a nevelésen és a kellő felszerelés beszerzésén kívül több fontos állategészségügyi teendőt is figyelembe kell vennie. Az oltásokon kívül gondoskodnia kell a kölyök rendszeres féregtelenítéséről és az egyéb paraziták (bolhák, kullancsok, atkák) elleni védekezésről is. Fontos, hogy a kiskutya tenyésztője tájékoztasson minket (legjobb megoldás, ha szépen vezetett oltási könyvet mellékel kedvencünkhöz) az addig elvégzett féreghajtásokról és felvett oltásokról, így ennek megfelelően lehet megtervezni állatorvosunkkal a továbbiakat. Ezeket

a fontos kölyökkori tennivalókat foglaltam össze az alábbiakban. Az általam felsoroltaktól természetesen el lehet térni, hiszen minden állatorvos az adott terület járványügyi helyzetétől, az általa használt oltóanyagoktól, a kutya egyedi igényeitől és adottságaitól függően állítja össze az oltási és parazitaellenes programot!

FÉRGESSÉG

A kölyökállatok gyakran parazitákkal fertőzöttek születnek. Ha szervezetükben élősködők vannak, a szükséges alapoltások hatékonysága csökken,

emiatt különösen fontos a paraziták irtása, illetve az ellenük való védekezés.

A kölyökkutya például már a méhen belül fertőződhetnek orsóféreggel, majd megszületésüket követően, a tejjel is elveszik a lárvákat. A féregpetéket az újszülöttek felvehetik egymás és anyjuk bélsarából is. Ezért valamennyi újszülött kölyökkutyát potenciálisan fertőzöttnek kell tekinteni. Az orsóféreg az embert is megfertőzi: az állat simogatásakor peték kerülhetnek a kezünkre, a szánkba. Kisgyermeknél pedig az orsóféreg a lárvavándorlás során allergiát, epilepsziás rohamokat, sőt vakságot is okozhatnak! Ezért fontos, hogy a kölyökállatot 2-3 hetes korától kéthetente kezeljük féregtelenítő készítménnyel, minimum 3-4 alkalommal. Ezzel sok kellemetlenségtől kíméljük meg magunkat is, nem utolsósorban pedig a hamarosan (7-8 hetes korban) esedékessé váló védőol-

tások megfelelő hatékonyságát is biztosíthatjuk. A későbbiekben kedvencünket negyedévente kezeljük féregtelenítő tablettával, esetleg bőrre cseppentős – ún. *spot on* – készítménnyel, mivel a felnőtt állatok a környezetből bárhol felvehetik a féregpetéket, lárvákat. Mindig kérjük ki állatorvosunk véleményét ezekkel a gyógyszerekkel kapcsolatban, mert köztük nagy különbségek vannak mind hatékonyságuk, mind hatásspektrumuk tekintetében! A negyedévente történő féregtelenítés fokozottan javasolt a vadászkutyák esetében, hiszen ők gyakran találkoznak vadon élő állatokkal, ezért nagyobb eséllyel fertőződhetnek különféle élősködőkkel! A kutyák féregtelenítése – széles hatásspektrumú szerekkel – évente egyszer nem csak javasolt, hanem törvényileg kötelező is (a veszethez elleni oltáshoz hasonlóan, azzal egy időben)!

BOLHÁSSÁG

A bolhák irritálják a kölyökállatokat, csípésük nyomán allergiás bőrgyulladás is kialakulhat, valamint egy nálunk is elterjedt, emberre is veszélyes galandférgesség (*Dipylidium*) terjesztői is egyben. Ráadásul nem túl esztétikus látvány a bolhaktól és ürüléküktől hemzsegő szőrű kiskutya! Elpusztításukat nem elegendő csak az állaton elvégezni, mivel ott a bolhapopulációnak csupán kis része él kifejtett bolhaként. A nagyobb része az állat környezetében, a fekvőhelyén, a lakásban, a szőnyegben, mint pete, lárvá és báb, különböző fejlődési alakjában található.

Szerencsére ma már többféle hatékony készítmény áll rendelkezésünkre a bolhák elleni védekezésre (permetek, *spot on*-cseppek, nyakörvek), melyek elpusztítják a kifejlett bolhákat az állaton, és tartós (készítménytől függően akár 1,2–7 hónapos) hatásuknak köszönhetően megakadályozzák a bolhákkal történő újrafertőződést is a környezetből vagy más állatról. Van készítmény, amely a kutya környezetében élő lárvákat is elpusztítja. Bolháság esetén praktikus alapos takarítást is végezni az állat tartásának helyén, illetve a környezetére fújható *spray*-ket is használhatunk. Fontos tudni, hogy egy idő után az adott bolhairtó készítményekkel szemben a bolhapopuláció képes rezisztenssé válni, így nem meglepő, hogy egyes készítmények elvesztik hatékonyságukat, és alkalmazásuk ellenére is bolhás marad kedvencünk. Ilyenkor kérjük ki állatorvosunk tanácsát, hogy mely másik készítményt válasszuk.

A KÖLYÖKKUTYÁK VÉDŐOLTÁSAI

Alapimmunitása létrehozásához a kölyökkutyának 7-8 hetes korától kezdve több, fertőző betegség elleni oltást kell kapnia, hiszen az anyától a tejjel felvett védő ellenanyagok szintje ekkorra már lecsökken. Ezek a védőoltások a kölyöknél csak akkor hatékonyak, ha megisméltik őket, így kellően magas ellenanyagszint alakul ki (ezt hívják *booster*-hatásnak). Fontos, hogy amíg a kutya az első 4 oltását meg nem kapta, ne vigyük kutyák által sűrűn látogatott területre, illetve oltatlan kutyák közé, mert addig még szinte teljesen védtelen a betegségekkel szemben. Az alapoltások során először a kölyökre veszélyes fertőző betegségek ellen oltunk. Ilyen a parvovírusos bélgulladás, a szopornyica, a vírusos májgyulladás, a *Leptospirosis* és a parainfluenza (a kennelkőhögés egyik kórokozója). Az oltások kéthetes időközönként követik egymást, mert így a legnagyobb a már előbb említett *booster*-hatás. Alapimmunizálásként 4 oltást javaslok (két monovalens parvo és két kombinált oltást, váltakozva ismételve), majd ötödikként következhet a kötelező veszettség elleni oltás, amit kölyök esetében 6 hónap múlva meg kell ismételni. Tanácsos a kombinált oltást féléves és egyéves korban is ismételni. (lásd: a *Kutyák védőoltási naptár*ában) Az általunk használt oltási program áttekintéséhez táblázatot is készítettem, amely természetesen az egyedi igények, szükségletek szerint módosítható!

Mivel a kullancsok által terjesztett Lyme-kór egyre gyakoribb, ezért beik-

KUTYÁK VÉDŐOLTÁSI NAPTÁRA

Kor	Parvovírusos bélgulladás	Kombinált oltás	Lyme-kór elleni oltás	Veszetség	Féregtelenítés
2,4 és 6 hetes					X
8 hetes	X				X
10 hetes		X			
12 hetes	X				X
14 hetes		X			
16 hetes				X	X
18 hetes			X		
22 hetes			X		
6 hónapos		X			X
10 hónapos				X	X
1 éves kortól évente		X	X	X	4x

tattuk oltási programunkba az ez ellen védő oltást is! Így a kölyök védett lehet a Lyme-kór ellen is, mielőtt még kullancsokkal találkozhatott volna. Első alkalommal az oltást 3-4 hetes különbséggel kétszer kell beadni, majd évente emlékeztető oltás szükséges. Különösen javasolt ez az oltás a vadászkutyáknak, hiszen munkájuk során nagy eséllyel találkoznak kullancsokkal. Természetesen ez az oltás nem helyettesíti a kullancsok elleni védekezést, mivel nem a kullancscsípés ellen véd, hanem csak az általuk terjesztett – Lyme-kórt okozó – baktérium (*Borelia burgdorferi*) ellen.

A fentieken kívül léteznek még egyéb betegségek elleni védőoltások is, amelyeket ritkábban, speciális esetekben szoktunk használni (például kennelkőhögés elleni vakcina, koronavírusos bélgulladás elleni vakcina stb.)

FELNÖTT KUTYÁK VÉDŐOLTÁSA

A kölyökállatok alapoltásokkal szerzett védettsége nem tart egész életükön át. A védőoltásokat évente egyszer javasolt ismételni, hogy felnőttkorukban is védettek legyenek a fertőző betegségek ellen, hisz ezek nem csak a kölyökre lehetnek veszélyesek. Ráadásul így a szukák utódai is nagyobb védekezéssel rendelkeznek majd a kölyökkori oltások megkezdése előtti időszakban. Az évi ismétlő oltások (veszettség elleni, kombinált oltás, Lyme-kór elleni oltás) emlékeztetik, felfrissítik a kutya immunrendszerét. Az ismétlő oltások azért is fontosak, mert az állatorvos az oltások alkalmával ellenőrizni tudja az eb egészségi állapotát is. A veszettség elleni oltás ismétlése évente kötelező a féreghajtással együtt! Felnőtt kutyákban a veszettség elleni oltás beadható a kombinált oltással együtt is.

A kullancsok elleni védekezést akkor kell elkezdni, amikor kedvencünkre potenciális veszélyt jelenthetnek: élete első sétája, kirándulása előtt. Mint már említettem, vadászkutyáknál fokozottabb a kullancscsípés és az általa terjesztett betegségek kockázata! Különböző kullancsirtó szereket (cseppek, *spray*-k, nyakörvek) más és más kortól, testsúlytól szabad használni; erről a gyógyszer dobozán vagy használati leírásában találunk tájékoztatást, illetve érdemes kikérni az állatorvos véleményét is. A kor- és súlyhatárokat

mindig figyelembe kell venni, különben komoly mérgezést okozhatunk a kölyköknél! Ezek a készítmények egyúttal bolha elleni védekezésre is jók. Legfiatalabb kortól (Akár már napos kortól!) az egyik *spray* formájú szert használhatjuk (vigyázat, nem mind-egyik *spray* használható kölyköknél!), amely körülbelül 1 hónapos kullancs és 2-3 hónapos bolha elleni védelmet biztosít. Mivel még nem létezik olyan készítmény, amely 100%-os védelmet biztosítana a kullancsokkal szemben, legyünk résen, hiszen a kullancsok több, akár halálos betegséget is terjesztenek (pl.: *Babesiosis*, Lyme-kór). □

PÁR SZÓ A KÖLTSÉGEKRŐL A KUTYA EGYÉVES KORÁIG

Számolni kell azzal, hogy a kölyökkutya felnevelése az állattartással járó felelőségen túl jelentős költségekkel is jár. Ez magában foglalja a felszerelések, kozmetikumok, vitaminok és tápok költségén túl (az árakban nagy különbségek vannak a minőségtől és a kutya fajtájától, méretétől függően) a szükséges állatorvosi költségeket is.

Az állatorvosi díjak széles skálán mozognak. Jelentős árkülönbségek vannak rendelő és rendelő között, főváros és vidéki városok között, és különbségek lehetnek a használt vakcinák áráról függően is. Az árak nagyban különbözhetnek a kutya méretétől függően (féreghajtók, bolha- és kullancsirtók esetében), valamint attól, hogy a kötelező teendőknél túl (veszettség elleni

oltás, féreghajtás) milyen ajánlott ellátást (kombinált oltások, Lyme-kór elleni oltás, vitaminok stb.) vesz igénybe a tulajdonos.

A fentieket figyelembe véve, egyéves korig körülbelül 30–50 ezer forintot kell szánni a kutya szükséges (fentebb részletezett) oltásaira. Ezenfelül a féreghajtás költségei 10 kilogrammonként kb. 100–500 forintot tesznek ki a készítmény áráról függően, és kb. háromszori kezeléssel számolhatunk (3 hónapos kor felett). Ehhez jön még a kullancs- és bolhairtó szerek ára (cseppek: kb. 1000 Ft-tól 3–4000 Ft-ig – hatékonyságuk 1–3 hónapig terjed; nyakörvek pár száz forinttól kb. 5000 Ft-ig – hatékonyságuk pár héttől 6 hónapig terjed).

Kukla Miklós

A KUTYA EGYÉNI AZONOSÍTÁSA TETOVÁLÁS VAGY MIKROCHIP?

Azt hiszem, abban valamennyien egyet kell, hogy értsünk: kutyánkat – legyen az származási lappal rendelkező vagy a nélküli – így vagy úgy, de egyéni azonosítóval kell ellátnunk.

Az egyéni azonosítás – azonkívül, hogy kutyánk eredetét bizonyítja – számtalan esetben hasznos segítség. Gondoljunk csak arra, hogy kedvencünk véletlenül elcsavarog, elvész, illetve valamely más módon távol kerül tőlünk. Egyéni azonosító nélkül vajmi kevés esélyünk van arra, hogy a „becsületes megtaláló” visszajuttassa őt hozzánk, illetve a rossz szándékú eltulajdonító bármit letagadhat, kutyánkat bármire használhatja, bármikor eladhatja valaki másnak.

Ha kutyánkat vizsgára, tenyészszemlére vagy kiállításra nevezük, a bírónak egyértelműen azonosítania kell az általa elbírálandó ebet. Ezt számára kötelező is megtenni. Illetve kötelező lenne!

És ekkor merül fel a kérdés: tetováltassunk, vagy állatorvosunk által mikrochipet ültessünk a kutyánkba?

A tetoválást nyilvántartott tetoválómester végzi a kutya fülébe, illetve, ha erre nincs lehetőség, a kutya haskorcába. A beavatkozás néhány másodpercig tart, s ami tény, némi fájdalmat jelent az állat számára, hiszen apró tűkkel el látott, fogóba helyezett sablon segítségével juttatják a bőrbe a festékanyagot. A kutyák általában egy nyikkantással

elintézik a dolgot, bár láttam már hisztiző egyedeket is, ám ezt azért inkább a szokatlan helyzetnek, semmint a szörnyű nagy fájdalomnak tudhatjuk be. A legtöbb kutya azonban a továbbiakban nem is törődik a kérdéssel – a már említett

hangadással elintézettnek tekinti az ügyet.

Sokan állítják, hogy a tetoválás manipulálható, átüthető, a kutya korosodásával elhalványodik és a többi. Én úgy gondolom, a szakmájában jártas mester által végzett tetoválás évek után is pontosan ugyanúgy látszik, mint akkor, amikor a beavatkozást elvégezték. Ha tehát tetováltatunk, győződjünk meg – amennyiben van erre lehetőségünk

„A kedvtelésből tartott állat tartós egyedi megjelölésére mikrochip beültetése vagy – 2011. július 3. napjáig – a tisztán, egyértelműen olvasható tetoválás fogadható el.” [147/2004. (X.I.) FVM-rendelet]

– a tetováló előző munkáiról, kérdezzük meg a „régőbbi” kutyásokat, kérjük ki javaslatukat, és fogadjuk el tanácsukat.

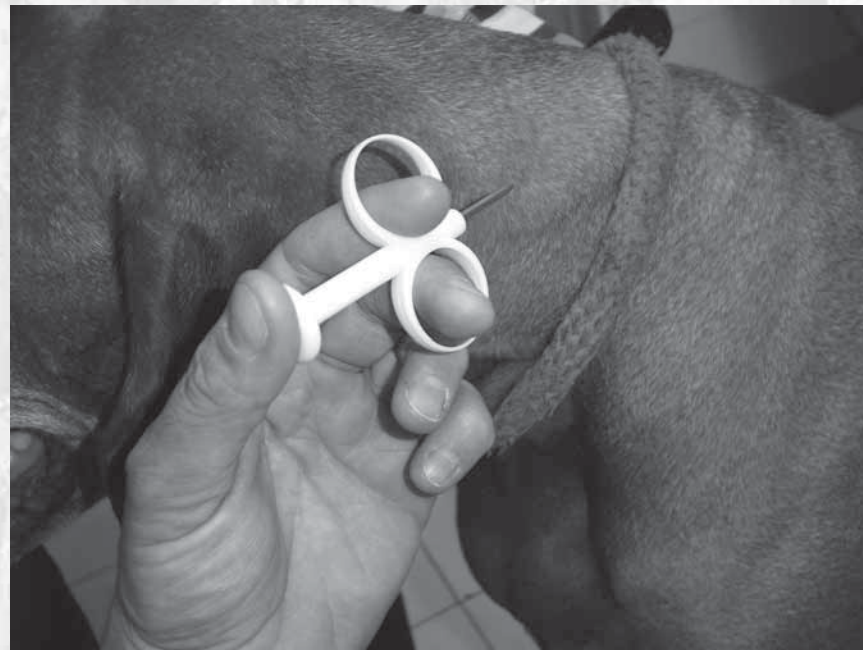
A tetoválás bárhol elvégezhető jelölési forma. A vadászati alkalmassági vizsgát sikeresen teljesített kutyákat, ha azok nem rendelkeznek még egyedi jelöléssel, a tetoválómester akár az erdőn-mezőn, a vizsgát követően is azonnal megjelölheti, így a VAV-igazolvány a beazonosítható kutya részére állítható ki. Egyébként a chip beültetése sem bonyolult beavatkozás, de jómagam, bevallom, még nem talákoztam vizsgán megjelenő állatorvossal, bár elméletileg ennek semmi akadálya nem lenne. A mikrochip beültetésével kapcsolatban a 147/2004. (XI.) FVM-rendelet a következőképpen fogalmaz (5.§ 3. bekezdés): „A megbízott állatorvos a mikrochip állatba való behelyezését az állatorvosi rendelőben, illetve a tulajdo-

nos kérésére az állat tartási helyén végzi el. Kedvtelésből tartott állatok részére szervezett, összevezetéssel történő, tömeges mikrochip-behelyezés tilos.”

Érdekes kérdés merül fel a rendelet szövegét olvasva: A VAV-vizsga helyszíne nem az állat tartásának a helye – tehát az erdőn-mezőn nem chippelhető? Mi az, hogy tömeges? Tíz kutya tömegnek minősül? Mert ha annak, akkor a VAV-vizsgán való megjelölés újabb akadályba ütközik.

Pedig ha a kutyát nem a helyszínen jelölik, az abban a pillanatban visszaélésekre adhat okot és lehetőséget. Másnap bármilyen kutyát elvihetünk az orvoshoz, hogy bizony ezzel mi tegnap sikeres vizsgát tettünk.

A tetoválás másik nagy előnye, hogy bármely írástudó ember bárhol és azonnal, feketén-fehéren (azaz kékeszölden) azonosítani tudja a kutyát. Nem szüksé-

ges hozzá sokezer forintos chipleolvasó szerkezet. Ismert a szám, és a kutya gazdája így azonnal érdemben kereshető, például a MEOE törzskönyvezési osztályán keresztül, illetve a kutyaért jelentkező azonnal kontrollálható.

Nem láttam még kirándulót, vadórt vagy egyéb erdőjáró embert a hátizsákjába a szendvics mellé chipleolvasót csomagolva járni-kelni...

Talán érdemes lenne elgondolkodni azon, nem lenne-e fontos munkaeszköz a leolvasó a hivatásos vadásznak.

Tetoválás nélkül a különböző munkavizsgákon is óriási problémát jelent az azonosítás. Egy-egy fajtaklub rendelkezik ugyan egy, esetleg több berendezéssel, de hogy kerül az hétről hétre az ország különböző pontjain megtartandó rendezvények bíróihoz? Esetleg minden bírónak kellene, hogy legyen ilyen leolvasója? 10-20 ezer forintért, amikor

legtöbbjük amúgy is társadalmi munkában végzi a tevékenységét?

Nézzük kicsit részletesebben a chipkérdést!

Az utóbbi években a származási lap igénylésekor a tulajdonosnak meg kell jelölnie, hogy a kölyköket tetováltatni, illetve „chippeltetni” kívánja-e. Az elkészült származási lapokat a MEOE közvetlenül a nyilvántartott állatorvoshoz, illetve tetoválómesterhez küldi postán, aki a származási lapok átadásakor elvégzi a kölykökön a szükséges beavatkozást.

A mikrochip gyakorlatilag néhány milliméteres adóberendezés, amit az állatorvos az állat nyakába, a bőr alá helyez. Az állatokba helyezett mikrochip implantátum, amelynek állatba történő behelyezését kizárólag megbízott állatorvos végezheti.

A beavatkozást talán az injekció vagy oltás beadásához hasonlíthatnánk; maga

az eszköz is talán leginkább injekciós fecskendőhöz hasonlítható. A kutya reakciója éppen annyi, mint oltáskor, tehát általában nem is reagál rá.

Az állatorvos a kutya származási lapjára, illetve a már említett – a 147/2004. (X.I.) FVM-rendelet értelmében 2004. október 1-étől az Európai Unióban kötelező – úgynevezett állatútlevélbe a chipben kódolt számsort vonalkód formájában beragasztja.

Talán itt érdemes némi kitérével magáról az útlevélről is egy két szót ejteni. Idézném a rendelet vonatkozó szövegét: „Kedvtelésből tartott

állatot nem kereskedelmi céllal a Magyar Köztársaság területére harmadik országból, az Európai Unió valamely tagállamából (a továbbiakban: tagállam), valamint a Magyar Köztársaság területéről egy másik tagállamba szállítani csak tartósan és egyedileg megjelölve, a kutyák, macskák és görények Közösségen belüli

mozgásához való útlevélminta létrehozásáról szóló, a Bizottság 2003. november 26-i 2003/803/EK határozatának (a továbbiakban: 2003/803/EK határozat) melléklete szerinti útlevél (a továbbiakban: útlevél) birtokában, illetve a 998/2003/EK rende-

let 8. cikkének (2) bekezdésében foglaltak szerint szabad.

A kedvtelésből tartott állat tulajdonosa köteles az állat szállítása előtt az útlevél beszerzéséről és az állat e rendelet szerinti megjelölésén alapuló azonosításáról gondoskodni.

A kedvtelésből tartott állat szállításához útlevelet csak megbízott állatorvos állíthat ki.

Harmadik országból az Európai Unió területére a Magyar Köztársaság államhatárán keresztül behozni kívánt kedvtelésből tartott állatnak az államhatáron keresztül történő belépéshez előírt bizonyítványt, illetve útlevelet az állategészségügyi hatóság, illetve a vámhatóság a 998/2003/EK rendelet, valamint a 203/803/EK határozat alapján ellenőrzi.

Harmadik országból származó kedvtelésből tartott állat a Magyar Köztársaság területére kizárólag vámúttá nyilvánított határátkelőhelyen léphet be az azonosítás és az okiratok megfelelősége esetén.

Az Európai Unió valamely más tagállamából vagy harmadik országból származó, kedvtelésből tartott állat tulajdonosa a Magyar Köztársaság területén ellenőrzést végző állategészségügyi hatóság, illetve vámhatóság részére az ellenőrzés helyszínén az állatra vonatkozó és az állat mozgásának követelményeit igazoló útlevelet vagy a 998/2003/EK rendelet 8. cikkének (2) bekezdésében előírt bizonyítványt köteles bemutatni.”

Az állatorvos kötelezettsége az útlevéllel kapcsolatban:

A kedvtelésből tartott állat tulajdonosának az útlevél kiállítására vonatkozó kérelme esetén az állat és a tulajdonos azonosító adatait az útlevélbe bejegyezni.

A jogszabály által előírt esetben a szerológiai vizsgálathoz a vérmintát levenni, az Európai Bizottság határozatában ellenőrzésre feljogosított laboratóriumba vizsgálatra küldeni és a vérvizsgálat eredményét az útlevélbe bejegyezni.

Az állat védőoltását, egyéb előírt kezelését vagy bármely, az állat egészségére vonatkozó egyéb lényeges információt az útlevélbe bejegyezni.

A mikrochippel, illetve tisztán, egyértelműen olvasható tetoválással való megjelölést és az útlevélbe bejegyzett adatokat a megbízott állatorvos aláírásával és kamarai bélyegzőjével igazolja.

A mikrochipezést végző állatorvosnak minden esetben ki kell töltenie a kamara (Magyar Állatorvosi Kamara) által kiadott adatlapot.

Az állatorvos köteles tájékoztatni az állat tulajdonosát a PETVETDATA rendszerbe való regisztrálás lehetőségéről.

Az állat gazdájának kérésére, a regisztrációs díj ellenében az állatorvos köteles 10 napon belül az állatot a PETVETDATA (a MÁOK kisállat-nyilvántartó) rendszerébe bejelenteni.

A Kamara kötelezettségei:

A Kamara köteles gondoskodni:

- az útlevelek folyamatos előállításáról, az előállított útlevelek sorszám szerinti nyilvántartásba vételéről;
- az útlevelek megbízott állatorvosokhoz írásbeli igénylés alapján történő eljuttatásáról;
- a megbízott állatorvosokhoz eljuttatott útlevelek – az igénylő állatorvos nevére és a magán-állatorvosi tevékenység végzésére jogosító igazolvány számára is kiterjedő – sorszám szerinti nyilvántartásáról;

- a kedvtelésből tartott állatokra vonatkozó kiállított útlevelekben szereplő adatok nyilvántartásba vételéről és az ehhez kapcsolódó elektronikus rendszerű központi nyilvántartás létrehozásáról és működtetéséről, a kedvtelésből tartott állat és tulajdonosa nyilvántartásáról és visszakereshetőségéről.

Kanyarodjunk hát vissza. A kutya ettől kezdve a megfelelő berendezéssel azonosítható. Elvileg. De kinek van ilyen berendezése? Mi történik akkor, ha az adó elromlik, illetve megsérül? Hiszen műszaki berendezésről van szó, melynek esetében ha csupán egyetlen százaléknyi esély is van rá, hogy elromlik, Murphy törvénye szerint el is fog romlani. Bár a gyártók ezt kizártnak tartják, és a berendezés felépítését, illetve működési elvét ismerve, talán valóban kis esély mutatkozik erre. Azonban a sérülést biztosan kizárhatjuk? Gondoljunk csak a kotorékkutyákra! Aki látott már igazi harcedzett, „borztalálkozó”-n átesett kotorékebet, az tudja, mire gondolunk!

Nos, akkor mi a teendő?

„Márpedig ez a kutya bizony az a kutya!” – állítjuk majd a vizsga- vagy a kiállítási bíró előtt. Fedeztetéskor bizton elhiszi nekünk bárki, hogy a mondott kutyával fedeztetünk, illetve azt kívánjuk befedezni. Kutyánkat chipolvasóval visszük a szukához?

Számtalan kérdés merül fel tehát chipügyben is.

Ejtsünk néhány szót a költségekről. A MEOE-származási lap kiváltásakor, mint már azt a fentiekben leírtam, a tulajdonos ma még választhat a tetoválás és a chip között. A származási lap kiváltásának költsége tartalmazza a kutya egyedi jelölését is, legyen az bármelyik.

A származási lap MEOE-tagok részére 4500 forint.

Ha származási lap nélküli vagy már tetovált kutyát kívánunk chippel ellátni, az összeg nagyságrendje nő, a beavatkozás 6000 forintunkba kerül; ez a költség duplájára emelkedik, azaz mintegy 12 000 forintot jelent abban az esetben, ha kiváltjuk az állatútlevelet is. A 12 000 forintos költség tartalmazza a központi regisztrációs költséget, mely elméletileg arra lenne hivatott, hogy a talált kutyákat kétséget kizáróan azonosíthassák. A PETVETDATA rendszerben történő regisztrálás díja: 1200 Ft + ÁFA. Ez az ár persze némileg változhat az állatorvos „tarifájától” függően. A tetoválási költség a fentiekhez képest lényeges eltérést mutat, hiszen mindössze 1000 forint körüli összeggel terheli a tulajdonost.

Ami viszont ténykérdés: az EU 2008-tól kötelezően előírja az állatok egyedi azonosításához a mikrochipet.

Tehát nincs mese – chippeltetnünk kell!

De vajon elegendő és biztos módszer-e ez, a jelentkező költségekről nem is beszélve?!

Bár a költségeket illetően legyünk őszinték – hiszen egy doboz lőszer vagy kétheti cigarettaadag áráról beszélgetünk. Érdekes, hogy e magas, „megterhelő”-nek mondott költségek mindig az egyetlen olyan „eszköz” a kezünkben, aki – vagy amely – hű társunkként, évenként keresztül járva mellettünk a vadászataink során, a fenti árak, költségek sokszorosát keresi meg számunkra!

Nem biztos, hogy a kutyáinkra fordított áldozat tényleg olyan nagy áldozat!

*Babiczy Attila
(Vadászkutya Magazin)*

*Kinek puskája van, az most akassza a szegre
– kinek nincs, az is jöjjön vadászni!*

A SÜMEGI FALKA

Olyan falkavadászatra hívom a Kedves Olvasót, melynek hangulatát imába foglalta már a múltó idő. Ez a ma már tiltott vadászati mód imitálása, eljátszása nem egyszerű feladat.

Az a vadász, aki létrehozta, élteti a falkát, és adja alá a lovat; nem csak vadászterületet lát – hanem egyúttal hazáját is. Fogadjuk el tőle nagy tisztelettel a falkavadászat semmihez sem hasonlítható csodálatos élményét, melyben

ősi vadászösztöneink és a civilizáció örökös harca is tetten érhető.

Őseink a történelem folyamán nagyon sokféle vadászati módot űztek, gyakorlatilag mindent elkövettek, hogy terítékre hozzák a vadon élő állatokat, melyek táplálékkul szolgáltak részükre. Az eredményes vadászat érdekében kihasználták az élőlények egymáshoz való viszonyából adódó lehetőségeket: a madárral történő halfogást, a sólymok-

kal, sasokkal való pedzést, a görénnyel kotorékból ugrasztást, a vad kutyával való üzését. Gyakorlatilag mindent el lehetett követni a vad elejtése érdekében, míg létkérdése volt a vadászó embernek. A társadalmi fejlődés folyamán a közösségi társadalmi kontroll megszülte az első szabályokat, törvényeket, amelyek meghatározták a vadászati szokásokat és módokat a különböző társadalmakban, amelyek eltérései korunkban is kézzelfoghatóak. Így történt ez a falkavadászattal is, mígnem 1883-ban egy miniszteri rendelet (62.321/1883) az állami erdőben betiltotta ezt a vadászati módot. Majd ezt követte az 1945. évi ME.-rendelet, amely egyértelműen kimondja: „Tilos vadászni... kopóval és más hajtóebbel!” Ekkor szűnt meg az agarászat, mint a korábbi évszázadokban sajátos szabályok szerint kialakult sportvadászati mód is.

Érdekes módon, Franciaországban mind a mai napig engedélyezett és aktívan alkalmazott vadászati mód a falkavadászat. Lehetőségem volt részt venni a Longpont (kis falu Párizstól 30 km-re) határában lévő vadászterületen egy falkavadászon. A vadászon 24 lovas és 83 kutya, továbbá a közeli falvakban élő összes lakos apraja-nagyja rész vett. A vadászok gyülekezésének helye a lankás dombvidékegyik, fiatal tölgyerdővel övezett völgye volt. A lovakat a vendégek részére lószállítón, a falkát nagy, zárt utánfutóval szállították ki a vadászterületre. A lovasok nyeregbe szálltak – természetesen a hagyományoknak szigorúan megfelelő ruházatban. A kutyák a legnagyobb meglepetésemre nem rohantak százfelé, hanem együtt maradtak, és türelmesen várták a vadászat kezdetét jelző kürt hangját.

Egy, a XV. században készült olajfestmény képe elevenedett meg előttem, és a résztvevők élő valósága csodálatos hangulatot, soha nem tapasztalt érzéseket ébresztett ősi ösztöneimben. A vadászat megkezdését jelző ceremónia után a falkát rávezették egy, a sűrűbe vezető friss szarvasnyomra, amelynek felvételét a kutyák hangos, egybefolyó ugatással jelezték. Megkezdődött a hajsz. Elöl az üldözött szarvas, utána a jókora távolságra lemaradt falka, majd a kutyákat a hangjuk után követő lovas vadászok. Az üldözött szarvas menekülésének irányát, közelségét vagy távolságát a lovas vadászok kürtjelekkel adták hírül. Így szerezhettek tudomást a szarvas menekülésének irányáról a vadászat „civil” résztvevői, és igyekeznek a terület és a terep lehetőségeit úgy kihasználni, hogy a vadászat eseményeiből minél többet lássanak. Eme vadászati mód esetén lőfegyvert nem használnak, így a területen a vadászat résztvevőit ilyen természetű baleset veszélye nem fenyegeti. A vadászat célja, hogy a kutyafalka a hajszolt vadat kintartóan üldözze, utolérje, körbefogja és állóra csaholja, míg a vadászlovak meg nem érkeznek. Minden téves híresztelés ellenére, az élő vadat, ha utoléri, ezek a kopók nem bántják – nem harapdálják, és nem is tépik szét! Amennyiben a vadászat sikeres volt, úgy a lovas vadászok egyike hosszú pengéjű törrel, egyetlen határozott szúrással oltja ki az üldözött vad életét. Előfordul természetesen sikertelen vadászat is, amikor az üldözött vadnak sikerül elmenekülni üldözői elől. Azt tapasztaltam, hogy az ilyen „sikertelen” vadúzések hangulata is egyenértékű a sikeres vadászatéval.

Talán ezeknek az érzéseknek a hatására került sor arra, hogy Capári Róbert barátom vásárolt kilenc kopót, amelyeket hazautazásunkkor magunkkal is hoztunk. Jelenleg az ő tulajdona Magyarországon (Sümege) az egyetlen nagy, angol–francia kopófalka. Származása bizonytalan, ezt kettős neve is jelzi, bár a francia vér kétségkívül jelentősebb arányban van jelen benne. Napjainkban, nagy termete miatt, egyre kevesebben választják társnak.

Az alapötlet azóta valósággá vált: imitált mesterséges csapán sok sikeres „vadászat”-ot mondhat magáénak a falka, és több ízben is felejthetetlen élményt nyújtott mindazok számára, akik Sümege nyeregbe szálltak, és részt vettek, részt vesznek az itteni falkavadászon.

Természetesen sok minden más mellett fokozottan figyelembe kell venni és szigorúan be kell tartani a ma érvényes állatvédelmi, természetvédelmi törvényeket.

Ezek után kézenfekvő volt Bereményi Géza filmrendező részéről, hogy a *Hídember* című film forgatásához a sümegei falkát vegye igénybe. A film is tanúsítja – és egyben meg is örökíti – a sümegei falka fegyelmezett munkáját, „vadászat”-át...

A Sümege környéki erdők-mezők, ősbörökás, lankás dombok között fel-felhangzik még ma is a „vadászó” falka messze hallatszó hangja, hirdelve az ősi vadászösztönöket.

Szabó Ferenc

ŐK IS VADÁSZNAK

*A vadászok és a ragadozók konfliktusa
több százezer (tán millió?) évre
vezethető vissza. Ahol két faj egymás
táplálékkonkurens, ott nehezen
képzeltető el békés egymás mellett élés.*

Barna rétihéja

Kezdetben az ember minden ragadozót ott irtott, ahol ért. Ahogy tökéletesedtek a csapdák és a vadászeszközök, már nem csak irtotta, hanem kiirtotta őket. Például a farkast Nagy-Britanniából, a medvét az Alpokból, a hiúzta Európa nagy részéről, s mintegy száz esztendeje a farkast Magyarországról. Akkoriban még szó sem volt ökológiáról vagy éppen arról, hogy a ragadozók akár hasznosak is lehetnek.

Ma pedig már védjük őket, legalábbis jó néhányukat. Néhány fajukat (igaz, ezek nem is „igazi” ragadozók), például a varjújéleket talán túlságosan is. Az emlős populációt is hagyjuk néha felszaporodni: például a rókát, amelynek állománya megállíthatatlanul gyarapodik, de úgy tűnik, ugyanez a helyzet a borzzal is. Megint más ragadozófajokkal mi, emberek rakjuk tele az erdőt-mezőt: ők a kóbor kutyák és kóbor macskák.

MEGY AZ ADAT VÁNDORÚTRA

Érdemes régi vadászkönyveket lapozgatni. Sokuk igen élvezetes olvasmány, pompás stílusban megírt vadászkalandok füzére. Ha szerencsések vagyunk, némi szakma is helyet kap bennük: megfigyelések, hajdani szakkönyvekből vett (jobbára szolgálai módon másolt) adatok. Például a ragadozókról. Persze többségük kártételét eltúlozták: ha, teszem azt, egy egerészölyv egy nyúlra trónolt, akkor biztosan ő ejtette el (amúgy is „görbe csőrű”...). Ezért aztán szegényeket a legtöbb könyvben pejoratív jelzőkkel illetik. Nem csoda, hogy az indulatszavak és kifejezések nem tesznek jót a szárnyas és szörmés „kártevő”-k hírének. Tagadhatatlan

Egerészölyv

viszont, hogy a ragadozók ma is komoly veszélyt jelentenek – főleg az apróvad állományra. A kóbor kutyák és rókák pedig a nagyvad szaporulatában is komoly károkat okoznak.

S bár nagyot fordult az idő kereke, és ma már egyre több kiváló könyv és dolgozat jelent meg a ragadozók táplálkozásbiológiájáról (Csányi, Faragó könyvei, a *Vadbiológia* kötetei és mások),

sokan nem vesznek tudomást a bennük leírtakról.

Még mindig a régi beidegződések irányítanak, a régi könyvek egymásból átmásolt adatai, a szóbeszéd vagy éppen a téves megfigyelések.

Azt azonban senki sem tudja megmondani, hogy a ragadozók voltaképpen mekkora kárt okoznak a vadgazdálkodóknak. Azt is csak sejteni lehet, de

felmérni nem, hogy mely fajok jelentik a legnagyobb veszélyt.

ÉLELMES FIÓKAPUSZTÍTÓK, ÁRTATLAN GÖRBE CSŐRŰEK

Az elsődleges apróvadpusztítók kétségkívül a varjújélek. A dolmányos varjú, szarka és szajkó állománya – annak ellenére, hogy a terítékadatok mást mu-

atnak – többszöröse a néhány évvel ezelőttinek. Az 1970-es évek közepén évről évre még mintegy 200 ezer szarkát pusztítottak el a vadászok (ebben a számban benne vannak a mérgezett egyedek is), addig az ezredforduló utánra ez a szám harmincezerre esett vissza. Pedig nem a szarkából lett kevesebb, hiszen a hazai költő állományt 150 ezer párra valószínűsítik a szakemberek. S bár már jelentős populációjuk él a városokban is, azért éppen elég madár szedegeti a fiókákat, töri fel a tojásokat a vadászterületeken is. Hasonló a helyzet a szépen szaporodó dolmányos varjúval. E fajból 70–80 ezer párt becsülnek határainkon belül.

S mi a helyzet a görbe csőrűekkel? A mindig is becsmélte, vadpusztítóként vélt ragadozó madarakkal. Ez már kényesebb kérdés! 1982 óta hazánkban minden ragadozómadár-faj természetvédelem alatt áll. Ennek ellenére sok vadászember ferde szemmel néz rájuk. A héja, a barna rétihéja és az egerészölyv azok, amelyek látszólag a legnagyobb gondot okozzák. Ám nézzük, mi az igazság! A héja az, amely valóban jelentős károkat tud okozni a nem kelőképpen óvott apróvadállományban. Ám a héják száma az utóbbi időben visszaesett, a fészkelő párok száma az egész országban nem több két-három ezer párnál. A héja madárzsákmányolásra specializálódott, így leginkább a fácánra és a fogolyra jelenthet veszélyt.

A barna rétihéja a vizes területek szárnyas ragadozója, s az is igaz, hogy időnként egy-egy apróvadfiókát is elejt. Ám ez bármennyire is igaz, ne feledjük, hogy az egész országban jó, ha 1000–1500 pár költ e fajtól. Sokan haragsznak az egerészölyvre is. Ebből a raga-

dozó madárból valóban nincs kevés, az egész országban szinte mindenütt találkozhatunk vele.

Néha azt is láthatjuk, ahogy nyúl- vagy fácándögön ül, abból táplálkozik. Nos, ilyenkor a látszat csal! A zsákmánynak vélt állatot valami más ölte meg, az egerészölyv csak dögevőként csücsül rajta. Talán, nagy ritkán, csak télen, a legenygült foglyokban, tavasszal és nyáron a mezeinyúl-fiókákban tehet kárt. De ha nem apróvadat, akkor mit eszik az egerészölyv? Szerencsére ma már jól ismerjük táplálkozásbiológiáját. Íme egy kis ízelítő az étlapjából: földigiliszta, rovar, kétéltű, hulló, főleg ügyetlen, még rosszúl repülő madár, dög – de leginkább kisemlős: nálunk fő tápláléka ugyanis a mezei pocok. Ezért aztán hiába van 18–20 ezer költő párunk, ezek kártétele elenyésző a többi ragadozó által okozott kárhoz képest.

NÉGY KUTYAFÉLE

A szőrmés ragadozókkal már más a helyzet. Azt pontosan lehet tudni, hogy a rókát minden törvényes eszközzel ritkítani kell. Valószínűleg most ő az „első számú közellenség”. Leginkább azért, mert sok, igen-igen sok van belőle. De a róka sem csak apróvadat eszik! Ha így volna, a tetemes méretűre duzzadt hazai rókaállomány már réges-rég kiirtotta volna az összes fácánt és foglyot.

Vásárhelyi István (1889–1968) terepi szakember annak idején írt egy pompás könyvet a rókáról. Ám – jó magyar szokás szerint – kiadót nem talált rá. A páratlan kötet kéziratban maradt, s úgy tűnt, ez is elkallódott. Mígnem aztán 2002 májusában feltűnt egy aukción. Ebben olvashatóak a következők a róka

táplálkozásbiológiájáról: „...a koponyák preparálása mellett megkezdtem a gyomortartalmak vizsgálatát is. Meglepő leleteket találtam! Túlnyomóan káros rágcsálók maradványai mellett, nyáron és ősszel sok növényi anyagot, főleg különféle gyümölcsöt és szőlőt is.” Érdekes a szerző ama megfigyelése is, miszerint „...a róka az egészséges vadra – még ha a közelében van is – rá sem hederít; ezt én is, mások is többször megfigyeltük. Jó néhány megfigyelés bizonyítja, hogy egymás társaságában, közel egymáshoz táplálkoztak anélkül, hogy egymást zavarték volna. Pedig a róka pocokzás közben meglehetősen mozgékony, ...de a közelében táplálkozó vadat egyáltalán nem zavarja...Egy alföldi uradalomban, töretlen tengeritábla mellett elterülő lu-

cernatarlón több esetben láttam, hogy a táplálkozó nyulak, fácánok és foglyok között egy-két róka is pockozott anélkül, hogy egymással törődtek volna.” A gyümölcsfogyasztásról továbbá így ír: „Pedig fogyaszt! Mégpedig kiadósan, ha hozzáférhet. Jóformán egész évben, még télen is. A megfagyott erdei bogycsókából még akkor is csemegézik, ha egyéb hústáplálék is rendelkezésére áll... A málna kitart majdnem őszig, amikor már érik a szeder. Majd potyog a bokrokról az érett mogyoró. Ha bükkmakktermés van (mintegy négyévenként), ebből is sokat fogyaszt... Amint az első derek megcsípik, és édes lesz a kökény, a som, a galagonya, a csipkebogyó, az áfonya, hull az érett vadalma, vaddkörte és vadberkenye gyümölcse. Ha valahol fagyön-

Róka

gyös, fanyűgös fát vágnak ki, ezeknek az apró gyümölcséből is csemegézik. Ezeken aztán, egyéb táplálék mellett, kihúzza a róka addig, míg a tavaszi felmelegedéssel bőséges egyéb táplálékot is talál... A gyümölcs fogyasztására szemmel látható bizonyítékot kapunk az ürülékében, amelyben feltűnnek a kisebb-nagyobb magvak, s az elfogyasztott gyümölcs jellemző színűre festi.”

LANSZKI (2002) a következőkben összegzi a hazai rókatáplálék-kutatásokat: „Az első jelentős hazai vizsgálatot ERDEI (1977) végezte a Tisza–Maros szögében, ártéri erdei, mezőgazdasági és emberi zavaró hatásoknak kitett területen. A gyomortartalom-vizsgálat szerint a vörös róka domináns táplálékát kisemlősök (46%), főként mezei pocok, valamint rovarok (24%) alkotják. A táplálékban a mezei nyúl területtől függően 3,5–5,5%, a szárnyas vad 8% alatti arányban szerepelt. A vadászható madarak főként az őszi–téli vadászati szezonban fordultak benne elő nagyobb mennyiségben. Lényeges eltérést tapasztalt a különböző élőhelyek táplálék-összetételében. Így a Szeged közelében élő rókák gyakran fogyasztottak különféle hulladékot és elhullott állatokat. A gyomrokban található táplálékmaradványok súlya alapján végzett elemzés szerint (FARKAS, 1983) a róka legfontosabb táplálékállatai a kistrágyásalók (44%), míg táplálékának fennmaradó részét a háziállat-vágási hulladékok (21%), valamint a mezei nyúl (19%) és fácán (12%) alkották.” Más kutatások is bizonyították, hogy a kistrágyásalók aránya a rókák táplálékában éves átlagban 50%.

E helyütt érdemes megemlékezni még három, ugyancsak kutyaféle ragadozóról. Az *aranysakál* állományáról

Farkas

nincsenek megbízható adataink; a szakemberek 1000 példány körülire becsülik a hazai állományt. E faj éves terítéke is mind nagyobb, így talán nem érdektelen foglalkozni táplálkozásbiológiájával. A zoológusok kiderítették, hogy e faj fő tápláléka mintegy 80%-ban a trágyásaló. Emellett jelentős mennyiségű dögöt is fogyaszt. Kemény teleken veszélyt jelenthet a csülkös vadra, leginkább azok fiataljaira. Hazai megfigyelések szerint leginkább az őz nincs tőle biztonságban.

Eszik gerincteleneket és kisebb gerinceseket is, ám kisebb arányban, mint a róka, s egész évben jelentős a növényfogyasztása is.

A másik faj, amelyről érdemes még szólni, a *farkas*. E faj jelen is van a hazai faunában, meg nincs is. A hazai északi-középhegységi „állomány” ugyanis a szlovák populáció része, míg déli határainkon a szerb populáció egyedei hol a határnak az egyik, hol a másik oldalán kóborolnak. Nálunk aligha él be-

lőle egyszerre tíznél több példány. Úgy gondolom, ezek után a faj esetleges károsításáról sem érdemes írni, legfeljebb annyit, hogy ezt jelentősen eltúlozzák. Sőt, több szakember szerint, igenis helye lenne a hazai faunában. A természetvédelem oldaláról például *dr. Rodics Katalin* nyilatkozott így: „Példaként említem, hogy sok vadászatszervező irodánál a farkas jelenléte igen nagy pozitívumnak számít. Romániában például többet fizetnek a bérvadászok akkor, ha olyan

területre mennek, ahol farkas is él, tehát ahol nem csak mesterséges körülmények között fenntartott nagyvadállomány található. Tehát a farkas jelenlétének gazdasági-vadászati szempontból is komoly előnyei vannak.” Bán István, több vadászati szakkönyv szerzője pedig így ír *A Kárpát-medence nagyragadozói* című könyvében: „A farkas korlátozott megjelenése nagyvadas területen kívánatos lenne. Bár nem emberi mércével selejtez, de a gyengébbek elpusztításával, a dögök eltüntetésével, az állomány mozgásban tartásával közvetve a természet hasznos láncszemét alkotja.”

A nyestkutya kevesen ismerik, mivel rejtőzködő életmódú ragadozó. Eredeti élőhelye az Amur vidéke és az Indokínai-félsziget. 1934-től betelepítették egyebek mellett a Kelet-európai-síkságra, ahonnan terjeszkedni kezdett. Magyarországon a hatvanas évek elején jelent meg. Hazai állományának nagyságáról szinte semmit sem tudunk, ritkán kerül szem elé, lévén alkonyati és éjszakai faj.

Amint arról zápfogainak szerkezete is tanúskodik, a nyestkutya bár természetesen ragadozó, mégis vegyes táplálkozású faj. Belsőrendszere kétszer nagyobb, mint a többi kutyaféléé. Táplálékának több mint fele növényi eredetű. Emellett leginkább rágcsálókat, kétéltűeket, halat, rovar és csigát fogyaszt. A madarak közül elsősorban réce- és sirályfajokra vadászik, s azok fészket is dúlja fel. Kemény téli időszakban sem jelent veszélyt a vadra, ugyanis ilyenkor alig hagyja el a vackát, zsírtartalékaiból él. (November végén a nyestkutya testtömegének 20–25%-át teszi ki a felhalmozott zsír.) Ám ez nem tekinthető valódi téli álomnak.

Nyestkutya

Nyest

MENNYI MENYÉTFÉLE!

Nem lenne teljes a kép, ha legalább röviden nem szólnánk még néhány, esetleg a vadra is veszélyt jelentő ragadozóról. Kezdjük a jól ismert borzzal!

A borz fő tápláléka a földigiliszta, de nem veti meg a rovarokat, kétéltűeket, hüllőket, gyümölcsöket, gabonaféléket sem, és időnként kisemlősök is szerepelnek az étlapján. Veszélyt jelenthet a földön fészkelő madarak (fogoly, fácán, sőt túzok) tojásaira és fiókáira is.

A nyuszt erdőlakó, ezért sem a fácánra, sem a mezei nyúlra, sem a fogolyra nem jelent közvetlen veszélyt. Leginkább az erdei pockokat, mókusokat és madarakat, ezek fiókáit és tojásait tizedeli. Olykor nagy testű rovarokkal is beéri, de fogyaszt bogyókat, makkokat és gyümölcsöket is. Sőt a mézet sem veti meg!

A nyest több növényi táplálékot fogyaszt, mint a nyuszt; nyáron és ősszel ez táplálékának akár 45–46%-a is lehet. Elsősorban a talajon vadászik. Fő állati eredetű táplálékát a kis rágcsálók jelentik, de megfoghatja a fiatal, óvatlan mezei nyulat is. Ha teheti, természetesen madarakat is eszik, de gerincteleneket sem veti meg. A városba betelepült nyestek tápláléka természetesen jelentősen eltér a természetben élőkétől. Itt háziegeret, vándorpatkányt, verebet, galambot és baromfiféléket is zsákmányol.

A menyét fő tápláléka kétségtelenül apró rágcsálókból áll. Állománya is ettől függ: ha gradáció van, akkor e predátorok száma is megnövekszik.

A hermelin táplálkozása leginkább attól függ, hogy milyen élőhelyen fordul elő. Erdőkben leginkább kisemlősöket, rágcsálókat fogyaszt (78%), Angliában,

mezőgazdasági területeken azonban kimutatták, hogy a süldő nyulat, nyúlfiókát és tyúkféléket is elkapja. A magyarországi vizsgálatok azonban ezt nem támasztották alá. A hermelin emlősök mellett madarakat, rovarokat, hüllőket (vízisikló) és növényeket is eszik.

Az eredetileg Amerikában honos *mosómedve* néhány balszerencsés telepítés következtében Magyarországon is előfordul, noha még mindig kevés az erre vonatkozó megfigyelés. Leginkább rákokat, halakat, rovarokat és gyümölcsöket fogyaszt. A pézsmapocok akár 20%-át is kiteheti táplálékának.

NEM KÉRDÉS, HOGY KÉRDÉS

A kóbor kutyákról és macskákról a *Vadászévkönyv* 2008. évi kötetében már írtam. Mindkét faj igen súlyos problémát jelent, s mivel állományuk folyamatosan újratermelődik nagy veszélyt jelentenek a vadászható és védett faunára egyaránt. A végleges megoldás az volna, ha törvényi erővel minden kutyába és macskába mikrochipet ültetnének. Így a gazda megtalálható/büntethető volna, s talán így valóban csak azok tartanának kutyát-macskát, akik szeretik és szükségük van rá. S ennek segítségével talán végre befejeződne az ellenőrizhetetlen szaporítás is.

Ragadozókérdés mindig volt, és mindig lesz. A nálunk gazdagabb országokban azonban ezt többnyire másképp élik meg, mint itthon. Ahol nem kell fillérezni, ott egy ragadozó gyomrában kikötő fácánra lehet, hogy csak legyintenek. Hisz ott van még másik száz! De az itthoni, elszegényedett vadásztársaságoknak mind a 101 fácánra szüksége van ahhoz, hogy megéljenek! Ám annak,

hogy sok vadásztársaság ellehetetlenült, már semmi köze a ragadozókhöz. Nem a rókák és nem a héják tehetnek róla, hanem két betű: a vadászterületeken ma – kényszerűségből – az ökológia helyett az ökonómia az úr...

Kovács Zsolt

Irodalom:

Csányi Sándor: *Vadbiológia* (Budapest, 2007)

Faragó Sándor: *Vadászati állattan* (Budapest, 2002)

Vásárhelyi István: *A róka* (é.n. kézirat)

Lanszki József: *Magyarországon élő ragadozó emlősök táplálkozás-ökológiája* (*Natura Somogyiensis* 4., Kaposvár, 2002)

Lanszki József: *Aranysakálok a Dráva mentén* (Kaposvár, 2007)

Nomenclator Avium Hungarie (Budapest–Szeged, 1998)

Kovács Zsolt: *Farkasok a Kárpát-medencében* (Budapest, 2007)

Dr. Kalotás Zsolt: *Egerészölyv – vadölő vagy pocokvadász?* (*Magasles*, 2004/2., 14–15. pp.)

Dr. Kalotás Zsolt: *Téli vendégeink – konkurens-e a vadásznak a ragadozó madár?* (*Magasles*, 2005/1., 24–26. pp.)

Dr. Kalotás Zsolt: *És mi lesz a várjúfélékkel?* (*Magasles*, 2005/4., 10–11. pp.)

Dr. Kalotás Zsolt: *Egy régi-új vad faj, a borz* (*Magasles*, 2005/5., 36–37. pp.)

Dr. Kalotás Zsolt: *Ragadozó madarak az apróvad-gazdálkodásban* (*Magasles*, 2007/1., 12–16. pp.)

Ujhelyi Péter szerk.: *Élővilág Enciklopédia – A Kárpát-medence állatai* (Kosuth Kiadó, 2005)

Vadbiológusok évkönyve (Gödöllő)

A csapdázás

Lehetőségei és jogi háttere napjaink vadgazdálkodásában

NAPJAINK VADGAZDÁLKODÁSI GYAKORLATÁRA JELLEMZŐ, HOGY A RAGADOZÓKKAL SZINTE KIZÁRÓLAG AZ APRÓVADAS TERÜLETEKEN FOGLALKOZNAK.

Az esetek döntő többségében azonban ezeken a helyeken is általában löfegyverrel való, kisebb mértékben a **kotorékok** ismeretére alapozott ragadozógyerítést végeznek, a gyérítés súlypontja az őszi-téli időszakra esik a kívánatos tavaszival szemben, a gyérítés hatékonysága alacsony, a teríték sűrűsége nem tudja követni a ragadozóállományok létszámnövekedését (*Szemethy és Heltai, 1994; Heltai és Szemethy, 2000; Szemethy és mtsai, 2000*).

A hosszú távú, **tartamos gazdálkodás** ennél lényegesen átgondoltabb, tudatosabban tervezett, végrehajtott és ellenőrzött, valamint gazdaságossági szempontból is értékelt tevékenységet kívánna. Ezt hívjuk **ragadozógazdálkodásnak** (*Szemethy és Heltai, 2000; Szemethy és Heltai, 2001; Heltai és mtsai, 2004*).

A ragadozógazdálkodás egyik lehetséges eleme a csapdázás, ami önmagában

ugyan nem tudja biztosítani az összes ragadozófaj kívánatosan alacsony szinten való tartását, de jól kiegészíti a gyérítés más módszereit. Ugyanakkor vannak *olyan helyek, fajok és időpontok*, amikor szinte kizárólag csak a csapdázás hoz, illetve csak a csapdázás hozhatna eredményeket.

Mindenki által közismert, hogy a *szárnyasvad-tenyésztőtelepek és kibocsátóhelyek* vonzzák a ragadozókat, és az is, hogy az ellenük való védekezés szinte lehetetlen. A legtöbb kártétel általában éjszaka történik, amikor a fegyveres védekezés törvényileg tilos – ill. a lámpa használata engedélyhez kötött –, és az esetek többségében, a rossz látási viszonyok és a terep fedettsége miatt, a gyakorlatban sem megoldható. Ilyenkor hatékony segítség lehet a csapdázás. Mikor erre gondolunk, nem szabad azt sem elfelejteni, hogy ellentétben az éjjeliőrrel, egy jól kezelt és karbantartott csapda soha „nem alszik el”.

A ragadozófajok többsége jól kiszámítható, megtalálható helyeken „érkezik” a telepre, és annak kerítése mellett haladva próbál a szárnyasokhoz bejutni vagy a kint maradt egyedeket megfogni. Az ezekre az útvonalakra elhelyezett csapdák sok esetben még csali nélkül is igen eredményesen működnek.

Hasonló a helyzet, amikor a ragadozók *mezőgazdasági állattartótelepeken, tanyákon, farmgazdaságokban vagy belterületen* okoznak károkat. Ezekben a helyeken a lőfegyveres védekezés az előzőekhez hasonlóan többnyire nem megoldható. A kár csökkentésre a csapdázás az egyedüli lehetőség. Ebben az esetben ez egyfajta szolgáltatás, mert ezeken a helyeken a védekezés a hivatásos vadásznak nem kötelessége. Ezért ennek sikeres végrehajtása egyrészt növelheti a hivatásos állomány presztízsét, másrészt bevételi lehetőséget is adhat.

Az év bizonyos időszakaiban vagy a vadászterület egyes részein a lőfegyveres gyérítés nem végezhető el hatékonyan. Ennek oka lehet pl. tavasszal és nyáron a buja nö-

vényzet miatt beláthatatlan, nehezen járható terep. Gyakorlati tapasztalat szerint fontos ok az is, hogy a nagyvadfajok vadászati idejében – különösen a golyóérett, trófeás egyedek esetében – általában mellőzik a ragadozók gyérítését azért, mert a lesadásatok sikerességét nem kockáztatják azzal, hogy egy-egy, rókára tett lövéssel elriasszák a gazdálkodó számára meghatározó bevételt jelentő nagyvadat. A csapdázást jó munkaszervezéssel ezekben az időszakokban is el lehet végezni.

Az alkalmazás, ill. a kizárólagos alkalmazhatóság a *természetvédelmi területeken* is szóba jöhet. Ezekben a helyeken a védettség fokozatától, a védendő értéktől, ill. a kezelő személyétől függően különböző korlátozásokat érvényesíthetnek a természetvédelmi hatóságok. Így tilthatják vagy korlátozhatják a fegyveres vadászatot, a kotorékozást vagy az elejthető fajok körét is. Ebben az esetben a hatóság engedélyével és ellenőrzése mellett folytatott, élve fogó csapdázás lehet a megoldás.

A *kóbor állatok* – kutya és macska – zavaró hatásuk és közvetlen kártételük miatt nem kívánatosak a vadászterületeken. Az ellenük való védekezés ugyanakkor rendkívül nehéz, hiszen megjelenésük általában nem kiszámítható. Ugyanakkor mindkét faj rendkívül sikeresen csapdázható. Folyamatosan üzemelő csapdákkal jelenlétük a vadászterületen minimálisra csökkenthető.

A *kis testű ragadozófajok*, amilyen a menyét, a házi görény vagy a nyest, sokszor jelentősebb károkat okoznak, mint a róka vagy a kóbor állatok. Esetükben fegyverrel gyakorlatilag lehetetlen védekezni, ellenben mindhárom faj megfelelő eszközökkel eredményesen csapdázható, mind a korábban említett tenyésztelepeken, mind a szabadterületen.

A *ragadozók szaporulatának* megfogására különösen alkalmasak a csapdák. A világot éppen csak felfedező kölyörókasereg lőfegyverrel csak rossz eredménnyel gyéríthető, ám a tapasztalatlan, kíváncsi fiatalok könnyen csapdázhatók. Ebben az esetben a csapdázással valamelyest korrigálhatjuk korábbi hibánkat, hiszen az eredményes és sikeres tavaszi róka gyérítés esetén a kölyköknek legkésőbb a kotorékban el kellene pusztulniuk.

Védett fajok – pl. a nyuszt, a vadmacska vagy a molnárgörény – által okozott kártétel esetében a természetvédelmi hatóság engedélyezheti befogásukat és áttelepítésüket. Ebben az esetben is csak a csapdázással érhetünk el eredményt.

Végül, de nem utolsósorban még egyszer meg kell említenünk, hogy a csapda akkor is „dolgozik”, amikor a hivatásos vadász nem. Minden egyes ragadozó eltávolítása a területről potenciálisan növeli az apróvadállomány hasznosításából származó bevételeket. Ráadásul egy jó mi-

nőségű eszköz a beszerzés után minimális ráfordítással, karbantartással éveken, akár egy évtizeden keresztül is sikeresen használható. Így az árba befektetett pénz megtérülése szinte biztosra vehető.

A CSAPDÁZÁS JOGI FELTÉTELEI

A vadgazdálkodás, vadászat hagyományainak megőrzése, színvonalának fenntartása csak úgy képzelhető el, ha a társadalom szélesebb rétegei is elfogadják, megbecsülik e hivatás művelőit. Ehhez elengedhetetlen az, hogy a vadgazdálkodó ismerje és betartsa a rá vonatkozó jogszabályokat, ne adjon alapot a hatóságokkal és a társadalmi szervezetekkel – pl. az állatvédőkkel és a természetvédelemmel – való összeütközésekre. Az alábbiakban, a teljesség igénye nélkül, összefoglaljuk a ragadozógazdálkodást és a csapdázást közvetlenül érintő legfontosabb nemzetközi és az ezekhez igazodó hazai szabályokat.

Hazánk számos fontos és a Magyar Köztársaságot érintő nemzetközi természetvédelmi egyezménynek részese. Ezek közül a csapdázás szempontjából az 1979-ben elfogadott Berni Egyezmény előírásai a meghatározóak. Mind a hazai, mind az európai uniós szabályozás erre épül. Magyarország 1990-ben csatlakozott az egyezményhez.

A Berni Egyezmény IV. függeléke ismerteti az elpusztítás, befogás és az egyéb formában történő kihasználás tiltott eszközeit és módszereit, külön-külön részletezve őket az emlősök és a madarak vonatkozásában. Itt a szörmszál ragadozó befogását korlátozó tiltott eszközök és módszerek listáját mutatjuk be. (A szárnyasokra vonatkozó szabályok áttekintése számunkra kevésbé érdekes, apróbb részletekben különbözik ettől.)

IV. Függelék

Az elpusztítás, befogás és az egyéb formában történő kihasználás tiltott eszközei és módszerei:

- hurkok;
- csaliállatként használt vak vagy megcsonkított élő állatok;
- magnetofonok;
- elpusztításra és elkábításra alkalmas elektromos eszközök;
- mesterséges fényforrások;
- tükrök és más fénylő eszközök;
- a cél megvilágítására szolgáló eszközök;
- éjszakai vadászatra alkalmas optikai eszközök;

- robbanóanyagok (kivéve a bálnavadászatot);
- hálók (ha széles körű vagy nem szelektív befogásra vagy elpusztításra alkalmazzák őket);
- csapdák (ha széles körű vagy nem szelektív befogásra vagy elpusztításra alkalmazzák őket);
- mérég és mérgezett vagy kábító csalétek;
- gázosítás és kifüstölés;
- félautomata vagy automata, olyan tárral rendelkező lőfegyverek, amelyek több lőszer befogására alkalmasak, mint ami két ismétléshez szükséges;
- repülőgépeket felhasználó módszerek;
- mozgásban lévő gépjárművek.

Látható, hogy a Berni Egyezmény számos részletes és határozott tiltás (pl. a mérgek és a füstölés egyértelmű tiltása) mellett engedélyezi pl. a szelektív ölőcsapdák alkalmazását.

Azonban minden törvény és szabály hosszú távon csak akkor működőképes, ha alkalmazkodni tud az élet hozta változásokhoz. A Berni Egyezményre épül az Európai Unió szabályozása (a **79/409/EEC Tanácsi Irányelv a vadmadarak védelméről és a 92/43/EEC Tanácsi Irányelv a természetes élőhelyek és a vadflóra és fauna konzervációjáról**), amely pontosan meghatározza azokat az okokat és feltételeket is, amelyek megléte esetén a szabályozástól időlegesen el lehet térni. Ilyen ok lehet például a természetes vadállományok és élőhelyük védelme, a nagymértékű gazdasági károk kiküszöbölése vagy a humán- és állategészségügyi problémák kivédése. Abban az esetben tehát, ha például valamely ragadozófaj túlszaporodása az előbbi veszélyek valamelyikét hordozza, alkalmazni lehet pl. tiltott esz-

közöket is a faj visszaszorítására. Mind ezt azonban csak valódi veszélyhelyzetekben, időlegesen és szigorúan ellenőrzött körülmények között lehet megtenni.

Hazánkban „*A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról*” szóló, 1996. évi LV. törvény (vadászati törvény) és a törvény végrehajtására kiadott, többször módosított 79/2004. (V.4.) rendelet szabályozza a vadászat eszközeit és módszereit, valamint a vadászható fajokat és vadászidényüket. Az *LIII/1996. Törvény a természet védelméről* (természetvédelmi törvény) és a legutóbb 2008-ban módosított 13/2001. (V.9.) KöM-rendelet szabályozza a védett fajok körét és a velük való bánásmódot, az elejtésükért járó büntetéseket és az általuk okozott károkért járó kártérítést. Az előbbieken túl pedig figyelembe kell még venni a *XXVIII/1998. Állatvédelmi törvényt* is, noha ez a törvény alapvetően a más jogszabályokban nem kezelt kérdéseket szabályozza, tehát a vadfajokra nem vonatkozik, mivel azt a vadászati törvény rendezi. Ugyanakkor az állatvédelmi törvény szellemét a vadgazdálkodásban is alkalmazni kell. Egyrészt, mert az egyre erősödő állatvédő mozgalmakkal való konfliktusok ezzel csökkenthetők, másrészt az állatokkal való etikus bánásmód hozzátartozik a civilizált emberi viselkedéshez. Erre egyébként a vadászati törvény is kötelez (29. §): „(1) *Tilos a vad kínzása. A vad elejtése, elfogása nem járhat annak kínzásával.*”

A vadászati törvénynek a védett ragadozók szempontjából is fontos előírása (28. § (1)), hogy a „*A vadászatra jogosult nem veszélyeztetheti a nem vadászható állatfajok, az élő szervezetek, valamint a vadászterületre meghatározott legkisebb vadlétszám fennmaradását.*”

A vadászható ragadozók létszámának szabályozását és a velük való gazdálkodás lehetőségeit a vadászati törvény 30. paragrafusának két, valamint 67. paragrafusának egy bekezdése határozza meg:

„(1) *A vadat elejteni, elfogni kizárólag a törvényben meghatározott módon szabad. Tilos a vadat a vonatkozó közösségi rendeletben foglalt csapdázási módszerrel, valamint mérég alkalmazásával elfogni, illetve elpusztítani.*

(2) *A vadászati hatóság vadgazdálkodási, humán-, illetve állat-egészségügyi indokokra tekintettel, a mérgező hatású anyagok használatára vonatkozó külön jogszabályok figyelembevételével engedélyezheti szelektív mérég alkalmazását.*

„(3) *Vadat elfogni az e célra szolgáló hálóval, befogókarámmal, altató-, bénító- lövedékes fegyverrel, valamint a vonatkozó közösségi rendeletben nem tiltott, illetve megengedett csapdázási módszerrel lehet.*”

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy elsősorban lőfegyverrel és élve fogó csapdával jogszerű a ragadozók elejtése vagy elfogása. Ugyanakkor, ha az ölőcsapda szelektíven helyezhető ki – **azaz előre meghatározhatjuk, hogy mely ragadozófaj mehet bele** –, akár azt is használhatjuk. A hivatkozott közösségi jogszabályok ugyanis az emlősfajok esetében direkten nem tiltják azt: „*Működése vagy felhasználása körülményei folytán nem szelektív csapda*”, és a külön jogszabályban is tiltott csapóvasak (3254/91/EEC Tanácsi Határozat a lábfogó csapdák közösségen belüli használatának betiltására és egyes vadon élő állatok bőrének és feldolgozott termékeinek a Közösségbe való bevitelének megakadályozására) használata tilos. Hasonló a helyzet az élő csalik alkalmazásával is. Élő csali csapdáinkban használható, ha annak felesleges szenvedést nem okozunk. Az

Élőhelyvédelmi Irányelv szerint ugyanis csak a „vak vagy megcsónkított állatok használata” tilos. Egyértelműen tilos viszont minden mérgező hatású anyag használata („Mérgek, továbbá mérgezett vagy altatótartalmú csalétek, gázosítás vagy kifüstölés”). Az ettől való eltérésre – az európai elvekkel összhangban – csak kivételes, indokolt esetben van lehetőség.

A vadászati törvény végrehajtási rendelete szól a csapdák kezeléséről is. Ennek 22. paragrafusára szerint:

„(2) A vad elfogásánál kíméletesen kell eljárni, annak testi épségét és egészségét nem veszélyeztető eszközt kell alkalmazni.

(4) Élő vad befogása esetén az alkalmazott befogót a jogosult köteles legalább huszonnégy óránként ellenőrizni. Éjszakai működés esetén az első ellenőrzést legkésőbb napkeltekor el kell végezni. A vadat a befogóból az észleléstől számított lehető legrövidebb időn belül el kell távolítani.

(5) A vad mozgásképtelenségét okozó befogás esetén haladéktalanul gondoskodni kell annak állat-egészségügyi ellátásáról.”

A természetvédelmi oltalom alatt álló ragadozófajokra a természetvédelmi törvény szabályai érvényesek. Ennek 43. §-a értelmében:

„(1) Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.

(2) A természetvédelmi hatóság engedélyre szükséges védett állatfaj

- a) állományának szabályozásához;
- b) egyedeinek gyűjtéséhez, befogásához, elejtéséhez, birtokban tartásához, idomításához;
- c) kártételének megelőzése érdekében riasztási módszer alkalmazásához;

(4) Fokozottan védett állatfajok esetén a (2) bekezdés szerinti engedély csak természetvédelmi vagy más közérdekből adható meg.”

A csapdázás során tehát a védett fajok kíméletére külön figyelmet kell fordítani.

Mindezek alapján a csapdázás nemcsak lehetőség napjaink vadgazdálkodásában, hanem jogszerűen alkalmazható is. Szabályai világosak, jól indokolhatóak, és betarthatóak is. Kár, hogy a legtöbben elfelejtkeznek e régi-új lehetőségről.

Heltai Miklós és Szemethy László
Szent István Egyetem,
Vadvilág-megőrzési Intézet

Felhasznált irodalom

Heltai M., Szemethy L. és Bíró Zs.: A tudatos ragadozógazdálkodás szerepe és lehetősége a XXI. század vadgazdálkodásában (Vadbiológia 11., 65–74., 2004)

Heltai M. és Szemethy L.: A vadgazdálkodás törvényes lehetőségei a ragadozókkal való együttélésben (A vadgazdálkodás időszerű tudományos kérdései 1., 89–98., 2000)

Szemethy L., Heltai M. és Pusztai P.: A róka gyérítés helyzete Magyarországon (Vadbiológia 4., pp.: 146–151., 1994)

Szemethy L., Heltai M. and Bíró Zs.: The situation of predator control in Hungary and the possibilities of predator management (Magyar Ápróvad Közlemények – Hungarian Small Game Bulletin 5., 291–300., 2000)

Szemethy L. és Heltai M.: Ragadozógazdálkodási stratégia – a jövő lehetőségei (Magyar Ápróvad Közlemények – Hungarian Small Game Bulletin 6., 59–78., 2001)

Bajnok minden időben – JahtiJakt PRO

ASTM
D96-94

TESTED

LABORATORY

SFS-EN
20811:1993

TESTED

A vadászok igényeinek megfelelően módosított PRO öltöny most olcsóbban

Viszontagságos körülmények között is megfelelő ruha, melyet a vadászok kívánságaira és elképzeléseire támaszkodva terveztünk meg. Az első osztályú AIR-TEX2 membrán és más műszaki jellemzők teszik alkalmassá a PRO ruhát arra, hogy bármilyen körülmények között jól használható legyen.

AIR-TEX²

Azon felül, hogy könnyű és tartós, az új AIR-TEX2 membrán elkészítésben vízálló és légáteresztő.

DuPont™ Teflon™
töltésmentes

Első osztályú anyag

A Finn Tampere Kutatólaboratóriummal közösen kifejlesztett külső anyag egyszerre csendes és tartós. A felület kosz- és vízlepergető DuPont Teflon-nal kezelt.

MicroDry Aliruha

A szövet elvezeti a nedvszorgot a külső rétegre kívül.

Ésszerű tárolás

A megújult PRO ruha vízálló zsebekkel rendelkezik, melyek alkalmasak adó-vevő, mobiltelefon, GPS készülék és térkép tárolására is.

Ár:

59990,-

+ szállítási költség

A csomag tartalma:

1. JahtiJakt PRO membránruha
2. Gyapjázseki
3. Gyapjáruha
4. Kiferlítható sapka
5. Biztonsági mellény
6. MicroDry Aliruha
7. Membránkapucsi
8. Színyog kápucci

Dzseki és nadrág

JahtiJakt PRO membránruha

Gyapjázseki

Egymás labirintus gázszűrőkkel a szerves szén-dioxidot és szagtól védő funkcióval.

Kiferlítható sapka

Membrán AIR-TEX2 kiferlítható sapka

Biztonsági mellény

Reflexszalaggal és cs. tüdővel van.

MicroDry Aliruha

A szövet elvezeti a nedvszorgot a külső rétegre kívül.

Membrán kapucsi

Levegő AIR-TEX2 membránkapucsi

Rovarkapucsi

A kapucsi megvédi a színyogtól és más szennyezést. Az anyag teljes színyog.

Telefonos rendelés:

www.FINNVADASZ.hu **0036 27 355 217 / 0036 30 9413 284**

LESZ-E SAS 2030-BAN?

Az elmúlt két évben kritikus szintre emelkedett a sasokat ért mérgezések száma

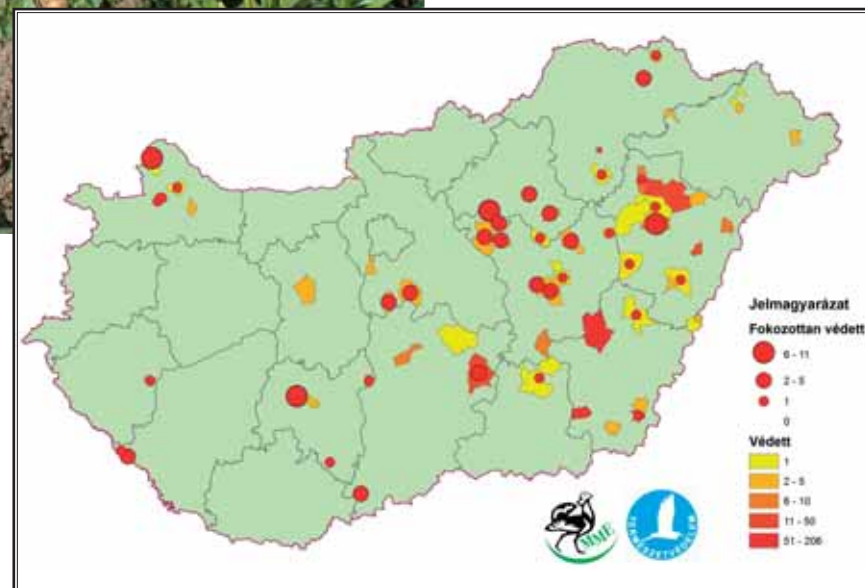
Lesz-e sas 2000-ben? címmel írt könyvet dr. Major István 1979-ben, amikor a ragadozó madarak és különösen a nagytestű sasok és sólymok hazai állománya történelmi mélyponton volt. Ekkor már évtizedek óta nem költött hazánkban se vándorsólyom, se szirti sas, de rétisasból, parlagi sasból és kerecsensólyomból is csak néhány pár volt ismert az egész országban. Az ekkor néhány éves MME és az akkor sorban alakuló nemzeti parkok munkatársai három évtizedes mun-

kával érték el azt, hogy a fent említett öt, fokozottan védett faj állománya a lassú emelkedés hatására elmozdult a mélypontról, és 2006-ra azt hittük, hogy a kedvező irányzat még további évtizedekig folytatódhat, hogy egészséges állományok alakulhassanak ki.

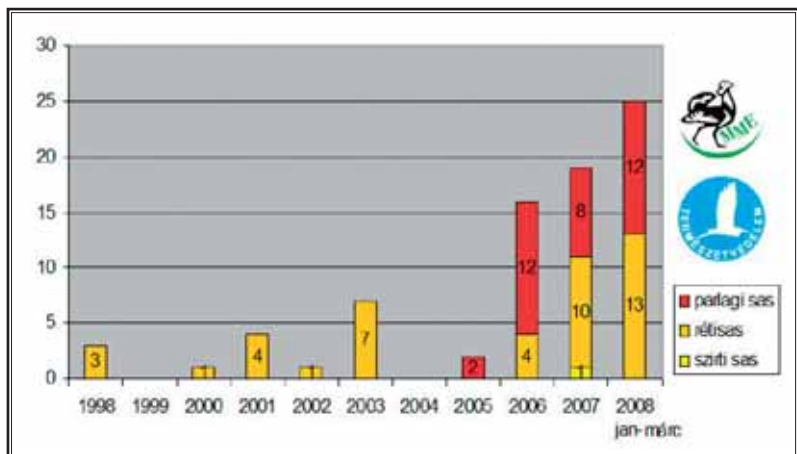
Azonban az elmúlt két évben különösen kritikussá vált a ragadozó madarakat érő mérgezések eseteinek száma, amely már olyan méreteket öltött, hogy sajnos újra megfogalmazódott bennünk a 30

éve feltett és azóta már egyszer megválaszoltak hitt kérdés. A mérgezés nem új probléma hazánkban, annak már a 20. század elejétől egészen a 70-es évekig komoly szerepe volt abban, hogy a síkvidéki ragadozó madaraink és a holló állománya kritikusan megfogyatkozott. A 80-as, 90-es években, a természetvédelmi szemlélet erősödésével, valamilyen csökkenést az ilyen esetek száma, de sohasem tűnt el az elkövetők palettájáról ez a módszer (I. Dudás 2002, Sályi és mtsai 2005), és sajnos a mérgezések az utóbbi években újra erősödő tendenciát mutatnak.

Az MME és a nemzeti park-igazgatóságok munkatársai az elmúlt tíz évben, 88 mérgezések során, összesen 102 fokozottan védett és 730 védett madár mérgeződéséről szereztek tudomást, amelyek természetvédelmi értéke közel 110 millió forint. Különösen az elmúlt

1. ábra: Védett és fokozottan védett madarakat ért mérgezések területi eloszlása Magyarországon (az MME nyilvántartásának 2008. március 21-ei állapota szerint)

2. ábra: Mérgezőes okból megkerült sasok számának éves alakulása Magyarországon 1998–2008 márciusa között (az MME nyilvántartásának 2008. április 8-ai állapota szerint)

két évben, ráadásul pont a fokozottan védett sasok esetében harapózott el a probléma, hiszen 2006–2008 áprilisa között 33 parlagi, 28 réti-, egy szirti sas került kézre mérgezőes tünetekkel. Sajnos biztosan kijelenthetjük, hogy a felderített esetek csupán egy részét képezik a valódi pusztításnak, így az egyre erősebbé váló mérgezőes hullám az elmúlt évtized egyik legsúlyosabb természetvédelmi károsodásának számít Magyarországon.

A helyzet a parlagi sasok esetében a legkritikusabb, mely faj országos költőállománya 2007-ben mindössze 84 költő párból állt, de még így is hazánkban található az Európai Unió állományának 60%-a. Az elmúlt évtizedek természetvédelmi erőfeszítéseinek hatására ugyan lassan, évről évre emelkedett a számuk, de az még mindig távol van a hazai élőhelyek eltartóképességétől, valamint a természetvédelmi szempontból megnyugtató populációmérettől.

Mivel a mérgezőesek leginkább a fiatal madarakat érintették, ezért rövid távon egyelőre még nem okozták a fészkelő párok számának csökkenését, azonban az előző évtizedben megfigyelhető állománynövekedés már a tavalyi és az idei évre lelassult. Az igazán drasztikus, állományszinten jelentkező következmények az elkövetkező 1-2 évben várhatóak. Az elmúlt két év során mérgezőes miatt elpusztult fiatal madarakat és azok szaporulatát nem lehet pótolni.

A fiatal parlagi sasok halálozási aránya egyéb emberi eredetű veszélyforrások (pl. áramütés) és természetes okok miatt eddig is meglehetősen magas volt (becsléseink szerint mintegy 60–70%), azonban ezt ez idáig kompenzálni tudta a populáció. A mérgezőes, mint újonnan jelentőssé vált elpusztulási ok, ehhez adódik hozzá, és mivel a valós pusztulás a felderített esetszámnál is nagyobb (hiszen a tetemek jelentős részét nem találjuk meg), így – ha tovább folytatódna ezek a közelmúltban elszaporodott

bűncselekmények – néhány év alatt kritikus helyzetbe sodorhatják a világviszonylatban egyedülálló Kárpát-medencei populációt.

Jelentős a nemzetközi felelősségünk is ebben az ügyben, hiszen számos európai ország sas állománya tölti a telet nálunk, és sajnos már több, külföldön gyűrűzött sas lelte nálunk halálát mérgezőes miatt: így például szlovák parlagi vagy észt rétisasok is. Külföldi kollégáink kormányai és civil mozgalmi (akárcsak a hazánkban) rendkívül sok pénzt költenek a ragadozó madarak védelmére, így nekik is tartozunk azzal, hogy véget vessünk a felelőtlen pusztításnak.

HOGYAN MÉRGEZŐDNEK MEG A MADARAK?

Az elmúlt tíz évben felderített 88 mérgezőes eset legfőbbjét illegálisan használt növényvédő szerek okozták, amelyeket általában szándékosan raktak csaliként kihelyezett állattetemekbe. A szándékosság 38 esetben nyert bizonyítást, és további 33 esetben nagy valószínűséggel feltételezhető. Egy kivételnek számító szándékos esetben a mérgezőes nem közvetlenül a ragadozókra irányult, mert egy ismeretlen elkövető fácánetébe helyezett mérgezőes takarmányt, így ott a sasok és az egerészölyvek másodlagosan mérgezőedtek.

A mérgezőes csalikból fogyasztó ragadozókat általában elsődlegesen, közvetlenül

mérgezőednek, de sokszor előfordul az is, hogy az elpusztult ragadozóból fogyasztók is másodlagos mérgezőes szenvednek el. Ezt segíti elő az is, hogy először gyakran a lágy részeket, így a mérgezőes táplálékot tartalmazó beleket, gyomrot fogyasztják el, így a mérgezőes koncentrációja csak kismértékben hígul.

A 71, feltehetően szándékosan elkövetett mérgezőes mellett kilenc bizonyított és hat valószínűsíthető esetben növényvédelmi technológiai hiba okozta a mérgezőeseket. Az ilyen esetekben előfordulhat, hogy a használt szer nagyobb kijuttatott mennyisége miatt (pl. csávázott vetőmag több hektáron) rendkívül nagy az elpusztult védett madarak száma (pl. 115 daru, 120 dan-kasirály vagy 200 pajzsos cankó). Az ilyen esetekben másodlagosan szintén mérgezőedhetnek ragadozókat is, hiszen az elsődleges mérgezőes miatt elpusztult vagy legyengült növényevőkől (pl. leg-

gyakrabban rágcsálók, nyulak, fűszálakból) táplálkoznak.

Három esetben a táplálékkal lenyelt és a gyomorban megakadt lövedék (két esetben ólomsörét, egy esetben légpuskalövedék) okozott idült ólommérgezést sasokban. Ez az egyelőre kevés esetben bizonyított probléma szintén jelentős veszélyforrás lehet, hiszen a sasok rendszeresen fogyasztanak ólomsöréttel meglőtt állatok teteméből, és az ólomlövedékek gyakran elakadhatnak a gyomorban, így a gyomorsav hatására lassan a szervezetbe kioldódó ólom komoly élettani problémákat, végső esetben halálos mérgezést okoz.

MÉRGEZÉS = BŰNCSELEKMÉNY

A mérgezéseket okozó rendkívül veszélyes (ún. 1. forgalmi kategóriás) nö-

vényvédő szerek vásárlására, tartására, felhasználására és megsemmisítésére szigorú biztonsági előírások vonatkoznak, amelyek pontos betartása esetén nagy valószínűséggel nem fordulhat elő természetvédelmi károkozás. A magyar jogrend szerint, aki ezeket a szereket a szükséges képzés és engedély hiányában tartja, illetve nem előírás szerint használja fel, az több vádpont alapján is bűncselekményt követ el. Különösen súlyos a felelősség a szándékos esetekben, hiszen az ilyen típusú mérgezések nem szelektívek, így gyakorlatilag bármely ragadozó vagy dögevő életmódú állat, sőt szélsőséges esetben akár az ember is áldozattá válhat.

Ha nem is történt bizonyított mérgezés, a szerek illegális tartója, helytelen kijuttatója *méreggel való visszaélést* követ el, amely egy évig terjedő sza-

badágvesztéssel sújtható (BTK 265. §). A védett vagy fokozottan védett állatok pusztulását vagy károsodását okozó személy *természetkárosítást* követ el, amely akár öt évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható (BTK 281. §). *Álaltkínzást* is elkövet, aki gerinces állat egészségkárosodását vagy pusztulását indokolatlanul okozza, valamint tiltott vadászati módon (pl. méreggel) vadászik, amely két évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható (BTK 266. §).

Emellett az alkalmazott szerek az emberekre is rendkívül veszélyesek, hiszen ha valaki a mérgezéshez felhasznált csalihoz, majd valamilyen ételmiszerhez hozzáér, netán egy megmérgeződött állatot (pl. egy mérgezés miatt legyengült, de külsőre egészségesnek tűnő fűszál) elfogyaszt, az komoly, akár életveszélyes mérgezést is elszenvedhet.

Mindazonáltal az előforduló esetek számához képest rendkívül kevés elmarasztaló ítélet született. Egy békési vadórt, aki három büntetésével orvvadászott, és mérgezéssel egy réti sas és 60 más védett madár pusztulását okozta, első fokon két és fél év letöltendő börtönbüntetésre ítélték. Egy szintén békési gazdára, aki helytelen növényvédőszer-használattal 115 daru pusztulását okozta, közel 15 millió forintos természetvédelmi bírságot róttak ki (de arról, hogy az érintett kifizette-e ezt az összeget, az illetékesek nem tudtak felvilágosítást adni). Több jelenlegi ügyben még nyomozás folyik, egy eset pedig már a bíróság előtt van, ahol a vád szerint egy járszági gazdálkodó a galambjait féltette a ragadozóktól, és ezért helyezett ki mérgezett csalétket és csapdákat.

Mik lehetnek a sasmérgezéses esetek 2006–2008 között érzékelhető ugrás-szerű növekedésének okai?

1. *A gondatlan növényvédőszer-felhasználásból eredő véletlen mérgezéses esetek száma nőtt meg valamely okból.*

A növényvédőszeres gondatlan felhasználásból eredő véletlen mérgezések gyakorisága nem mutat növekvő trendet: ezek évente általában egy-két regisztrált esetben okozzák védett madarak pusztulását. Emellett a véletlen mérgezések (15 eset 10 év alatt) csak kis részét képezik az összes eseteknek, amelyek nagy részét bizonyítottan (37 esetben) vagy nagy valószínűséggel (32 esetben) szándékosan kihelyezett mérgezett csalikkal okozták.

2. *A szándékos mérgezések azért szaporodtak el, mert az egyes nem védett ragadozófajok állományának gyérítésére korábban széles körben használt módszerek alkalmazhatósága beszűkült, így megnőtt az általuk egyes állattartóknak vagy vadgazdálkodóknak okozott, vélt vagy valós kár, amely nagyban elősegítette, hogy az érintettek között országosan elterjedt az illegális mérgezés módszertana.*

A szándékos esetek hátterében leggyakrabban az áll, hogy egyes gazdálkodók az apróvad-, háziállat- vagy halállományukban a vadon élő ragadozók által okozott, vélt vagy valós kár elkerülése érdekében fordulnak ehhez az illegális eszközökhöz. A célpontok a legtöbb esetben valószínűleg nem a sasok vagy más ragadozó madarak, hanem a rókák, a dolmányos varjú, a szarka, valamint a kóbor háziállatok (kutya, macska).

Az említett fajok gyérítésének engedélyezett vagy legalábbis széles körben elterjedt módszereiben az elmúlt néhány év során jelentős változások történtek, ami a gyérítés hatékonyságának csökkenését és áttételesen az illető fajok által okozott kár tényleges vagy vélt növekedését okozta. Így például:

- Megszűnt, illetve lejárt a varjúfélékre szelektív, ún. F1-es és F2-es tojások használatának engedélye (melynek EU-s engedélyeztetése kb. 20 millió Ft).
- Az EU-jogszabályoknak szolgai módon történő megfeleltetése során megszűnt a dolmányosvarjú- és szarkaállomány egész éven át való gyéríthetősége, valamint a rókaállomány gyérítésében hatékonyan használható ködgyertya vadászati célú felhasználásának lehetősége.
- A vadászterületen megjelenő és komoly károkat, zavarást okozó kóbor kutyák és macskák vadászfegyverrel való kezelését ellehetetlenítette az Alkotmánybíróság határozata, valamint az állatvédelmi törvény.
- Köztudott, hogy a vadásztársaságok gazdasági helyzete – itt most nem részletezett okoknál fogva – egyre nehezebb, melynek kezelésére a kiadások csökkentéseként gyakran a hivatásos vadászok költségeit (lődív, felszerelés stb.) faragja le az IB. Sőt! Észrevehető a hivatásos vadászok személyi állományában is a kedvezőtlen változás. Ennek a vadállományra gyakorolt közvetlen, illetve közvetett hatása egyértelműen negatív.
- Változtak a vadászterületek, az új jogosultságért, a határokért komoly viták zajlottak, a sokáig elhúzódó vitáknak pedig a még gazdátlan vadászterület látta kárát.

Ezen okok pusztán adalékok az apróvadfajok számára igazán alkalmas élőhelyek (gyepek, mezsgyék, bokros-fás élőhelyek, parlagok, ugarok) folyamatos és nehezen csökkenthető degradálódásához. Kétségtelen tény, hogy az elmúlt évtizedekben megnövekedett síkvidéki egerészölyv- és barnarétihéja-állomány, mely miatt fokozott ragadozómadárkárt sejtene a gazdálkodók (ez igaz, de ennek a mértéke egyébként nagyságrenddel kisebb a mezőgazdaságban a róka és nem védett varjúfélék által okozott káréhoz képest).

Lehetséges lépések a mérgezések előfordulási okainak csökkentésére

Szemléletformálás, lobbizás a probléma megfelelő fajsúlyú kezeléséért és a lehetséges konfliktusok csökkentése

- A nagyközönséget és az érintetteket a sajtón keresztül rendszeresen tájékoztatni kell a mérgezések előfordulásáról, a felelőtlen bűncselekményekkel okozott természetvédelmi kárról, a humánegészségügyi veszélyekről és a remélhetőleg megszülető precedens értékű ítéletekről.
- Célzott ismeretterjesztő kiadványokat kell készíteni a mérgezésekről (ismertetőfüzet, poszter stb.), és terjeszteni őket a nagyközönség körében.
- Az Országos Magyar Vadászkamara által tartott megyei hivatásosvadász-továbbképzéseken célzott előadásokat kell tartani a mérgezés mint „dúvadírtási gyakorlat” megszüntetése érdekében.
- Fel kell keresni a többi, esetlegesen érintett csoport képviselőit is, úgymint a galambászokat (sólyom, héja

okozta kártétel), a haszonállattartókat (róka, varjúfélék, ragadozó madarak okozta kártétel), illetve a halgazdálkodókat (vidra, ragadozó madár okozta kártétel). Az egyes érdekcsoportok országos képviselőivel egyeztetni kell, hogy hogyan lehet a lehető legjobban regionálisan is megszólítani az érintett csoportok tagjait, illetve hogyan lehet csökkenteni a vadászható és védett állatok által okozott kártételt.

- A ragadozó madarak, közülük is elsősorban a sasok mérgezésének lehetőségét és az esetleges konfliktusokat a biztonságos területeken történő

etetéssel lehet csökkenteni. Ez elsősorban a téli időszakban nálunk nagy számban megjelenő fajok miatt lehet jelentős, de külföldön (pl. Spanyolországban) a költési időszakban is hatékonyan alkalmazták. Az etetések természetesen csak ellenőrzött táplálékkal, az ÁNTSZ által engedélyezett helyszíneken lehetségesek. Veszélye lehet az etetésnek, hogy a madarakat koncentrálna, így sebezhetőbbé válnak, valamint a nem védett ragadozók is elszaporodhatnak (l. dolmányos varjak Svédországban). Ezért az etetőhelyek kiválasztásánál

MÉRGEZÉSELLENES KEREKASZTAL

2008. április 14-én, az MME meghívására, első alkalommal ültek össze a mérgezéses esetek által érintett szakterületek (természetvédelem, vadgazdálkodás, növényvédelem, rendőrség, állatorvos-tudomány, toxikológia) képviselői ama célból, hogy az ilyen esetek elleni fellépések hatékonyságát növeljék, áttekintsék a különböző szakterületek vonatkozó szabályzásait, valamint elkezdjék annak a közös akciótervnek a kidolgozását, amely a közeljövőben jelentősen csökkentheti az ilyen típusú bűncselekmények előfordulásának gyakoriságát. A jelenlevők ötleteit, hozzászólásait beépítették a megbeszélésre előkészített részletes vitaanyagba, majd elkészült egy akcióterv, mellyel az érintettek egyetértettek.

Az akcióterv első részletes elemzi, hogy mely szervezetek hogyan járhatnak el a leghatékonyabban a már megtörtént mérgezéses esetek felderítése, illetve a további károk megelőzése érdekében. Az anyagban pontos szakmai ajánlás fogalmazódna meg, az első terepi helyszíni szemléltől, a feljelentésen és a szükséges szakértői vizsgálatokon át, egészen a bűnösök felelősségre vonásáig.

Az akcióterv másik, hosszú távon talán még fontosabb témája a mérgezések hátterében rejlő okok feltárása és csökkentése a mérgezések természetvédelmi, vadgazdálkodási és humán-egészségügyi veszélyeinek, valamint a társadalom és az érintettek célzott tájékoztatásáról. A korábban már említett legfontosabb okok csökkentése céljából elengedhetetlen, hogy a vadászati szervezetek, a többi szakmai csoport képviselőivel közösen, kidolgozzanak és előterjesszenek olyan szelektív róka-, dolmányosvarjú- és szarkagyérítési módszereket (pl. élve fogó csapdázás), amelyek kellően hatékonyak, megfelelnek valamennyi hatályos jogszabálynak, és semmilyen más állatcsoportot, így magát az embert sem veszélyeztetik.

rendkívül gondosan kell eljárni, ki kell zárni az emlős ragadozókat (pl. villanypásztor, kerítés), és meg kell gondolni az élő táplálékkal történő etetést (varjak kizárása).

Legális ragadozógyérítési módszerek és az apróvad-gazdálkodás fejlesztése

- Szükséges a problémával foglalkozó szakmai fórum életre hívása a vadgazdálkodással foglalkozó kutatóhelyek, vadászati érdekképviseletek és hatóságok, valamint a természetvédelem hivatalos és civil szervezeteinek részvételével.
- Közös támogatással, finanszírozással (vadászatra jogosultak, NPI-k) elő kell segíteni a hatékony és szelektív

Madarak mérgeződésére utalhat, ha:

- több tetemet vagy legyengült állatot találunk közel egymáshoz;
- a tetemeknek vagy legyengült madaraknak görcsös a testtartása (különösen a lábon feltűnő), vagy hasmenés, hányás jelei figyelhetők meg;
- feltehetően méreggel kezelt csalikot (pl. felnyitott állati tetem, csirkefej, tojás stb.) találunk.

Kérjük, amennyiben elpusztult vagy beteg ragadozó madarakat talál, haladéktalanul értesítse a MME-t (30/525-40-71; mergezes@mme.hu) vagy a területileg illetékes nemzeti park igazgatóságát (elérhetőségüket l. a www.nemzetipark.gov.hu weboldalon), hogy a szükséges lépéseket megtehessek, és lehetőleg elkerüljük a további esetek előfordulását!

gyérítési módszerek elterjedését. Lehetséges javaslatok:

- az élve fogó csapdák használatának további népszerűsítése: ládacsapdák a róka és kóbor ebek, macskák befogására, az ún. Larsen-csapda elterjesztése pedig a szarka és dományos varjú gyérítésére;
- a vadászattal történő gyérítés motiválása;
- közös lobbis a ködgyertya használatának újbóli legalizálására.
- Az FVM és a KVVM által közös apróvad-fejlesztési projektek elősegítése, pályázati tanácsadás a helyi szervezeteknek (apróvadkímélő mezőgazdálkodási módszerek, fasorok, megszgyék, bokros és mozaikos élőhelyek telepítése).
- A vadászatra jogosultak élőhelyfejlesztésre szánt, megcsappant forrásának bővítése, illetve azoknak a vadászatra jogosultaknak a nagyobb mértékű támogatása e forrásból, akiknek a területén a veszélyeztetett fajok jelen vannak.

Irodalom:

- Dudás M.: *A védett csúcsragadozók és egyéb fajok veszélyeztetettsége a mezőgazdaságban használatos peszticidek, elsődlegesen rágcsálóirtó szerek (rodenticidek) következtében* (Debrecen, kézirat, 14 pp., 2002)
- Sályi G., Fazekas B., Gaálné Darin E. & Fazekas G.: *Vadon élő állatok, elsősorban védett madarak növényvédőszer-mérgezései, különös tekintettel a karbofurán okozta kártételre* (Magyar Állatorvosok Lapja, 2005/6, 376–386.)

Horváth Márton – MME

Kiadja: Göncöl Alapítvány – Fővárosi Állat- és Növénykert

1897 – 112 év

A TERMÉSZET magazin jogutódaként

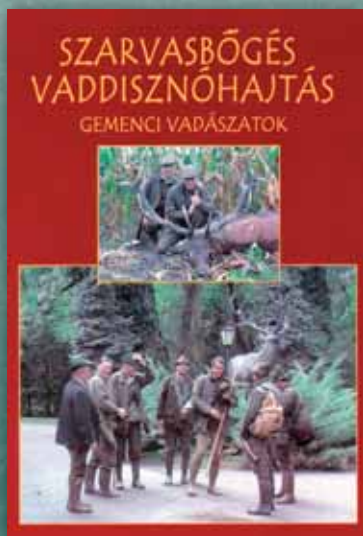
- Keresse minden páros hónapban az újságárusoknál
- Megrendelhető: szerk@vadon.hu, illetve a 06-1-266-5449-es telefonszámon
- Kérésre mutatóványszámot küldünk!

Figyelmébe ajánljuk a Vadon testvérlapját, a Süni magazint is!

**A Gemenc Zrt. és a Kommunikáció Natura Bt
közös filmje**

**SZARVASBŐGÉS, VADDISZNÓHAJTÁS
Gemenci vadászatok**

A film a világhírű gemenci vadászterületre invitál, ahol a történelmi vadászházak, vadászkastélyok több mint egy évszázada főúri, fejedelmi vadászatok atmoszféráját őrzik. Részesei lehetünk a szeptemberi szarvasbögés titkainak, valamint a téli vaddisznóhajtások, terelővadászatok, egyéni vadászatok izgalmainak.

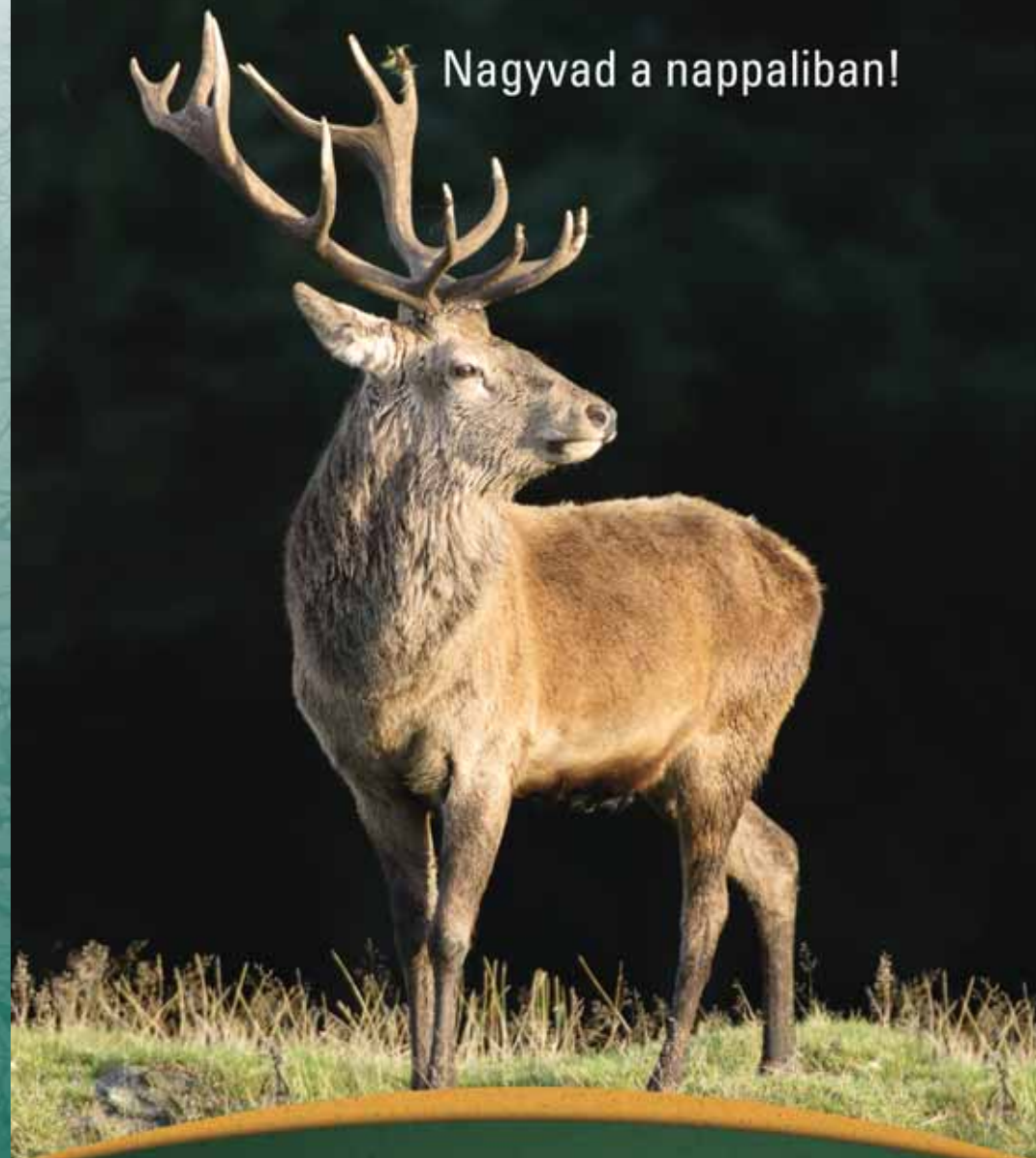
Megrendelhető:

06-20-462-3867

Dr. Ignác Magdolna

Nagyvad a nappaliban!

A vadászidény megkezdődött! Méghozzá az új F&H csatornára, amely felér egy különleges trófeával a vadászok és horgászok körében. Közép-Európában egyedülálló módon, napi 24 órában cserkészheti be a vadászattal, horgászattal, természetvédelemmel és utazással kapcsolatos műsorokat. Keresse kábelszolgáltatójánál az F&H csatornát, szabad a prédal!

Vadásznak lenni nagy öröm, de vadászni tudni is kell...

(Javaslatok a vadászjelöltek gyakorlati felkészítésének régi-új módszereihez)

„Vadásznak lenni nagy öröm, kimondhatatlan gyönyörűség. Egyértelmű az egészséggel: a jó étvágygal, a mély álommal, a tele tüdővel való lélekzéssel: egyértelmű a lelki egyensúlylyal, a bátorsággal, a férfias erővel. Az igaz vadász mind szereti a természetet, s aki ezt az istenalkotta szépséget szereti, az rossz ember nem lehet.

Minden baj, minden nyomorúság megsokszorozódik a testi gyöngeség és petyhüdség által. És minden veszedelem csak félakkora, ha elég erős hozzá az ember, akire rászakad. A test edzése az önérzet emelése. S aki vadász – igazi vadász –, az csupa edzés, csupa önérzet.

De »igazi« legyen! Kitartó és fegyelme-

zett. Értse a dolgát, és ne süllyedjen arra a gyarló színvonalra, ahol a közönséges vadpusztítók vannak, akiknek mindenkor mellékes a »hogyan«, s csak az a főkérdés előttök, hogy »mennyi«. Akik tudniillik nem abban lelik örömeiket, hogy minél vadászosabban vadászszanak, hanem hogy minél bizonyosabb legyen számukra a »pecsenye«, ha mindjárt tilos is. Vadászni tudni kell. Ezt a tudást pedig nem adják ingyen. Temérdek fáradság, rengeteg megfigyelés és ezek alapján szerzett tapasztalat teszi az igazi jó vadászt...»

„...Ezért aztán valóságos áldás, ha van az embernek olyan vadászbarátja, aki

előre figyelmezteti sok mindenre, aki a maga tudását szép tanítások alakjában a kevésbé gyakorlott vadász emlékezetébe is szívesen bevési, aki maga teljesen megbízható, s így minden követője nyugodt lehet az iránt, hogy ha neki szót fogad, nem vallja sem kárát, sem szégyenét.”

A VADÁSZJELÖLTEK GYAKORLATI OKTATÁSÁNAK HELYZETE

Bársony István előző gondolatai ma is érvényesek. Vadászni tudni kell. De hol vannak azok a tapasztalt, jó vadászbarátok, akiknek a segítsége nélkül ennek a tudásnak a megszerzése lehetetlen? Persze sokan vannak, de a szerencse és a véletlen körülmények játéka folytán nem minden kezdő, tanulni vágyó vadászt (jelöltet) ajándékoz meg ilyen segítő vadásztárs barátságával a sors.

Ma a vadászjelöltek vizsgára (vadászatra) való felkészülésében (felkészítésében) kaotikus állapotok vannak. Különösen igaz ez a gyakorlati oktatásra, hiszen nincsenek meg azok a minimális feltételek, amelyek az eredményes tanuláshoz szükségesek: a vadászterület és berendezéseinek, a vadállomány megismerésének a lehetősége, a vadászati módok gyakorlása, a bekapcsolódás a vadgazdálkodási tevékenységbe, a vadászaton való részvételbe.

Ha vad és gépjármű ütközik a közúton, azt mondja a jog, hogy két veszélyes üzem találkozik: a gépjárművezetés és a vadászat, illetve a vadgazdálkodás. Tudjuk, milyen alapos felkészülés után ülhet valaki a veszélyes üzemű autóba! Senkinek eszébe sem jutna anélkül vezetni, hogy ne ült volna már autóban, és a gyakorlati oktatás során meg ne

tanulta volna a gépjármű kezelését és a közlekedés rendjét. Ma a vadászat rendjét elég könnyvből ismerni. Gyakran találkozunk a vadászvizsgán olyan, az elméleti anyagból egyébként jól felkészült vizsgázókkal, akik elmondják: nemhogy vadászatot, de még vadászterületen sem jártak soha, vadat csak autóból, az út mellett láttak 120-as tempóval haladva... Ez későbbi vadászéletükben meghatározó hátrány.

A magyar vadászat történetében mindig is jól kialakult gyakorlata volt a vadásszá válás folyamatának. Ebben meghatározó szerepe volt a közvetlen gyakorlati tapasztalatok megszerzésének, a vadászat gyakorlata elsajátításának. A vadászat gyakorlati oktatásának legkiválóbb műhelyei sohasem az egyetemi előadótermekben voltak, hanem azokon a vadászaton, ahol apa a fiát, vadász a barátot és hajtót, a vadászközösség nevelő ereje pedig mindannyiukat tanította.

Az új vadászok gyakorlati felkészítésének nagyjából a rendszerváltásig jól működő módja a vadászjelöltség „intézménye” volt. Az volt a lényege, hogy a leendő vadásznak meghatározott ideig – általában két évig – részt kellett vennie a vadászközösség tevékenységében, így sajátítva el a legelemibb gyakorlati ismereteket, biztonsági szabályokat, viselkedési és etikai normákat. A vadászat rendszerváltásának a vihara – mint ahogy sok egyebet – ezt is elsodorta, és hozta helyette a vadászat gyakorlásának alanyi jogát. Azóta mindenki úgy és olyan módon készül fel vadászati tevékenységére, ahogy tud: lehetősége, kedve, érdeklődésének mértéke, önma-ga iránti igényessége, képessége, pénztárcája avagy szerencséje szerint...

Leszögezhetjük: ma a vadászjelöltek felkészítése egyoldalú, csak az elméleti oktatás tekinthető valamelyest megoldottnak, a gyakorlati része a fegyverismeretre és a lőtéri gyakorlatra szorítkozik. Ez pedig édeskevé.

A KÍSÉRLETI MODELL ELŐZMÉNYEI

A 2005/2006-os vadászati szezonban bekövetkezett öt halálos kimenetelű vadászbaleset a magyar vadásztársadalmat érzelmileg és szakmailag egyaránt megrendítette. A balesetek a hiányos fegyverkezési készségre, a lövés feltételeit való gondos mérlegelés hiányára, valamint az érintett sportvadászok vadászattal kapcsolatos ismereteinek hiányára voltak visszavezethetőek. A tragédiák hatására a vadászati szakirányítás az érdekképviselletekkel együttműködve közös értekezleteken vitatta meg, hogy milyen intézkedésektől várható és

remélhető az újabb tragédiák megelőzése, de legalábbis minimalizálása. A tanácskozásokon részt vevők sok helyes, a szakma által vállalható rendeltet módosítási javaslatot fogalmaztak meg. Ezek közül az alábbiakat emeljük ki:

- tilos lőirányok kijelölése színes szalaggal, festékkel;
- sík terepen a magasított lőállások használata;
- kötelező térképkészítés a lőállások, hajtásirány, tilos lőirány és az érintett lőállás bejelölésével;
- hajtások előzetes minősítése a vadászati hatóság vagy szakértők bevonásával;
- az ugyanegy nyiladékra állítás tilalma;
- vadászvizsga-tanfolyam minősítése;
- vadászvizsga szigorítása;
- **vadászvizsga gyakorlati részének szigorítása;**
- vadászvizsgára felkészítő tanfolyamon való kötelező részvétel előírása;

- vadászterületek minősítése;
- vadászati szabályzat kiadása;
- vadászgyakornoki rendszer visszaállítás;
- golyós vadászfegyver tartása csak többéves vadászati gyakorlat után legyen engedélyezve;
- társas nagyvad vadászat vezetőinek kötelező tanfolyam szervezése;
- vadászat vezetőinek középfokú szakirányú végzettség előírása;
- lövésbiztonság növelése, kötelező lőtéri gyakorlat bevezetése, fegyverhasználat-bemutató;
- minden vadászvizsgatételben legyen balesetvédelmi kérdés;
- útmutatók kidolgozásához egy apró és egy nagyvadász bizottság létrehozása;
- csökkenteni kell a hajtóvadászatok számát;
- korlátozni kell a hajtóvadászat résztvevőinek számát.

A tervezett intézkedések jelentős részével a legszélesebb vadászati közvélemény is egyetértett, és az akkor elhatározott változtatásokból számos elemet rendeltet módosítással már be is vezettek, illetve előkészítésük folyamatban van.

Nem történt azonban előrelépés a gyakorlati oktatás terén!

A Hajdú-Bihar megyei vadászkamara és vadászszövetség az intézkedéscsoportnak ehhez a részéhez ajánlotta fel előkészítő, kísérleti jellegű közreműködését az OMVK elnökségének, és arra kapott megbízást, hogy alakítsa ki a vadászjelöltek gyakorlati felkészítésének és képzésének azokat az új módszereit, amelyek a korábbiaknál jobban szavatolják az új vadászok vadászatának biztonságát.

A KÍSÉRLETI MODELL ALAPJA: EGYÜTTMŰKÖDÉS A VADÁSSZÖVETSÉG ÉS A VADÁSZTÁRSASÁG KÖZÖTT

A vadászjelöltek vizsgára történő felkészítését, ha eltérő módszerekkel is, de döntően a megyei vadászszövetségek szervezik. Önálló vadászterületet azonban vadászatra jogosultként egy szövetség sem kezel. A kísérleti modell alapja, hogy az oktatást szervező intézmény (szövetség) rendelkezzen olyan vadászterülettel, amely attól függetlenül, hogy nem ő a vadászatra jogosult, a kezelése alatt áll, és elsőrendűen oktatási célokat szolgál. Ez teszi ugyanis lehetővé a terület célirányos berendezését (speciális vadgazdálkodási létesítmények megépítését, tanösvények, gyakorló cserkelőutak kialakítását, a vadállomány nyugalmának biztosításával a vad megfigyelésének jó esélyét, lehetőségét).

Az ilyen jellegű gyakorló vadászterületekre célszerű megkérni az oktatási kutatási célú különleges rendeltetést.

Az alföldi megyéknek az elsőrendű oktatási célokon túl érdemes megfontolnuk, hogy a magyarországi vadállomány szerkezeti összetételének átalakulása, a csökkenő apró-, illetve a növekvő nagyvadállomány miatt egyre több alföldi vadász keres és talál vadászati lehetőséget nagyvadász területeken. Várható, hogy ez a folyamat tovább tart, ezért a nagyvad vadászati módok biztonsági szabályainak az oktatására már csak ezért is ez eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítani, különösen a kezdő vadászok esetében, de a gyakorló apróvadász sportvadászok továbbképzése is célszerű volna.

Biztonságos, balesetmentes, szak-szerű vadászatra való felkészítés és nevelés vadásztársasági területen: ez az alapkoncepciója annak az együttműködésnek, amelyet a Hajdú-Bihar megyei vadászszövetség kötött a Gömör-szőlős, Szuhafő, Zádorfalva, Kelemér Borsod megyei települések területén működő Gömöri Vad Tanulmányi Vadásztársasággal az oktatási célok megvalósítása érdekében. A megállapodás 10 évre, az üzemtervi időszak végéig, 2017-ig érvényes, és az együttműködés kifejezetten jól szolgálja mindkét fél érdekét.

Az együttműködés előnyei a vadásztársaság számára

- A vadásztársaság az együttműködés alapján kapta meg a különleges – oktatási, kutatási célú – rendeltetésű státuszt.
- A földtulajdonosok közössége, elismerve és értékelve azokat a szűkebb környezeten túlmutató közösségi célokat, amelyek az együttműködés során megvalósulnak, a vadászterület bérleti díját a korábbi összeg 50%-ára csökkentette.
- A vadásztársaság és a szövetség közös oktatási munkája növeli az egyesület presztízsét és tekintélyét az érintett települések önkormányzatai és lakossága körében. Az együttműködéssel nő az egyébként hátrányos helyzetű településeken a vadászati turizmus mellett az általános turisztikai és idegenforgalmi látogatottság is.
- Pályázati lehetőségek nyílnak a vadásztársaság számára.
- Az egyéb közösségi forrásokból – pályázatokból – létesített oktatási célú vadgazdálkodási berendezések a va-

dásztársaság eszközállományát gyarapítják.

Az együttműködés előnyei a szövetség számára

- Biztosítva van a gyakorlati oktatáshoz a vadászterület, a hozzá tartozó komplex tárgyi feltételrendszerrel.
- Nem kell önálló vadászterületet működtetni az oktatás érdekében.
- Az oktatás optimális körülmények között, alacsony költségekkel megoldható.

A KÍSÉRLETI MODELL OKTATÁSI MÓDSZEREI, TEMATIKÁJA

Az oktatás tematikája természetesen a *Vadásziskola* c. tankönyvre épül. Az általában alkalmazott módszerektől való legfontosabb eltérés az, hogy az elméleti és gyakorlati órák aránya, a megszo-

- kott 90–100% helyett, itt 50–50%. A tananyagban azokat az elméleti részeit, amelyek előadások útján és otthoni önképzéssel jól elsajátíthatóak, hagyományos módon oktatjuk Debrecenben, 50 órában:
- az ökológia alapjai;
- mezei élőhely;
- erdei élőhely;
- vadászható madárfajok;
- vadászható emlősfajok;
- vadbetegségek;
- a vadgazdálkodás alapelvei;
- vadászati kultúra, vadászetika;
- a vadászati jog szabályozása.

Az elméleti képzést követi a gyakorlati oktatás, amelyet bentlakásos formában, a vadászterületen szervezünk. A terület olyan tipikus hegyvidéki

modellterület, ahol kitűnő lehetőség adódik az erdő- és vadgazdálkodás, a mezőgazdálkodás, a környezet- és természetvédelem kapcsolatrendszerének elemzésére. Sajátos termőhely- és élőhelycsoportok biztosítják a korszerű, környezetkímélő vadgazdálkodáshoz, az apró és nagyvadfajok optimális állományosságához, a védett madár- és emlősfajok fennmaradásához, a populációik növekedéséhez szükséges feltételeket. A terület domborzati viszonyai alkalmasak arra, hogy a vadászati hajtásminták bemutatásával felhívjuk a hallgatók figyelmét a vaddisznóhajtás és terelés során előforduló baleseti veszélyekre.

A gyakorlati oktatás témakörei:

- vadászat a gyakorlatban;
- a vadászat szabályai;
- a vadászat során előforduló leggyakoribb balesetek;
- előkészületek a vadászatra;
- vadászati módok (kiemelt figyelemmel a társas nagyvad vadászatokra);
- az utánkeresés szabályai;
- a lőtt vad kezelése;
- tiszteletadás a vadnak;
- szelekció és trófeabírálat;
- természetvédelem és vadászat összhangja az Aggteleki Nemzeti Park területén;
- vadgazdálkodási létesítmények, be rendezések;
- fegyverismeret.

Az együttműködés keretében a vadásztársaság közel 4 ezer hektáros területéből 800 hektár kifejezetten oktatási célokat szolgál, és biztosítja a vadászjelöltek oktatásának a helyszínét. A terület vadászati, vadgazdálkodási berendezései

olyképpen lettek tervezve, megépítve és kialakítva, hogy az oktatást segítsék, amellett hogy eredeti funkciójukat is ellátják.

A magaslesek nagyméretűek, egy-nyerre négy tanuló végezhet róluk megfigyelést.

A 8 km-es gyakorló cserkelőút az egyéni nagyvad vadászat során előforduló balesetveszélyes szituációkat mutatja be úgy, hogy a vadászható vadfajok élethű makettjeit ilyen helyzetekben észleli a tanuló. „Vadászati döntési helyzetbe” hozzuk az előtte álló vad elejthetőségével (bírálat, minősítés), illetve a lövés leadásának lehetőségével vagy kizárásával kapcsolatban. A makettek a *Vadásziskola* c. tankönyv fotói alapján készültek, speciális eljárással.

A cserkelést a tanuló egyedül, önállóan végzi. Távcső, cserkelőbot, toll és jegyzet a „fegyver”. A 3-4 órás kemény cserkelés közben húsz vadat lát természetes környezetben, és a minősítéssel, valamint a lövés biztonságával kapcsolatban hozott döntését, észrevételét feladatlapra kell rögzítenie, amit később az oktatókkal fog kiértékelni. Cserkelés közben figyelemmel kell lennie a vadászatot befolyásoló környezeti hatásokra (időjárás, szél, szag, terepviszonyok stb.), elemeznie kell a különféle, a vad jelenlétére utaló nyomokat, csapákat, egyéb jeleket.

A feladatot a tanulók általában nagy érdeklődéssel és örömmel hajtják végre, hiszen az önálló vadászat élménye megéri őket.

Ennél is izgalmasabb azonban az oktatókkal és a helyi vadászokkal folytatott valódi vadászatban való részvétel (cserkelés, les, barkácsolás, keresővadászat, terelés), ahol a tanuló természetesen

csak kísérő vagy hajtó lehet. Ezek a vadászatok alkalmasak arra, hogy megfigyeljék, megtanulják mindazt, amit a vadászatra való felkészüléstől egészen a vadászavatásig tudni kell, ahogy ezt az alábbiak tartalmazzák:

- előkészületek a vadászatra;
- a beírókönyv és krotália használata;
- a fegyver használatának, szállításának, töltése és ürítése szabályainak gyakorlása;
- a vadászterület megismerése;
- a cserkelés alapvető követelményei, a magaslesre való fel- és leszállás, a lesen való viselkedés szabályai;
- egy-egy faj egyedeinek bírálat (konkúció, ivar, korcsoport, feltételezett betegség);
- a terelésen, keresővadászatban való részvétel a későbbi vadászatokba való bekapcsolódásba nyújt betekintést;
- az utánkeresés tudnivalói, szabályai, feladatai;
- a terítékre hozott nagyvadfajok zsigereleése segíti a vadbiológiai, anatómiai és vadegészségügyi ismeretek gyakorlati elmélyítését;
- a vadfajok nyomának, csapájának tanulmányozására konkrét lehetőség adódik;
- az egyéni vadászatok, megfigyelések alkalmával szerzett ismeretek a fajokra, ivarra, korcsoportra jellemző etológiai ismereteket konkretizálják;
- a szaporodási időszakban (üzekedés, bögés, bűgás) végzett megfigyelések a leendő sportvadásznak örök élményt jelentenek;
- a társas vadászatok végén a teríték elkészítésében való részvétel esztétikai, etikai, érzelmi és szakmai szempontból egyaránt fontos;
- a tanuló gyakorlatot szerez abban,

hogy a tanfolyamon elsajátított vadbiológiai, vadászati, természet- és környezetvédelmi, vadgazdálkodási, vadegészségügyi és ökológiai ismereteket a későbbiekben egy bizonyos vadgazdálkodási egység területén és érdekében, ökonómiai szemlélettel alkalmazza.

TAPASZTALATOK

Az oktatás első tapasztalatai kedvezőek. A tanfolyami felkészítés a hallgatók számára a megtanult anyagon kívül valódi vadászati élményt is nyújt. A jelöltek a tanulás folyamatában megtapasztalták, hogy vadászni valóban nagy öröm, de közben azt is megtanulták, hogy rendkívüli felelősség is.

Ők már világosan látják: ahhoz, hogy „tudjanak vadászni”, még nagyon sokat kell tanulniuk!

Ennek a ténynek a felismertetése az oktatás legfőbb célja!

EGYÜTTMŰKÖDŐ SZERVEZETEK

- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Vadászati és Halászati Felügyelőség
- Aggteleki Nemzeti Park
- Hajdúböszörményi Széchenyi István Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola
- Ökológiai Intézet – a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, Miskolc-Gömör-szölsős

Papp Zoltán,
OMVK Hajdú-Bihar
megyei Területi Szervezet,
titkár

Kérjük, adja adója 1 %-át

„A Magyar Vadgazdálkodásért
Alapítványnak”,

hogy együtt segíthessünk a hazai
vadgazdálkodóknak!

Adószám:

18111181-1-41

Köszönjük!

LÖVÉSZET, KORONGLÖVÉSZET ÉS VADÁSZAT

(ELMÉLKEDÉS A GYAKORLÁS FONTOSSÁGÁRÓL)

A vadászat és a hozzá tartozó lősport valószínűleg a legradicionalisabb sport a glóbuszon.

Az ember és a fegyvere között atavisztikus a kapcsolat. Az Ős, aki elhajította az első követ, feltétlenül elkezdett valamit. Különösen az, aki felismerte e cselekvés következményét, potenciálját.

Az eszköz és az ezen eszközzel véghezvitt cselekvés, amelynek segítségével meg tudott küzdeni a vaddal vagy az ellenségével.

Kétségkívül, az idők folyamán egyre életképesebb módjai alakultak ki a kemény tárgyak repítésének, hajításának.

Az élelemszerzést segítette a lándzsa, a parittyá, az íj és a nyíl, egyúttal valamennyi egyre nagyobb védelmet jelentett a használójának és a tőle függőknek.

A lőpor felfedezése után elkészített első tűzfegyver még nagyobb veszélyt jelentett a használójára, mint az elejteni kívánt vadra. A fegyverek fejlődéstörténete az emberiség létének egyik legizgalmasabb kutatási területévé vált.

A fegyverek megalkotásának egyetlen közös oka van: ölésre tervezték valamennyit. Az elhajított kőből az évszázadok alatt ijesztően hatékony és hatásos eszköz jött létre.

Sebészorvos barátom erre vonatkozólag éppen elég példát tud megemlíteni a praksisából, az égési sérüléstől a halálos balesetig mindent.

Az emberek hibákat követnek el. Magam is legalább két esetet tudok megemlíteni az elmúlt 25 vadászévből, amikor a biztonságot tekintve hibáztam. Baj – szerencsére – nem lett belőle, de beleégett a memóriámba mindkettő...

A fegyverrel végzett mindenfajta cselekvés állandó éberséget követel.

Egy másik aspektusból minden fegyver az iparnak egy terméke.

A jó technika mindenfajta lóspport alapja

Ily módon nincs olyan szerkezet vagy annak részei, amelyek százszázalékosan mentesek lennének az elhasználódástól, a töréstől, a rejtett hibáktól. Az egyik legzseniálisabb fegyvertervező, John M. Browning mondta: „amit ember tervez, ember tesz tönkre”.

Az eszköz és a vele végrehajtott cselekvés az, amely által baj keletkezhet.

A cselekvés a fegyver használata során a lőtechnika által válik hatásossá, válik minden fegyverkezelés alapjává, a fegyver kézbevételeitől kezdve annak gondos letételéig bezárólag.

Az elmúlt több mint 15 év szakmai tapasztalatai alapján bátran kijelenthetem, hogy nem létezik mindent megváltó lőtechnika.

Több ezer embert, több százezer (ha

nem millió) lövést figyeltem meg, a legjobbakkal együtt lőttem. Fotóztam, filmmeztem őket vadászaton és versenyen egyaránt, ahogy különféle módon lőttek. Egy dolgot azonban mégis mind ugyanúgy tettek. A vállukhoz emelték és elsütötték a fegyvert, találatlalt befejezve a mozdulatsort.

A legjobb lövőknek, annak ellenére, hogy a stílusuk különböző, van egy közös tulajdonsága: úgy tűnik, hogy mindenre van idejük, így mozdulataik mentesek mindenfajta sietségtől és erőlködéstől.

Minden sportban vannak talentumok. Gyakorlással ők briliánsan, a jók nagyon jól, a közepesek pedig minden képzeletüket felülmúlva teljesíthetnek.

A jóknak is, de különösen a közepeseknek nem csak gyakorolni kell, hanem azt helyesen, odafigyeléssel kell végezniük.

Ellenkező esetben aligha tanulhatnak meg mást, mint azt, hogy:

- minden patron csak egyszer használható, és
- azok gyakori cseréje meglehetősen költséges.

A gyakorlás és a tapasztalat a jó lövő védjegye!

Hozzáértés és biztonság jellemzi, magabiztosan és odafigyeléssel ló.

Maroknyi ama lövőknek a száma, akik a vadászszeszt befejezve, majd a fegyverüket a következő idényig félretéve, az új szesztban is eredményesen lónek.

A többségnek nem marad más, mint gyakorolni. Miért is lenne a lóspport minden más sporttól eltérő?

A lóspport rendkívül élvezetes kikapcsolódás, elfeledteti velünk mindennapi életünk gondját-baját. Élvezni kell, de ugyanakkor komolyan is kell tenni! Művelni kell. Nem csak gyakran találni, hanem megbecsülni a jó közösséget, óvni, megőrizni a környezetet, tisztelni a vadat, a magam és mások számára biztonságosan cselekedni – mindebből áll a jó lövész mesterség.

Briliánsan lóni szép dolog, de ez nem a többség jellemzője.

Ám jól lóni – csakúgy, mint biztonságosan – bárki megtanulhat. Egy kis odafigyeléssel nagyon hosszú utat be lehet járni. Biztonságosan lóni – a minden egyéb szándékot megelőző tétel.

Vannak dolgok az életben, ahol nincs lehetőség korrigálásra! Az eleresztett lövedék is ezek közé tartozik!!

A lőtéren, hozzáértő emberek körében elsajátított helyes hozzáállás a bal eset megelőzésének egyik legfontosabb tényezője. Ehhez két dolog elfogadása szükséges.

1. Baleset velem is történhet (én is okozhatom, vagy áldozata lehetek).
2. Mindig aktívan kell dolgoznom és gondolkodnom a megelőzésén.

E két fő dolog a következőket követeli meg:

- ismeret, tudás (éberség és motiváció);
- folytonos gyakorlás;
- speciális szabályok (amelyek folytonosan emlékeztetnek bennünket arra, hogy mit kell tennünk).

A lőfegyver biztonságos használata a vadászaton bonyolult műfaj. Annak ellenére, hogy pontos szabályokat lehet felállítani, „csak szabályokkal” a lényegét nem lehet leírni. Mert mindig lesznek különleges, „hihetetlen” esetek, amelyek továbbfejlesztetik, újragondolják velünk a szabályokat.

Ennek ellenére a lőfegyver vadászaton való helyes használatát a szabályok megtanulásával és begyakorlásával, a

szakképzett, diplomás oktatókkal a **lőtér**en kell elkezdeni!

A cél az, hogy a biztonság, a fegyverrel való bánásmód a viselkedés részévé váljék, és **majdnem ösztönös szintre emelkedjék** oly módon, hogy a tudatos kontroll a legnagyobb gyakorlottság mellett is megmaradjon.

A vadászok zöme azt gondolja magáról, hogy fegyverkezelése biztonságos, ám jelentős részüké nem az!

Az a gondolat, hogy balesetet okozhatnak, vagy annak részeivé válhatnak, számukra egyszerűen túl távolinak tűnik.

Másféleképpen fogalmazva: a legfőbb ellenség a tudatlanság (az ismeretek hiánya) és a humán ego.

Az utóbbi időben gyakran emlegetik, hogy a vadászat biztonságossága csorbát szenved, s ezt főképpen az újonnan belépő, „urbanizált” lövőknek tulajdonítják.

Némi igazsága van a dolognak, a már-már horrorisztikus történetek is ezt látszanak alátámasztani. Képzetlen és gyakorlatlan embereket engednek részt venni vadászon és néha koronglövő versenyen.

Másfelől meg kell állapítani (tetszik vagy nem!!), hogy nem kevés azoknak a régóta vadászóknak a száma, akik **egyáltalán nincsenek tudatában annak, hogy a legkevésbé sem biztonságosan kezelik a fegyvert.**

A biztonságnak az is egyik mércéje, hogy mit közvetít felénk a média. Például az újságok...

Elég csak néhány vadászmagazin hátoldalán megnézni a fő hirdetési rovatot – elborzasztó!! A magazinra és a hirdetés feladóijára nézve is, amikor az összecsukott fegyver a másik vadász felé fordulva hirdeti némelyik ruházati termék kiválóságát!! (Hacsak nem a ruha golyóállóságát hivatott a fotó hirdetni. Végül is, a múlt század elején is hirdettek speciális sörétálló bőrcsizmákat nyúl vadászatra!...))

Egy másik magazinban a „nagy talentum”-mal megáldott lövők lőnek szembe, bele a kamerába, kellemetlen érzést elindítva az olvasóban is.

A fotó nem csak a divatot közvetíti, hanem a fegyverrel való viselkedés normáit is!!

Hol a gyökere tehát a biztonságos fegyverkezelés megteremtésének?

Véleményem szerint az **oktatói háttér folyamatos képzésében (a koronglőtér szakavatott oktatójától a vadászbolt pultosaig bezárólag), a vizsgáztatói háttérben belül az egységes platform megteremtésében és az egységes követelményrendszer kidolgozásában.**

Egyértelműen megfogalmazható a lényeg. Van élethelyzet, amikor a kilencvenkilenc százalékos tudás nem elegendő. Vizsgakövetelmények, amelyek esetében a 99% nem elegendő a szint teljesítéséhez. Nem lehet hibázni!

A tudatlanság és a gyakorlati jártasság hiányát, az emiatt eleresztett golyót nem lehet alkoholszondával vagy a fegyvertartási engedély érvényességének ellenőrzésével kiszűrni. Félreértés ne essék, nem ezen utóbbiak ellen tiltakozom. Annál inkább a gondolat elején leírtak miatt!!

A felállított követelményrendszerben is rejlenek tartalékok! Az egyik megyében mást és másképpen követelnek, mint a másikban. Ez arra mutat, hogy az oktatói és a vizsgáztatói szinten sincs nézetazonosság!!

Például az egyik megyében a vizsgakövetelmény az, hogy a sörétes fegyvert csak a föld felé fordítva lehet nyitni vagy zárni.

Manapság, amikor a fegyvertartó állvány „rendes” tartozéka kell legyen a lőtérnek, hogyan lehet a fegyvertartó állványról a talpára állított fegyvert zárt térben a föld felé fordítva megnyitni anélkül, hogy közben ne „léniáznánk” végig a körülöttünk lévőket?

Ekkor az egyetlen módja a puska biztonságos nyitásának a csövel **fölfelé** történő nyitás! A megtört fegyvert azután már veszély nélkül lehet bármerre fordítani.

„Beemelve” ide az *Association of Professional Instructors* oktatói és biztonsági anyagát, amely mindjárt háromféle esetet is szabályoz, amikor a fegyvert **nem a föld felé fordítva** kell összezárni!

Ilyenek például: vadászat grouse-ra,

amikor a vadász kő mellvéd mögül várja a feléje hajtott madarakat, továbbá vadászat köves területen vagy minden olyan helyen, ahol a sörét a veszélyesen kemény felületen gurulatot kaphat.

Ma számos vadász járja a nagyvilágot – az oktatási anyagot sem lehet kizárólag a magyar viszonyokat figyelembe véve összeállítani!

Sohasem fogom elfelejteni azt az esetet, mely alkalommal a 80-as években, a siófoki vadásztársaság évi rendes nyúl vadászata alkalmával a kör mindig a Sió-parton zárt össze.

Abban az évben a kemény hideg idő miatt vastag jég borította a Siót. Mindenki legnagyobb megdöbbenésére, egy nyúl a folyónak fordulva tört ki a körből. Leszaladt a folyóparton, majd a meder jegén próbált menekülni. A puska a parton állva, óriási lövöldözésbe kezdett az alatta futó vadra.

Isteni csoda, hogy nem lett baj belőle! Senki sem volt tudatában annak, hogy az olyan kemény felületről, mint a jég, a sörét milyen hihetetlen irányokba képes vágódni.

Az alábbiakban néhány – előrebocsátom, kellemetlen – kérdést tennék fel.

Hogyan lehet különböző a követelményrendszer? Ebből logikusan következik a következő: miért nincs egységes platform?!

Ha előírjuk azt, hogy a vadászvizsgán a 25 korongból mennyit kell eltalálni a vadászjelöltnek, vajmi keveset tettünk

annak érdekében, hogy a biztonságos fegyverkezelés kialakuljon nála.

A lőállásban történő biztonságos töltesen és ürítésen kívül nem sok mindenre következtethetünk belőle. Ha ez mégsem így lenne, akkor nem látnánk néha olyan koronglövőket, akik már több tízezer löszert ellőttek, mégsem mennék szívesen mellettük a vadászaton! Például az országos korongvadászbajnokságon történt, ahol az egyik lőállás 5 méter magasan elhelyezett, magaslesszerű építményen volt, amelyen a velem egy rottében lövő (régi lövő) vadász kollégám úgy zárta össze a lefelé fordított fegyvert, hogy azt az építmény alatt bámszokódó emberekre fogta...

Jellemző módon, a verseny hevében önmaga nem is észlelte a veszélyes manővert.

A probléma gyökere véleményem szerint megint csak az emberi egóban leledzik!!

Társam az egyik legfőbb szabályt felejtette el: a csőtorkolat iránti éberséget.

A probléma egyik forrása, hogy a lövők egy része nincs teljesen tudatában annak, amit tesz. Megszegik a szabályokat anélkül, hogy azt észrevennék.

Miért?

Mert – röviden mondván – hanyagok.

1. Nem hajlandóak elfogadni azt, hogy balesetet okozhatnak, vagy szenvedő alanyai lehetnek egy balesetnek.
2. Túlértékelik saját gyakorlottságukat.
3. Nem annyira éberek, vagy nem tartják a dolgokat olyan fokú kontroll alatt, mint egyébként gondolják.
4. Tudásuk, ismeretanyaguk nem teljes, vagy a cselekedeteikben nem tükröződik teljes egészében.
5. A motivációjuk nem megfelelő.

6. Nem kívánják gyakorolni a biztonságot.

Röviden: kész csoda, hogy eddig nem történt velük baleset!

Fegyverrel a kezünkben a mottó a következő lehet:

Biztonságosnak lenni – a magam és a mások számára – és biztonságosnak látszani: azaz, mások számára azt mindig egyértelműen láthatóvá kell tenni!

A fegyver önmagában nem ölöszerző. Hogy azzá váljék, ahhoz mindig kell az ember is.

A vizsgán a gondosságot, a cselekvésben, a mozdulatokban manifesztálódó jártasságot, a pszichés „rákészültség”-et kell vizsgálni. Különböző gyakorlatokkal ellenőrizni lehet, hogy a pszichés felkészültség megfelelő-e, mielőtt a fegyvert valaki kézbe venné, és kitart-e addig, amíg azt gondosan leteszi, vagy a kezéből kiadja. A fegyverrel a kézben mindig megmarad-e a csőtorkolat iránti ébersége, vagyis mindenkor tudatában van-e annak, hogy a fegyvere csöve hova mutat?! Stresszel telített környezetben is képes-e a gondosságot fenntartani? Ily módon – tetszik, vagy nem – a pszichológiának jóval nagyobb szerepet kell kapnia. Jóval nagyobb gondot kell fordítani az önismeret fejlesztésére! Ez persze az oktatói és vizsgáztatói oldalról is nagyobb felkészültséget igényel.

Senkit sem zavar, ha a vadászaton valaki rosszul lő – de senki sem tolerálja a veszélyesen lövöldözőt.

Manapság szép számmal állnak rendelkezésre lőterek az országban szerteszét.

Majd mindenki számára elérhető távolságon belül lehet gyakorolni.

A www.hunssporting.hu oldalon mindenki megkeresheti a hozzá legközelebb eső lőteret.

A biztonság mindenhol, mindenekelőtt

A műszaki felkészültség már-már nyugat-európai színvonalú, ám az oktatói háttér tekintetében óriási az elmaradás.

Tíznel is kevesebb azoknak a száma, akik diplomával, vagyis bizonyítottan hozzáértéssel és gyakorlattal rendelkeznek!

Annál több az önjelölt, „fogadatlan prókátor”, afféle hamis tanító, aki némi

lőtudással a birtokában hirdet hamis tanokat...

Mindenféle szakmai képzettség, pedagógiai, pszichológia ismeret nélkül.

A tartalommal telített bizonyítványt itt sem volna szabad mellőzni! Cél kell legyen, hogy idővel megszűnjék a „kontraktó oktatás”. Új, egységes oktatói szakmai anyagot kell összeállítani, majd a vizsgán százszázalékosan megkövetelni!

Egységes vizsgaanyagot kell létrehozni, harmonizálva az új követelményrendszerrel.

Ma hiába siránkozunk, nosztalgiával gondolva a 70-es, 80-as évekre, amikor még a vadászjelöltnek minimum három éven át kellett hajtani, mielőtt a neve egyáltalán felmerült a tagfelvételnél. Hiábavaló, ha ma is abból kívánjuk a biztonságos fegyverkezelést származtatni, egyúttal megpróbálva lelassítani a felgyorsult életritmust.

Ma nincs rá más mód, mint hozzáértő, szakmailag egységes környezetben elsajátítani – mégpedig alaposan! – az ismereteket. A lőtéren, hozzáértő felügyelet mellett, a gyakorlatban is, a jártasság szintjéig kell gyakorolni azt. Az ismeret szintje nem elég!

A labdát a két éves lányom még nem képes pattogatni. Ismeri a feladatot, de nem tudja végrehajtani. A hat éves már nagy odafigyeléssel megtanulta, bizonyos elemeit automatikusan végzi. Kialakult benne a jártasság szintje. A tizenhét éves viszont immár olyan alaposan elsajátította, hogy cselekvés közben nem kell a labdát néznie... Ez lehet a készség szintje.

Hasonló a helyzet a fegyver kezelésének esetében. Amíg a jártasság szintjét nem éri el valaki, nem marad ideje és ereje cselekvés közben felmérni a környezetet, annak veszélyes vagy biztonságos voltát. Túlságosan lefoglalja maga a tevékenység: bajlódni kénytelen, setesuta mozdulatokat végrehajtva a fegyverrel. A biztonságos fegyverkezelés feltétele ekkor még nem adott, annak szintje még nem megfelelő. A stresszel (például vadászlázzal) telített situációban az ilyen ember könnyen hajthat végre rossz, meggondolatlan mozdulatot.

Ez persze jóval szigorúbb feltétel, mint amit a vizsgán a legtöbb helyen eddig valaha is megköveteltek. Állítom, hogyha valaki odafigyeléssel tanulja, elsajátítja az átlagember számára időben nem igényel többet, mint az autóvezetésé. De gyakorlás tekintetében minimum annyit rá kell szánni! A cél tehát az érzékelési, megismerési, emlékező és pszichomotoros működés fejlesztése.

Hozzáértő közegben végezve, a koronglövészet, a lövészet és a lőtéren való gyakorlás jóval több a fegyver gyakori elsütésénél.

Mindnyájan felelősek vagyunk a szenvedélyünkért, a sportunkért. Mindnyájunknak jól kell azt megítélni, és a mi esetünkben három lényeges dologra kell odafigyelnünk:

- a vadásztradíciónkra;
- az értékek megőrzésére, azok lehetőleg megnövekedett értéken való átörökítésére;
- végül pedig, de nem utolsósorban, a személyes szabadságra.

Mindnyájunk kötelessége a nem vadász, szkeptikus közeg felé közvetíteni, elmondani, hogy amit teszünk, azt pozitívan tesszük.

Néha elképesztően nehéz a kívülállókat meggyőzni arról, hogy helyesen művelve, érzékenyen kontrollálva, a földet jól hasznosítva, a vadászat nem csak a zöld mozgalom része, hanem több, jóval több annál: a földi javakkal való kitűnő gazdálkodás – humánus módon.

Annak ellenére nehéz ezt végigvezetni, hogy mindnyájunknak az otthonról elhozott megtakarításokból kell finanszírozni a vadgazdálkodást, amögött pedig a szenvedélyt. A saját zsebből fi-

nanszírozott dolgoknak a gazdasági élet minden területén megbecsülése van (kellene, hogy legyen!). Így kell lennie a mi esetünkben is! Sajnálatos volna, ha a magunk dolgában másoknak nagyobb kompetenciája lenne. Ha teret nyerne felettünk a nem saját pénzeszközökből finanszírozott döntési mechanizmus. Persze, ha a közvéleményt mindig is módfelett érdeklő baleseteinkről a hírügynökségek számára továbbra is gazdag híryananyagot biztosítunk – néha teljes inkompetenciát felmutatva a tevékenységünkről –, az nem a javunkat szolgálja...

Mi, jó és biztonságos lövők, mindnyájan szeretjük az állatokat, a természet valamennyi szépségével együtt.

A vadászat már régóta nem csak a gazdasági elit sportja: az emberek az élet

valamennyi területéről összejöve képesek művelni azt. Vadászmultamban az ácsból a hercegig vadásztam már együtt mindegyikkel. Ezen egyesítő ereje adja a sportnak az egyik legnagyobb *charme*-jét. A vadászatot valamennyi résztvevőjének olyképpen kellene művelnie, mint ahogy azt a derűs és odafigyelő jó barátok teszik. Akik valamennyien olyan karakteres és kedves, dolgukat hozzáértően művelő emberek, akiket nem a terepjárójukon fénylő logó vagy a fegyverükre vésett feliratok alapján ítélnék meg...

Kell-e még tovább magyaráznom a gyakorlás fontosságát?

Szollár András
APSI Shooting Instructor

magasles

magasles

magasles

magasles

magasles

Vadászok és fegyverkedvelők havilapja

Több a vadászható faj Vége a kórházaknak Készen állsz hallgatók? Medvevadászt? Képzőanyagok

Hauptmann

Az őz bírálatáról

Vadászok és fegyverkedvelők havilapja

Vadászok és fegyverkedvelők havilapja

újságárosoknál • szaküzletekben • előfizetésben

fegyver és lőszer • vadleírások • vadászati módszerek vadászélmény • etika és jog • vadászkutya vadgazdálkodás • terepjáró • hírek és újdonságok

Ósidők óta az emberiség egyik legfontosabb táplálékforrása volt a vadon élő állatok húsa.

A mai modern korban tulajdonképpen csak táplálék-kiegészítő és választék-bővítő „kuriózum”, de egyben ásványi anyagokban, vitaminokban gazdag, koleszterinben szegény, majdnem valóságos biotermékről van szó, ha vadhúst említünk.

Miért biotermék? Azért, mert a vadon élő állatok táplálkozása rendkívül sokszínű. Kérődzők, megeszik a fűvet, a fák rügyeit, a makkot, de természetesen a mezőgazdasági kultúrát is. Ha az őzek észreveszik, hogy pl. tavasszal a gabonát vegyszerrel kezelik (gyomtalanítják), akkor abból nem táplálkoznak. De természetesen érésben is szeretik a gabonát, ugyanúgy a kukoricát is. A vaddisznók tápláléka a mezőgazdasági növényeken túl makkal is, a földben lévő rovarokkal is kiegészül. Valóságos biotermékről azért nem beszélhetünk, mert a mező-

gazdasági kultúrák fogyasztása során műtrágya és kemikália is bekerülhet a szervezetünkbe ugyanúgy, mint ahogy az ember is megeszi a vegyszerrel kezelt mezőgazdasági termékeket.

A vadhúst nem mindenki szereti.

Meg kell jegyeznünk, hogy a vadász-ember sűrűbben hozzájut a különféle vadon élő állatok húsához, mely hiányában a nem vadászók egy része nem is tudja, hogy milyen finom gasztronómiai termékről, miféle különleges, ízekben gazdag vadételekről „mond le”.

Ezért egy kicsit szeretném megismertetni a vadhústermékeket azokkal, akik még nem fogyasztottak ezekből a fenségesen ízletes ételekből.

A vadhúsok értékmérő tulajdonságait az 1. táblázat tartalmazza.

Az energiatáblázatból kitűnik, hogy a termékek zsírokban és szénhidrátokban szegények, fehérjében viszont gazdagok. Zsírsvösszetétele előnyös, kevés benne a koleszterin.

AMIT TUDNUNK KELL A VADHÚSRÓL

	Energia 100 g-ra KJ (kcal)	Fehérje g	Zsír g	Szénhidrát g
Fácánhús	452 (108)	22,3	1,9	0,5
Vadkacsa	521 (124)	22,7	3,1	0,5
Vadnyúl	435 (104)	23	1,1	0,5
Őz	427 (102)	20,8	1,9	0,4
Szarvas	517 (123)	20,7	3,9	0,6
Vaddisznó	643 (151)	26,1	5,2	0,4
Csirke	508 (121)	20,5	4,3	0,5
Marha	748 (179)	19,6	11,2	0,6
Bárány	996 (240)	17,9	18,7	0,6
Sertés	1115 (269)	16,6	22,5	0,6
Fogas	351 (84)	19	0,8	0,2
Lazac	865 (206)	20	14	0
Pisztráng	452 (113)	21,5	2,9	0
Tőkehalfilé	364 (87)	19,4	0,5	1,2
Busa	384 (92)	18	1,9	0,6
Ponty	420 (100)	16	4	0,1
Vargánya	168 (40)	5,7	0,2	3,8

1. táblázat: A vadhúsok értékmérő tulajdonságai

A vadhús vitaminkoncentrátum: az őzhús például B₁-vitaminból 450-szer többet tartalmaz, mint a marhahús.

Meglepően sok benne az ásványi anyag. A vadnyúl húsában különösen feldúsult a foszfor- és kalciumkoncentráció. Gyakori fogyasztása elsősorban a szívbetegségek és a csontritkulás megelőzéséhez járul hozzá.

Az egyik legfontosabb tulajdonsága, hogy nem hizlal, így a kövér emberek is nyugodtan ehetik.

A másik fontos tulajdonsága, hogy rendkívül finom ételek készíthetők belőle.

Valóságos „ínyenc”-készítmények, lévén hogy a vadhúsra az ősidők óta több száz receptet találtak ki őseink.

Az évezredek óta élelemként rendelkezésre álló vadhús mellett az utóbbi 30-40 évben egyre nagyobb teret nyert a tenyésztett vad húsának fogyasztása. A farmokon nevelt, majd vágóhídon levágott szarvas húsának legnagyobb exportőre Új-Zéland, mely ország a rendelkezésre álló állomány vérfrissítéséhez többek között Magyarországról vásárolt tenyészállatokat, hogy később – a sors fintoraként – komoly konkurenciát jelentsen a magyar vadhúsoknak. Az új-zélandi szarvashús kétségtelen előnye, hogy a vágás miatt az áru mikrobiológiai terheltsége jóval elmarad a lőtt vad húsának értékei mögött. A szarvasokat vágóhídi módszerekkel vágják, és a vágást követően nagyon rövid időn belül,

piaci hiányához, ezzel együtt pedig további felértékelődéséhez vezet.

A feldolgozott áru piaci elhelyezése jelentős nemzeti sajátosságokat mutat. Az értékesebb húsrészek (pl. gerinc, filé, hártványozott, darabolt comb) első számú vásárlói a svájciak, a belgák, a hollandok és a németek. Érdekes piac még az orosz, ahol a moszkvai éttermek kizárólag a legdrágább termékeket,

azaz csont nélküli gerincet és filét vásárolnak. Franciaország elsősorban a comb esetében számít komoly felvevőpiacnak. A vad – mindenekelőtt a vad-disznó – lapockája, nyaka és oldalasa elsősorban Olaszországban keresett árucikk. A feldolgozás során keletkező apróhúsból pástétomot készítenek Franciaországban és Belgiumban.

Magyarországon szinte csak az utóbbi évtizedben kapható vadhús a szupermarketekben. Az értékesítési statisztikák alapján elmondhatjuk, hogy a pörköltnek való termékek a legkeresettebbek a magyar vásárlók számára, ami egyértelműen a fogyasztási szokásokkal, valamint az anyagi lehetőségekkel magyarázható. Gondoljunk csak a nyári bográcsozások vagy a nagy baráti összejövetelek kedvenc ételére, a vadpörköltre – no meg pénztárcánk állapotára...

A piac másik pólusaként nem szabad megfeledkeznünk a drágább magyar éttermekről, amelyek a vad gerinc- és combhúsának fontos vevői.

Vegyük sorba, hogy a feldolgozás során milyen vadhústermékek keletkeznek, és azok milyen ételek készítésére alkalmasak:

higiénikus üzemi körülmények között dolgozzák fel. A hús mikrobiológiai értékei a marhahúshoz hasonlíthatók. Jellemző továbbá az is, hogy az állatokat kb. 18 hónapos korukban vágják, tehát a hús minősége viszonylag állandó. A löttvad-hússal szemben azonban nem elhanyagolható hátránya, hogy az igazi különlegességet jelentő „vadíz”-t kevésbé lehet felfedezni benne, ami az állatok tartásának körülményeivel, táplálkozásukkal és a vágási módszerekkel magyarázható. Új-Zéland kedvező éghajlati feltételei lehetővé teszik a nagyüzemi szarvastenyésztést, míg az erre irányuló magyar próbálkozások a magas takarmányozási költségek miatt rendre kudarcot vallottak.

Az új-zélandi szarvastenyésztés fel-futása elsősorban az ott élő farmerek rugalmasságának köszönhető, ami előreláthatólag a tenyésztés visszaesését is okozza majd. Az utóbbi években ugyanis a farmerek egymásután állnak át vagy vissza a jelenleg jobban jövedelmező szarvasmarha-tenyésztésre. Az ázsiai piacok nagy tej- és marhahúsigénye fokozatosan kiszorítja a tenyésztésből a szarvast, ami hosszabb távon az áru

- **Gerinc** (készülhet csontosan vagy csont nélkül)
Felhasználása:
– csontosan, egészben, sült gerincként; például hidegtalak készítéséhez (főleg őz esetében);
– csont nélkül, felszeletelve, steakként angolosan vagy átsütve, általában valamilyen szósszal vagy mártással.
- **Filé**
Felhasználása:
– hasonló a szűzpecsenyéhez, illetve a bélszínhez; általában „érmekre”, azaz szeletekre vágva és sütve készítik el.
- **Comb**
Felhasználása:
– gömbölyű és hosszú felsálra, dióra és fartőre bontva; felhasználható egybe-sültek de akár szeletek készítésére is.

- **Lapocka** (kicsontozva)
Felhasználása:
– a combhoz képest kissé magasabb zsírtartalma miatt, általában szaftos egybesülteket készítenek vagy felkockázva pörköltet főznek belőle.
- **Nyak**
Felhasználása:
– szeletekre vágva steakek, kockázva pedig pörkölt kiváló alapanyaga.
- **Lábszár**
Felhasználása:
– kiválóan alkalmas pörkölt készítésére.
- **Oldalas**
Felhasználása:
– felkockázva alacsonyabb minőségű pörkölt készíthető belőle.

Az következőkben néhány különleges recepttel szeretnénk meglepni a Kedves Olvasót.

~ RÉSZEGETES FÁCÁN ~

Hozzávalók:

1 nagy vagy 2 kis fácán, 5 dkg füstölt szalonna, 2 sárgarépa, 1 fej vöröshagyma, 5 dkg sütőmargarin, 2 dl fehérbor, só, babérlevél, kakukkfű, 1 szem szegfűszeg.

Elkészítése:

Füstölt szalonnával megtűzdeljük a fácán mellét, majd a fácánt kissé megpirítjuk a forró margarinban, és aláöntjük a bort. Hozzáadjuk a karikára vágott sárgarépát, a megtisztított hagymát – amelynek oldalába beleszúrjuk a szegfűszeget –, és megfűszerezzük. Fedő alatt, kis lángon puhára pároljuk. Végül tűzálló tálra fektetjük a fácánt, leöntjük az átszűrt levélvel, és a sütőben felső lángon szép pirosra sütjük. Almapüré illik hozzá.

◀ SZARVAS VAGY VADDISZNÓ BORRAL ▶

Hozzávalók:

2 kg vadhús, 10 dkg füstölt szalonna, 2 evőkanál zsír, 2 púpos evőkanál liszt, 2 tojássárgája, 2 kiskanál mustár, 1 citrom leve, 1 l bor, só, 2 dl tejföl.

Elkészítése:

A hártyaítól megtisztított húst besózzuk és sűrűn megtűzdeljük füstölt szalonnával. Megforrósítjuk az egyik evőkanál zsírt, átforgatjuk rajta a húst, és a borral leöntve, fedő alatt, lassú tűzön puhára főzzük. Kiemeljük a pecsenyét, deszkára téve felszeleteljük, és a következő mártással öntjük le.

A másik evőkanál zsírból a liszttel barna rántást készítünk, felengedjük annyi főzővízzel, hogy sűrű mártást kapjunk, és a mustárral meg a citromlével ízesítjük; ha kell, utána sózzuk, végül a túzról levéve, hozzákeverjük az előzőleg összehabart tejfölt és tojássárgáját, s úgy öntjük a pecsenyére.

MIÉRT ILYEN „DRÁGA” A VADHÚS?

A vadhús sokak számára áhított, de elérhetetlennek vagy túl drágának tartott étel.

Egy vadászember, annak családja és barátai számára természetesen más a helyzet, hiszen ők egyszerűbben és könnyebben jutnak ehhez a kétségtelesen egészséges és értékes húshoz. A vadászok által otthon, sokszor a garázsban végrehajtott darabolást azonban nem lehet és nem is szabad összehasonlítani a vadfeldolgozó üzemben történő húsfeldolgozással. A nagyüzemi feldolgozásnál több olyan költségtényező jelentkezik, amelyet a fogyasztók sokszor végig sem gondolnak.

Vegyük sorba ezeket a költségeket!

VADFELVÁSÁRLÁS

A vadat ugyan a természet „adja”, de az állomány fenntartásáért, téli takarmányozásáért, az élőhely gondozásáért, a

vadföldek megműveléséért és a vadkárok megtérítéséért a vadászatra jogosultak sok anyagi áldozatra kényszerülnek. Bár a vadásztatásból származó bevételeik és a tagdíjak ennek egy részét fedezik, de a lőtt vadhús értékesítése is komoly bevételi forrásuk. A vadfelvásárlási piacon komoly konkurenciaharc dúl az áru megszerzéséért, ezért a felvásárlási árak meglehetősen magasak ezen a feszült piacon. Attól függ, hogy az árat kinek a szemszögéből nézzük, termelő vagy felvásárló (*szerk.*).

VADHŰTŐKAMRÁK ÉS VADBESZÁLLÍTÁS

A vadat a vadászok egy, az állategészségügyi hatóság komoly követelményeinek megfelelő, a hatóság által regisztrált, felsőpályás rendszerrel és egyéb elengedhetetlen infrastruktúrával felszerelt vadbegyűjtőhelyre szállítják, ahol azt a gyűjtőkamion érkezéséig folyamatosan regisztrált 0 °C-os hőmérsékleten tárolják. Az árut onnan egy szintén magaspályás rendszerű hűtőkamion szállítja be a

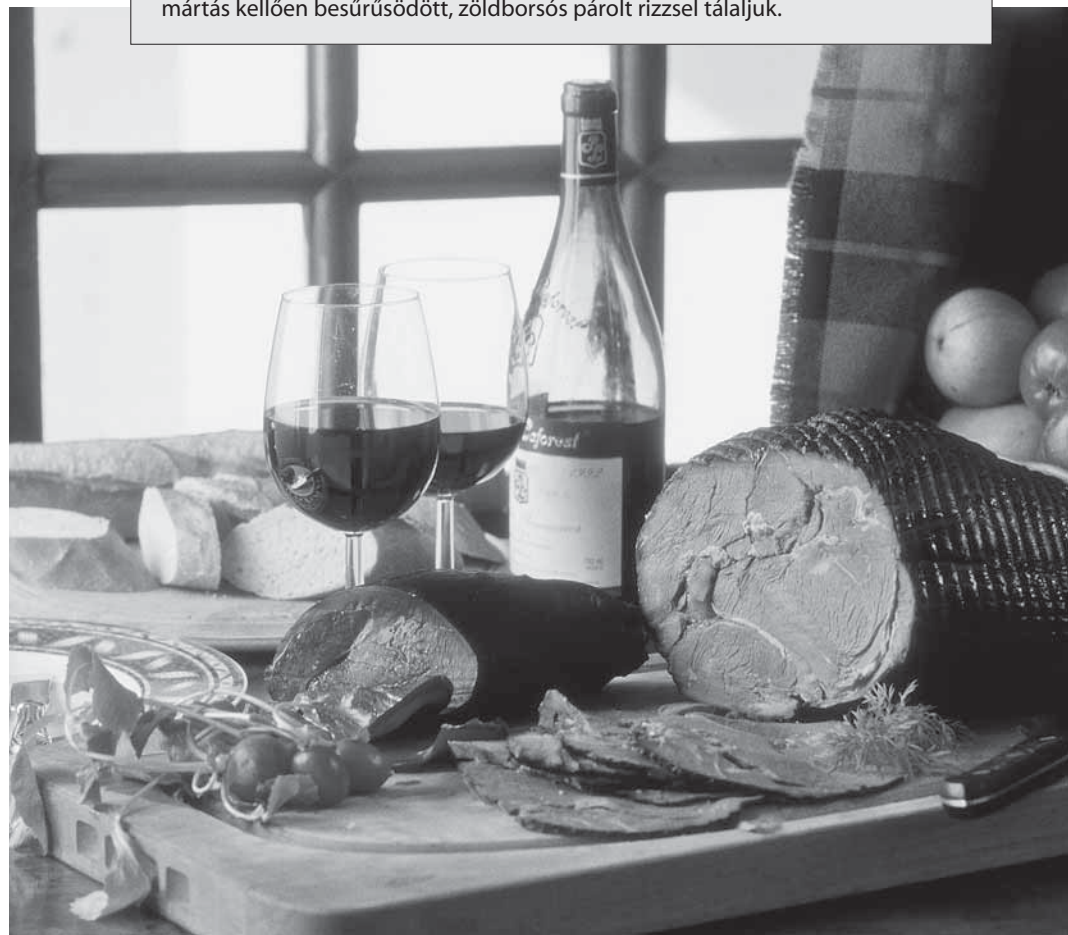
◀ SZALONNÁS ÓZCOMB ▶

Hozzávalók:

80 dkg ózcomb, 15 dkg füstölt szalonna, 8 dkg zsír, 10 dkg vöröshagyma, 1 dl fehérbor, 1 db babérlevél, 0,3 dkg törött bors, 2 gerezd fokhagyma, 15 dkg vegyes levezőzsé, 5 dkg liszt, ecet, cukor, só.

Elkészítése:

Az ózcombot megtisztítjuk inaitól, és megtűzdeljük füstölt szalonnával. Sóval bedörzsöljük, és sütőben, többszöri locsolgatás közben, puhára sütjük. Serpenyőben, zsíron kékhegyeni cukrot pirítunk, majd hozzáteszük a megtisztított, apró kockákra vágott zöldséget, a felkockázott hagymát és a két gerezd, ugyancsak összevágott fokhagymát. Hozzáadjuk a babérlevelet, a borsot, és az egészet együtt fedő alatt tovább pároljuk. Amikor a zöldség puhulni kezd, meghintjük liszttel, hozzáöntjük a fehérbort, a húst felszeleteljük. Megfelelő nagyságú edénybe rakjuk, és az így nyert szószt ráöntjük. Betesszük a sütőbe. 15 percnyi párolás után, ha a mártás kellően besűrűsödött, zöldborsós párolt rizzsel tálaljuk.

alkalmas” jelöléssel ellátott vadhús kerülhet. Ezért a fogyaszthatóság elbírálását végző élelmiszer-higiéniai kirendeltség számláit a laboratóriumi kiegészítő vizsgálatokkal együtt ugyancsak be kell építenünk a vadhús árába.

FELDOLGOZÁS

Beszállítása és húsának vizsgálata után a vadat a feldolgozás időpontjáig továbbra is 0 °C-on tárolják. Az üzemek jól fel fogott érdeke és a minőség elengedhetetlen követelménye, hogy a feldolgozás a beszállítást követően minél hamarabb megtörténjen. A feldolgozásra váró állati testek az úgynevezett csepegési veszteség miatt súlyuk bizonyos százalékát elveszítik.

A nyúzást követően, a vad a vevők megrendelése alapján kerül feldolgozásra. Fontos és nem elhanyagolandó adat, hogy a feldolgozás után kapott kész húsmennyiség a szőrben mért súlyhoz képest a szarvas és az őz esetében kb. 50%, a vaddisznó esetében viszont előfordulhat, hogy annak csupán 35%-a! (Gondoljunk a téli zsíros vaddisznókra, valamint arra, hogy a fej levágása komoly súlyvesztést jelent!)

A vadhúsfeldolgozó üzemek feldolgozási költsége sajnos komoly költség-tényezőt jelent. A szezonális jelleg ellenére a jól képzett munkaerőt a nyári holt szezonban is meg kell tartani, a béreket és közterheket fizetni kell. Az élelmiszer-feldolgozásra alkalmas gépek, csomagolóanyagok és kartonok ára is magas. Az élelmiszer-higiéniai előírások is komoly feladatot és költségeket rónak az üzemekre. A termék és a hús hőmérsékletének folyamatos kontrollálása és regisztrálása nagy odafigyelést és sok munkát, valamint költséget jelent.

vadfeldolgozó üzemek egyikébe. A mai energia- és üzemanyagárak mellett a hűtés és a szállítás is komoly költség-tényező, viszont elengedhetetlen a hús minőségének megőrzése érdekében.

HÚSVIZSGÁLAT

A lőtt vad húsának vizsgálata a vadász közlése alapján, illetve az elejteni kívánt vad még élő állapotban való megfigyelésével kezdődik, majd a zsákmány zsigerezésével folytatódik. A képesített vadhúsvizsgálónak a vadkísérőjegyen minden rendellenességet fel kell tüntetnie, s az esetleg elváltozott szerveket rögzítenie kell a vadtesthez.

A hús fogyasztásra való alkalmasságáról vagy arra alkalmatlan voltáról szóló döntést, a húsvizsgáló állatorvos a vadkísérőjegy tartalma, a lőtt vad elsődleges – szőrben-bőrben – és másodlagos – nyúzás után történő – szemrevételezése, valamint a kiegészítő laboratóriumi vizsgálatok (trichinella) együttes értékelésével hozza meg.

Közfogyasztásra csak a „fogyasztásra

Vadhús fogyasztói árai

szarvasfilé	6000 Ft/kg
szarvaslábszár	1500 Ft/kg
szarvasgerinc	5700 Ft/kg
őzcomb	4600 Ft/kg
őzgerinc	6300 Ft/kg
vaddisznógerinc	3432 Ft/kg
vaddisznónyak	2160 Ft/kg

Egyes háziállatok fogyasztói árai

sz.marhabélszín	8628 Ft/kg-tól
sz.marhalábszár	1376 Ft/kg-ig
sz.marhahátszín	6898 Ft/kg
báránycomb	4306 Ft/kg
báránygerinc	6466 Ft/kg
mangalicakaraj	3744 Ft/kg
mangalicatarja	2304 Ft/kg

A feldolgozás során keletkező hulladékot (kobzott állati testeket, húsrészeket, bőrt, csontokat és a fogyasztásra alkalmatlan húsokat) állatifehérje-feldolgozó üzemekbe szállítják, hogy ott megsemmisítsék.

Az üzemek mindegyike rendelkezik HACCP-rendszerrel, és az exportpiacokkal rendelkező feldolgozóknál elengedhetetlen valamilyen minőségbiztosítási rendszer (pl. ISO, IFS) üzemeltetése is, ami igencsak személyzet- és költségigényes.

ÉRTÉKESÍTÉS

Annak érdekében, hogy a fentiek szerint szakszerűen, biztonságosan és jó minőségben feldolgozott vadhús eljusson a fogyasztókhoz, a feldolgozóüzemeknek még számos feladata van. A nagy áruházláncokhoz való bejutás útja sajnos „belistázási” díjakkal, polcontartási és reklám-hozzájárulásokkal, valamint forgalmi visszatérítésekkel van kikövezve. A „kisfogyasztó”-hoz való eljutás érdekében azonban kihagyhatatlanok az értékesítési láncból. A szupermarketekbe vagy éttermekbe való kiszállítás után (amelynek költségét szintén az üzemek viselik) már semmi sem állhatja útját annak, hogy bárki elkészíthessen vagy megrendelhesen egy különleges „vad-vacsorát”.

ÁRAK

A fenti kis „költségelemzés” után már érthető, hogy az üzletekben kapható vadhús ára miért nem hasonlítható a vadászok által otthoni körülmények között feldolgozott hús árához. De mégis mit jelent az, hogy „drága”? Ez természetesen mindenekelőtt pénztárca és összehasonlítási alap kérdése. A vadhús árát, különlegessége miatt, a szintén különleges háziállatok húsának árával kell összevetnünk. Amennyiben a vaddisznóhús árát a mangalicáéval, a szarvashúsét a szürkemaráháéval és az őzhús árát a bárányhúséval hasonlítjuk össze, meglepve tapasztalhatjuk, hogy a vad nem is olyan drága, sőt sok esetben olcsóbb is a fent említett húsoknál.

Figyelembe véve azt, hogy ezt az ételkülönlegességet legtöbbször általában különleges alkalmakkor készítik el vagy fogyasztják, megállapíthatjuk, hogy igenis érdemes a polcokon a vadhús után nyúlni! A vadhús fogyasztása egyébként is kedvező az emberi szervezetre nézve, tehát a vadászársadalomtól messze álló fogyasztók is bátran és bizalommal próbálják ki a finom és biztonságos vadhústermékeket az áruházak és a vendéglők kínálatából!

Szeretnénk tájékoztatni a vadászokat a fülledésről, amely a „fogyasztásra alkalmatlan” minősítés (kobzás) 70-80%-ának okozója!

A fülledés oka – a lőtt vad izomzatának hőmérséklete. A lelövés után órákig nem hűl le +7 °C alá. A magas izomhőmérséklet hatására a glikogént lebontó enzimek rendellenesen működnek; következménye édeskés-savanyú, undorkeltő kénhidrogén- (hidrogén-szulfid) szag, „főtt”, világosabb színű hús.

A fülledés akár ½–1 óra alatt is bekövetkezhet, ha a lőtt vadat késve zsigerelik, vagy a lövés az állat életét nem oltja ki azonnal (pl. haslövés).

A lőtt vad húsának +7 °C alá csökkenését befolyásolja a zsigerelés időpontja, a levegő külső hőmérséklete, a lőtt vad tárolása: függesztve, áramló levegőben például gyorsabb a hővesztés. Fokozhatjuk a vadtest hővesztését hűtött áramló levegővel (hideg légáramlat).

A vadaskertekben kukoricával táplált vaddisznók izomzata glikogénben gazdag, így húsuk még gyorsabban befülled a lelövés után, mint a hagyományosan élő társaiké.

Zsigereléskor nagyon fontos, hogy a gyomorlövést kapott állatot hideg vízzel tisztára mossuk, az 50 kg feletti állatokat – vaddisznót, szarvast – pedig a

ni tudjuk a test egyenletes kihűlését. A bika szinte biztos, hogy befülled, ha az állat nincs a váll-lapjánál is felnyitva! A zsigerelést követően az állatokat haldéktalanul a hűtőházba kell szállítani, vigyázva, hogy közben porral, sárral ne szennyezzük a hasüreget.

A lövés nagy kárt okoz a vad testében, de ha a találati pont a nyakon vagy a váll-lapon van, nem okoz problémát, míg a gyomor- és a comblövés szinte teljesen tönkreteszi a hús minőségét.

A gyomorlövés fokozza a hús csíraszámát, mely a véráramba kerülve, a teljes testben szétszivárog, amit csak fokoz, hogy a gyomorlövött állatot általában késve találják meg, amikor már a fülledés is megindul. A gerinc- és a comblövés pedig erősen rontja a hús-kitermelést.

Ismételten felhívjuk a figyelmet, hogy – főként meleg időszakban – a zsigerelt állatokat azonnal a megfelelő kapacitású hűtőbe kell szállítani.

A gímszarvasbikák hatalmas tömegű nyakizomzatát a fülledéstől megóvni csak a fentiekben elmondottak felkészült betartásával lehetséges.

Vadfaj	Lelövés	Értékesített vadhús	Felhasznált vadhús	
Gímszarvas	33 967 db	1 995 313 kg	321 668 kg	
Dám	9301 db	243 092 kg	35 201 kg	
Óz	79 465 db	730 268 kg	304 294 kg	
Muflon	2564 db	39 375 kg	6793 kg	
Vaddisznó	94 015 db	3 494 380 kg	608 671 kg	
Összesen:		6 502 428 kg	1 276 627 kg	= 7 779 055 kg

A hazai nagyvadlelövés alakulása 2007-ben

váll-lapnál, az anatómiai vonal mentén, mélyen a nyak irányában fel kell nyitni (lapockázni) azért, hogy biztosítsa

Vörös Géza
ügyvezető igazgató

MAGYAR VADÁSZLAP

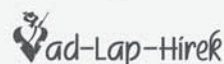
Büszkén adjuk hírül a világnak, hogy 2009-ben sem emeltük a nyomtatott lap árát és előfizetési díját, azaz negyedik éve 650 forintért vásárolható meg az újságárudákban, illetőleg 7.200 forintért fizethető elő az egész évre.
Az előfizetés egyszerű, belföldi postautalványon az alábbi címre kell küldeni a 7200 forintot:
Vadászlap Kft. - 1031 Budapest, Pákász u. 7.

Ha a bankján keresztül szeretné rendezni a előfizetést, a bankszámlánk száma:
65100149-11301439

Csoportos előfizetésnél, amelyet 2009-ben remélhetően a VKE Profi Klub tagjai, a hivatásos vadászok intéznek – ez legalább tíz előfizetőt jelent – az éves előfizetési díj 6.000 forint, vagyis két hónapot ingyen adunk.

S nem árt, ha mindenki tudja:

2009-ben azok a hivatásos vadászok, akik belépnek a VKE Profi Klubjába, egész évben térítésmentesen kapják meg a Magyar VADÁSZLAP-ot.

2007 októberében kezdtük, 2008-ban hatvan alkalommal jelent meg és 2009-ben folytatjuk hírlevelünk kiadását, on-line kiküldését. A teljesen ingyenes, több ezer címre kiküldött hírlevelünkben a vadászokat érintő vagy érdeklő legfrissebb híreket olvashatják.

Tavaly indítottuk útjára a VADÁSZLAP online változatát. Az internetes kapcsolattal rendelkezőknek a www.vadaszlap.hu honlapunkon keresztül van lehetősége előfizetni a lap elektronikus változatára, melynek előfizetési díja egy évre 5 ezer forint, vagy 19 EUR, illetve 30 USD.

A szlogenjeink nem változtak:

"A MAGYAR VADÁSZLAP - KULCS A VADÁSZOKHOZ"

és

"AMIT EBBEN NEM TALÁL... AZ MÁS LAPRA TARTOZIK"

info@vadaszlap.hu www.vadaszlap.hu

MIRE GARANCIA A GARANCIA?

A kamara második alkalommal írt ki meghívásos pályázatot a vadászok kötelező felelősség- és baleset-biztosítására. Mindkét alkalommal a legkedvezőbb ajánlatot az OTP-Garancia Biztosító Zrt. nyújtotta, így 2008. január 1-étől kezdődően ismét velük kötött meg – négyéves futamidőre – a biztosítási szerződés. Az OTP-Garancia Biztosító Zrt. szerződésben vállalta, hogy a futamidő alatt nem emel árat, így most már ötödik éve, hogy vadásztársaink ezer forint éves biztosítási díjért köthetik meg felelősségbiztosítási szerződésüket. A legfontosabb, hogy milyen kockázatokat vállal a biztosító. Ezt az évente rendelkezésükre bocsátott, *Vadász felelősség- és balesetbiztosítás feltételei* című tájékoztatóból tudhatják meg. Tapasztalatunk szerint, vadásztársaink gyakran nem vagy csak felületesen tájékozódnak arról, hogy valamely biztosítási esemény után mi a teendő, és milyen kártérítési összegre számíthatnak a biztosítótól, mely enyhítheti kárukat. Az alábbiakban a legfontosabb teendőkre szeretnénk felhívni vadásztársaink figyelmét.

Az utolsó három esztendő bejelentett káreseményeit vizsgálva, azt állapítottuk meg, hogy a vadászok sok esetben nincsenek tisztában azzal, hogy mire is kötöttek biztosítást. A vizsgált, mintegy ötven konkrét ügy nagy része személyi sérüléssel járó baleset volt, és sajnálatos módon ezek közül több is halálessel

végződött. Számtalan esetben a gondatlanul leadott lövések vadászkutyáink sérülését, illetve elmúlását okozták. Azoknak a bejelentéseknek a száma is figyelemre méltó, amelyek nem vagy csak áttételesen sorolhatóak a vadászbalesetek körébe.

A biztosítótársaság munkatársainak tájékoztatása szerint nagyon sok olyan bejelentés érkezik, amely a legjobb indulattal sem sorolható a vadászbalesetek vagy a vadászaton történt káresemények közé. A biztosítótársaság csak a vadászaton, illetve a vadgazdálkodással szorosan összefüggő tevékenység során bekövetkezett és okozott balesetekre és károokra nyújt fedezetet. Ha valaki otthonról vadászni indul, és rácsukja ujjára a garázsajtót – és még sorolhatnánk a hasonló baleseteket –, nem számít vadászaton történt balesetnek: erre nem terjed ki a biztosítás hatálya, nem érdemes azt bejelenteni.

A kárdocumentationból kiderült, hogy a káresemények döntő többsége a téli hónapokban következik be. A sérülések 80%-át az esésekből és csúszásokból származó törések és ficamok okozzák. Természetesen a nyári hónapokban is előfordulnak sérüléssel járó balesetek, de ezek száma elenyésző. Az ilyen típusú balesetek többsége a hegyvidéki vadászterületeken következik be. Jellemző, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén és Nógrád megye magas számú esettel rendelkezik.

A vadászati módok szemszögéből vizsgálva az eseteket, a társas vadászatok a balesetveszélyesebbek. Apróvadászaton a sörét által okozott sérülések, míg nagyvadászaton az esések, csúszások és a gondatlanul leadott lövések okozta balesetek a jellemzőek. A társas apróvadászaton történt balesetek általában nem súlyosak, de vannak olyan esetek, amikor nem a gurulatot kapott sörétszemek okozzák a sérülést, hanem a figyelmetlen fegyverkezelésből származó közvetlen lövések. Egyéni vadászatok esetében komolyabb, nemegyszer halállal végződő szerencsétlenségek történnek. Ilyenek a magasletről vagy a fáról való leesés esetei. Ezek az azonnali segítség hiányában, több esetben tragédiához vezettek. A súlyos, halállal végződő balesetek egy részét fegyverrel követték el: ezek elsősorban a hibás fegyverkezelésre, valamint a fel nem ismert célpontra leadott lövésre vezethetők vissza. Utólag ezek az esetek mindig elgondolkodásra készítetik vadásztársainkat, és sokáig beszédtémául szolgálnak a közösségekben. Egy-egy, komoly sérüléssel vagy netán halállal végződő vadászbaleset híre órák alatt körbejárja az országot; ezekre a média is fokozott érzékenységgel reagál. Ki, hol és mit hibázott, hogyan lehet elkerülni az ilyen tragédiákat? A rendőrhatalósági vizsgálatok és nyomozások során, az esetek többségében persze kiderül, hogy ki volt, aki hibázott. Nem hallgathatjuk el, hogy sok vadásztársunk még ma is köztünk lenne, ha a kapzsiság nem ütné fel a fejét, ha önmérsékletet, odafigyelést és több szakértelmet tanúsítanánk. Érthetetlen, hogy több évtizede vadászó emberek miért felejtik el a tanultakat, a jól begyakorolt mozdulatokat, és kapkodásukkal, a mindenáron való zsákmányolással családok

jövőjét teszik tönkre. A statisztikát elemezve, szerencsére elmondhatjuk, hogy a fegyverrel okozott balesetek száma „csak” 14,3%-a az összes bekövetkezett balesetnek, illetve káreseménynek.

Sok a vadászkutyákat érő baleset, mely a legtöbb esetben a kutya halálával végződik. A biztosító feltételszerűen kifizeti a kutya gyógykezelésének költségeit, vagy elpusztulása esetén a szakértő által megállapított kárösszeget. Ez csak részben vigasztalja a gazdánkat, hűséges társa elvesztésekor. Esetenként a károsultak irreálisan magas kárigényt jelentenek be, természetesen ennek kifizetésétől a biztosító elzárkózik. Több esetben viszont előfordult, hogy a biztosító nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a kutya kimagasló teljesítményt nyújtott, vagy származása, esetleg versenygyőzelmei miatt jelentős értéket képviselt. E tekintetben a Kamara változtatást tervez kezdeményezni.

De térjünk vissza a vadászokra. Baleset miatt bekövetkezett, 10% alatti maradandó károsodás esetén, a kifizetett összeg korábban 20 ezer forint volt: most ez 30 ezer forint – a maradandó sérülés ettől eltérő mértéke természetesen a kártérítés eltérő mértékű összegének kifizetését jelent. A tartós rokkantság bekövetkezését és annak mértékét minden esetben a biztosító orvosa állapítja meg.

MI A TEENDŐ, HA BEKÖVETKEZIK A BALESET?

A legfontosabb, hogy a sérülést szenvedett személyt a leghamarabb orvoshoz, illetve kórházba juttassuk. Ha más személy felelőssége is felmerül – mint ahogy a fegyverhasználatból eredő sérülésekkor szinte minden esetben –, a rendőrségi vizsgálat elengedhetetlen. A balesetet

vagy a kárbejelentést mielőbb (az akadály elhárulásától számított két napon belül) jelentsük be a biztosítónak, amit a sérülést szenvedett személyen kívül más is megtehet, aki rendelkezik a szükséges információkkal.

A biztosító nem szabja meg a türelmi időt: a kárbejelentés elévülési ideje a káreseménytől számított 5 év. Ha a kárbejelentés ez időn belül megtörténik, akkor azt elfogadják. Ha a kárbejelentés időbeli elmulasztása miatt a kárral kapcsolatos lényeges körülmények már kideríthetlenné válnak, akkor a biztosító mentesül a kár kifizetése alól.

Mindennemű kár rendezéséhez a következők szükségesek:

- személyi adatok;
- érvényes vadászjegy másolata;
- a káresemény részletes leírása (hely, időpont, társas vagy egyéni vadászat, vadbefogás, vadgazdálkodás, üzemi baleset /hivatásos vadászoknál/)
- a vadásztársaság hivatalos jegyzőkönyve a balesetről (elnök és/vagy titkár aláírásával, a vt. bélyegzőjével)
- a *Vadászati napló* vonatkozó oldalának hiteles másolata (elnök és/vagy titkár aláírásával, a vt. bélyegzőjével)

Baleseti kár esetében szükséges még:

- a balesettel kapcsolatos valamennyi kórházi, orvosi dokumentáció, kontrollvizsgálati eredmény;
- nyilatkozat arról, hogy a biztosított személyi adatai, valamint orvosi vizsgálatairól készült leletei, kontrolleredményei igazságügyi orvos szakértő részére átadhatóak.

Halálos baleset, ill. felelősségi károk esetében további dokumentációkat is

kér a biztosító (rendőrségi jegyzőkönyv, bírósági végzés stb.).

A kifizetés határideje függ a kár jellegétől, a kár rendezéséhez szükséges dokumentumok meglététől (pl.: rendőrségi intézkedés esetén hosszadalmasabb az iratok beszerzése /rendőrségi jegyzőkönyv, bírósági határozat/), továbbá (pl. személyi sérülés esetén) az orvosi kezelés időtartamától is függhet a kárrendezés ideje.

Nagyon lényeges!

Amennyiben a károsult elzárkózik attól, hogy együttműködjék a biztosító szakembereivel, és nem segíti a baleset körülményeinek tisztázását, a biztosító-társaság elállhat a kártérítéstől.

Abban az esetben, ha valakinek a károkozást illetően bizonyított a szándékossága, a biztosító visszakövetelheti (regresszálja) a károkozótól a károsult részére kifizetett kártérítési összeget (III/7. pont).

TISZTELT VADÁSZTÁRSAIM!

Az Országos Magyar Vadászkamara az elmúlt évtizedben igyekezett olyan biztosítótársasággal szerződést kötni, amely a legkedvezőbb feltételeket kínálja tagjai részére. Vadásztársaink éltek is a lehetőséggel. Ha már elkerülhetetlenül bekövetkezett a káresemény, azt az ügyek döntő többségében megnyugtatóan rendezték.

Kívánjuk minden kedves vadásztársunknak, hogy kapcsolata a biztosítótársasággal kizárólag a biztosítás megkötésére korlátozódjék, és baleset okozójaként vagy elszenvedőjeként ne kelljen ügyfelei sorában megjelennie!

Bíró Gabriella

Az OTP Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Baleset-biztosítása fedezetet nyújt:

- a fegyveres vadászat során Magyarország területén okozott olyan károkra, amelyekért az okozónak kártérítési kötelezettsége van;
- a vadászattal, vadásztársaság vadgazdálkodásával összefüggő baleset során bekövetkező mulékony sérülés, rokkantság, baleseti halál esetére.

Az OTP Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Baleset-biztosítása az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- a felelősségbiztosítás révén a biztosító szolgáltatási kötelezettsége szerződőnként 10 millió forint/kár és 10 millió forint/év/fő,
- a balesetbiztosítás keretében a biztosító a Magyarországon bekövetkezett vadászbaleset kapcsán az alábbi szolgáltatást teljesíti:
 - baleseti halál esetén 600 000 forint egy összegben történő kifizetése,
 - 100%-os rokkantság esetén 500 000 forint kifizetése,
 - mulékony sérülés, csonttörés, csontrepedés esetén egyszeri 30 000 forint gyógyulási támogatás kifizetése,
 - baleseti kórházi napi térítés 2000 Ft/nap (max. 15 napig).

Kárbejelentés:

OTP Garancia Biztosító Vagyonsbiztosítási, Üzleti és Bróker Igazgatósága
1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 1/c.
Telefon: +36 1 462 3664 • Fax: +36 1 462 3680

Az OTP Garancia Biztosító élet-, vagyon-, gépjármű-, lakás- és utasbiztosításokkal is várja ügyfeleit!

TENNI

– NEM CSAK BESZÉLNI

Az 1991-ben alapított Vadászati Kulturális Egyesület tagszervezeteinek köre az előző esztendőben tovább bővült. Immáron nem csak a vadász hölgyek, a képzőművészek, a vadász kürtösök és a gyerekek, hanem a hivatásos vadászok is önálló szekcióba tömörülnek.

Az újonnan létrehozott „Profi Klub” elnöke *ifj. Fodermayer Vilmos*, a Gemenc Zrt. vadászati osztályának vezetője lett. A Vadászati Kulturális Egyesület hetedik tagozatának csak és kizárólag hivatásos vadászok lehetnek a tagjai. A Profi Klub azt a célt tűzte ki maga elé, hogy képviselje, védje és érvényesítse a hivatásos vadászok érdekeit.

Senki se higgye azonban, hogy a már korábban is működő szervezeteinek 2008-ban csupán a babérjaikon üldögélve tétlenkedtek.

A Diana Vadász hölgy Klub tagjai a hagyományos programok – lövészverseny, szakmai nap és bál – mellett a megyei klubok megerősítésén fáradoztak, hol több, hol kevesebb sikerrel.

A Magyar Vadász kürt Egyet szervezésében megtartott szakmai napon, a minősítő vizsgán és a várpalotai kūr-

tóstalálkozón a korábbi évekhez képest sokkal többen vettek részt, bizonyítva, hogy a „mozgalom” tényleg reneszánszát éli.

Az Ifjúsági Tagozat borsónyi vadásztáboraiiban közel 150, a telkibányai bögőtáborban pedig 30 fiatal „vadászpalánta” szerzett talán életre szóló élményeket – és ismereteket.

Igazán sikeresnek mondható az egyesület májusi, várpalotai, a „Vadászati Kultúra Napja” című rendezvénye, melyen a Magyar Ötös első kiállításának megrendezése mellett, a mára már hagyományosnak mondható – és 2008-ban rekordszámú résztvevővel lezajlott – Bársony István ifjúsági prózamondó versenyre is sor került.

Hosszasan lehetne még folytatni az Európában, de a világon is egyedülálló egyesület tevékenységét, amely a hazai

Ifjúsági vadásztábor

Diana Vadász hölgy Klub tagjai a Fe-Ho-Ván

vadászok szolgálatát, a magyar vadászati kultúra, az etika és a vadászati etikett, valamint a vadászati kommunikáció fejlesztését tűzte ki célul maga elé.

Aki kíváncsi a Vadászati Kulturális Egyesületre, szeretné jobban megismerni a célkitűzéseit, információt kapni a programokról, és azok közé tartozni, akik megpróbálnak tevékenyen részt vállalni a vadászati kultúra terjesztésében – annak nem kell egyebet tennie, mint ellátogatnia a www.vadaszatikultura.hu című honlapra, ahol minden lényeges kérdésre választ kaphat.

S ha valaki nem tudná, röviden összefoglaljuk, miért is érdemes belépni az egyesületbe. A tagsági igazolvány felmutatásával különböző kedvezmények vehetők igénybe, ezen túl minden tag

ingyenesen megkapja az olvasói vélemények alapján legszínvonalasabbnak tartott havi szaklapot, a Magyar VADÁSZ LAP című magazint, részt vehet a szervezet rendezvényein ... és szerencsére ezt a felsorolást is lehetne tovább „ragozni”.

A tervekről csupán annyit, hogy 2009 márciusában, a Fe-Ho-Va idején tartja Budapesten a közgyűlését a VKE kezdeményezésére tavaly Szekszárdon alapított Európai Vadász újságírók Szövetsége. De még ennél a projektnél is nagyobb fába vágta a fejszét a VKE, hiszen magára vállalta, hogy 2010-ben – amikor Pécs lesz Európa kulturális fővárosa – egy hazánkban még sosem látott méretű, nagyszabású vadász kürtös fesztivált rendez a baranyai megyeszékhelyen, melynek az előkészítő munkálatai már javában tartanak.

A fentiekből is látszik, hogy a VKE sokat tesz a magyar és az egyetemes vadászati kultúra megismertetéséért, a hagyományok ápolásáért, az etikus vadászmagatartásért.

Vadászati Kulturális Egyesület
1031 Budapest, Pákász u. 7.
www.vadaszatikultura.hu

Vadászati Kultúra Napja

MINŐSÉG
feketén - fehéren

TUCSON

Style 2.0 CRDi 4WD 5 799 000 Ft-ért

- Interaktív összerék-hajtás • 140 LE 2.0 diesel motor • ABS, ESP
- Automata klímaberendezés • 6 légzsák • Távirányítású központi zár riasztóval • Sebességtartó automatika • Ülészűtés
- Könnyűfém keréktárcsa

HYUNDAI www.hyundai.hu

A kép NEM illusztráció! Az ajánlat 2008. szeptember 15-től visszavonásig vagy a készlet erejéig érvényes. Üzemanyag-fogyasztás (változtattól és forgalmi viszonyoktól függően): 5,9–13,2 l/100 km, károsanyag-kibocsátás (változtattól és forgalmi viszonyoktól függően): CO₂ 157–312 g/km.

Mindig új utakon™

Mintegy húszmillió éves fejlődéstörténete során az emberiség csak a „közelmúltban”, mintegy tízezer évvel ezelőtt kezdett tudatosan növényeket termesztani, elsőként a vadbúzát háziasítva. A földművelés kialakulásával párhuzamosan, Kr. e. 7–4 ezer között kezdődött egyes állatfajok háziasítása is. Az embernek először a földművelés, majd az állattenyésztés kialakulásával sikerült kiszabadulnia

eredmény, hogy a világ több mint kétszeresére – 2,5-ről 6,3 milliárdra – nőtt népességéből ma több mint 3 milliárd ember jobban el van látva élelmiszerrel, mint annak idején, 1950-ben a jól ellátottak számító egymilliárd volt. 1950-ben 400 millió, a népesség 16%-a éhezett, ma 800–850 millió: ez a Föld lakosságának „csupán” mintegy 13%-a. A fejlődést nagy teljesítményű növény- és állatfajták, új termelési, tartósítási, feldolgozási

ÚJ KIHÍVÁSOK A MEZŐGAZDASÁGBAN ÉS A VADGAZDÁLKODÁSBAN

dr. Horn Péter¹, az MTA rendes tagja, egyetemi tanár
Nagy János² igazgató
dr. Sugár László¹ egyetemi tanár

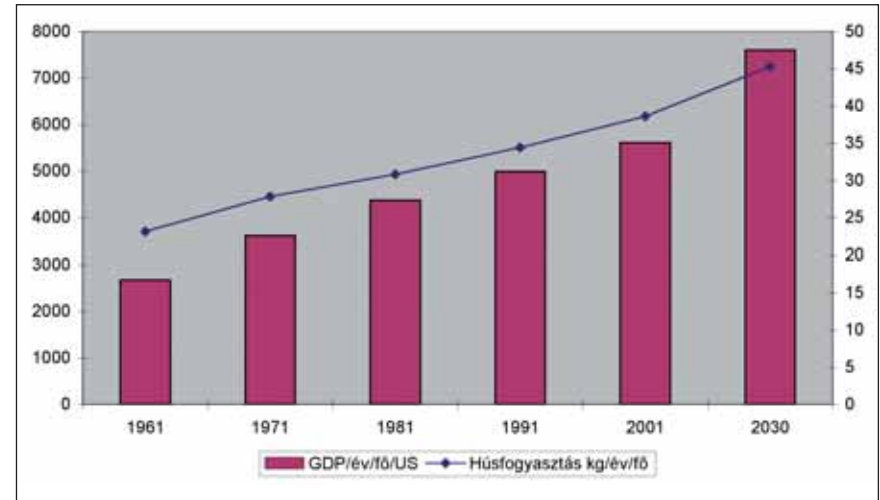
¹Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar, horn.peter@ke.hu
²Böszénfai Tájéközpont

a természettől való teljes függőségéből: a korábbi, nagyon hosszú időszakot a vadászatra, halászatra és gyűjtögetésre alapozott küzdelmes élelmiszer-szerzés jellemezte. A zsákmány jelentős része természetesen magas biológiai értékű, állati eredetű táplálék volt.

Az elmúlt ötven év a mezőgazdaságban nagyobb változásokat hozott, mint a korábban eltelt kétezer esztendő. Nagy

logisztikai és más eljárások széles köre tette lehetővé, komplex rendszerekként hasznosítva szinte minden tudományág eredményeiből.

A legutóbbi időszakban azonban számos új jelenség tanúi vagyunk a világban, amelyek mélyrehatóan megváltoztatják a mezőgazdaság és ezen belül az állati termékek előállításának feltételeit, új alkalmazkodási kényszerhelyzetet teremtve.

1. ábra Az egy főre eső éves GDP és az egy főre eső évi húsfogyasztás összefüggése

nyí biomassza termelése és annak termékei iránti igényre gyakorolnak erős hatásokat.

Széles körű felmérések igazolják, hogy akkor, ha az egy családra eső évi jö-

vedelem 1500 USA-dollárnál kevesebb, az emberi táplálkozásban az állati eredetű élelmiszerek gyakorlatilag alig jutnak szerephez. Az 1500–3000 USA-dollár közötti tartományban kezdenek a csa-

ÚJ KIHÍVÁSOK, FOKOZÓDÓ VERSENY A TAKARMÁNYBÁZISÉRT

Az ezredforduló óta mélyreható változások következtek be a világ számos

régiójában, amelyek már ma is alapvetően érintik a világ élelmiszer-, ezen belül állati termékeinek előállítását. Az 1. táblázatban állítottuk össze azokat a főbb tényezőket, amelyek a különböző ágazati szektorok között új versenyhelyzetet vetítenek előre, s amelyek a növé-

Növekvő népesség	6 – 7,0 – 7,5 milliárd
Emelkedő életszínvonal, növekvő állatitermék-fogyasztás	elsősorban Kína, India
Növekvő bioenergia-igény	etanol, olaj
Bio jellegű csomagolóanyagok	keményítő
Csökkenő tengeri halállomány	majd mindenhol
Csökkenő termőföldkészlet	majd minden országban
Csökkenő öntözővízkészlet	szinte mindenütt
Klímaváltozás	?

(Horn, 2005)

1. táblázat A növénytermesztés előtt álló nagy kihívások (2000 – 2020 – 2030)

Országok	Húsfogyasztás kg/év/fő	Halfogyasztás kg/év/fő	Összes fogyasztás kg/év/fő
<i>Legnagyobb fogyasztás</i>			
Spanyolország	122	47	169
Portugália	87	59	146
Dánia	112	24	136
Franciaország	98	31	129
Norvégia	67	55	122
Írország	103	18	121
<i>Legalacsonyabb fogyasztás</i>			
Lettország	39	13	52
Horvátország	40	12	52
Románia	59	3	62
Litvánia	53	13	66
Bulgária	70	3	73
Szlovákia	69	7	76
Magyarország	89	3	92

2. táblázat Európa legnagyobb és legkisebb hús- és halfogyasztású országai
Forrás: FAO www.fao.org Food balances

ládok olcsóbb húsféléket is fogyasztani, az ezt meghaladó családi jövedelműek körében pedig már az ún. vörös húsok fogyasztásával is mind nagyobb mértékben kell számolni (Gilbert, 2007).

A húsfogyasztás szoros összefüggést mutat a GDP egy főre eső nagyságával. Az 1. ábra a világ összes lakosára vonatkozó összefüggéseket mutatja (Roppa nyomán, FAO adatok, 2007).

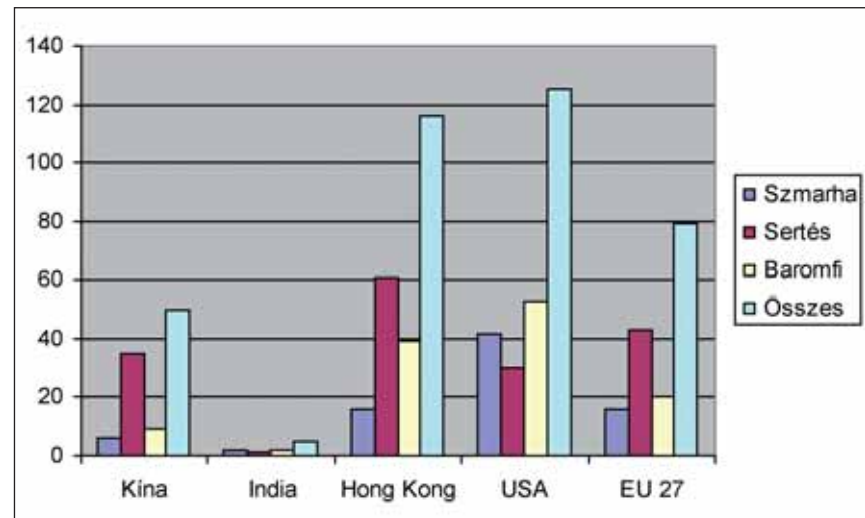
Az egy főre eső nemzeti jövedelem növekedése és a húsfogyasztás közötti szoros korreláció kb. 80-90 kg/év/fő összes húsfogyasztási szintig áll fenn.

Érdekes összehasonlításokra nyílik mód, ha csupán Európa 27 országa hús- és halfogyasztásának adatait vetjük össze, kiemelve a legmagasabb és legalacsonyabb fogyasztással jellemezhető országokat (2. táblázat).

Figyelemre méltó, hogy még Európa 27 országán belül is a legnagyobb mennyiségű húst és halat fogyasztó és a legkevesebbet fogyasztó országok között több mint háromszoros különbségek vannak (pl. Spanyolország, Lettország).

E rövid európai kitérő talán arra jó, hogy érzékeltesse, hogy az EU 27-en belül is az országos fogyasztás tekintetében, mennyiségi és minőségi vonatkozásban is, mekkorák a különbségek. A világ agrárgazdaságára az EU 27 azonban nem fog jelentékeny hatást gyakorolni, s az új kihívásokat jelentő világfolyamatoknak sem lesz meghatározó tényezője.

A világ ételmező-ellátásának és az ebben várható új folyamatoknak döntő eleme az, hogy elsősorban Kína, India

2. ábra Néhány kiemelt ország, ill. régió egy főre eső húsfogyasztásának (kg) és összetételének alakulása

és a délkelet-ázsiai országok többségében (mintegy 3 milliárd fős lakosság) az egy főre eső jövedelem gyorsan nő, amivel együtt jár a lakosság ételmező-fogyasztásának gyors szerkezeti átalakulása. A döntően növényi eredetű (vegetárius jellegű) táplálékok helyett mind nagyobb arányban fogyasztanak magas biológiai értékű állati termékeket, ezeken belül is különösen gyorsan nő a húsfogyasztás.

A világ több országában hasonló folyamatok zajlanak (pl. Oroszország, Mexikó és mások), azáltal azonban, hogy ezekben az összlakosság száma jóval kisebb, a világfolyamatokra is mérsékelt hatást fejtenek ki, de kétségkívül erősítik az előre látható folyamatokat.

A humán táplálkozás szerkezet súlypontjainak növényi ételmezőkre való, akár csak részleges átrendeződése azt jelenti, hogy ugrásszerűen több növényi

termék kell egy-egy ember ellátásához, mert az állati eredetű termékek megtermelése 4–10-szeres mennyiségű növényi biotermék felhasználásával jár a transzformációs veszteségek miatt, az adott állati eredetű termékektől függően. Utóbbi vonatkozásban különösen figyelemreméltóak az 2. ábrán összefoglalt adatok.

A legfontosabb húsfeleségek fogyasztásában hatalmasak a különbségek; India lemaradása hihetetlenül nagy. Kína és Hongkong összehasonlítása azért különösen izgalmas, mert azáltal, hogy Hongkong lakossága 98%-ban kínai, húsfogyasztási szokásaik jól előre jelzik Kína várható fogyasztásának irányzatait is, ha továbbra is gyors ütemben nő ott az egy főre eső GDP. A magas jövedelemszintű Hongkong az egy főre eső húsfogyasztást az USA nagyon magas színvonalához közelítette, mindezt úgy, hogy azt szinte 100%-osan importból biztosítja több mint 5 milliós lakosságá-

	1980	1996	2006
Világátlag*	82	105	96
USA*			810
Kanada*			600
Kína*			70
India*			10
Magyarország	800 (1985–1988)		430

3. táblázat Az előállított keveréktakarmányok mennyisége néhány országban (kg/fő/év)

*Lyons adatai (2007)
(A hazai termelés az 1980-as években azonos volt az USA mai színvonalával – a hatalmas csökkenés jól mutatja a magyar állattenyésztés történelmi összehasonlításban is páratlan visszaesését.)

nak. Kínában húsz éve még csupán 20 kg volt az egy főre eső évi húsfogyasztás – ma eléri a hongkongiakra jellemző fogyasztás 43%-át, az 50 kg-ot.

A húsfogyasztás növelése hatalmas mennyiségű többlettakarmány-igényt jelent. Ha csupán India és Kína lakosságát vesszük figyelembe (kb. 2,4 milliárd), 1 kg év/fő húsfogyasztás-növekedés eléréséhez minimálisan 10–12 millió tonna többlettakarmány előállítása szükséges (Horn, 2007). Annak érdekében, hogy az egy főre eső évi takarmánykeverék-gyártásban mekkora különbségek vannak, néhány kiemelt országot figyelembe véve mutatjuk be a

3. táblázatot. FAO és világbanki adatokra hivatkozva – csupán Kínát és Indiát figyelembe véve –, a következő másfél évtizedben mintegy megötszöröződő takarmány-világkereskedelemmel és megháromszorozódó állattermék-ke-

1 tonna kukorica	400 l etanol
	330 kg tak.-melléktermék(DDGS*)
Kukorica igény	140 millió tonna
Az USA össztermelésének	52%-a
DDGS mennyisége	47 millió tonna

(Lyons, 2007) *(Distillers Dried Grains with Solubles)

4. táblázat Az USA üzemanyag-fogyasztásának 10%-át kiváltó etanol előállításának hatása a takarmányalapanyag-termelésre 2010-ben

reskedelemmel számolnak. A takarmánytöbblet előállításához szükséges szántóföldi területet pedig 175 millió hektárral kellene megnövelni (Farell, 2005) a mai átlagos terméshozamok mellett.

A világ állattenyésztésének azonban új konkurens ágazattal is számolnia kell: ez a biomasszából üzemanyagot és energiahordozókat előállítók tökeerős szektora. Annak érdekében, hogy a kukoricára alapozott etanolipar mekkora hatást gyakorol az USA kukoricamérlegére, állítottuk össze a 4. táblázatot (Lyons, 2007 adataira alapozva).

Nemcsak az megdöbbentő, hogy az USA benzinfogyasztása 10%-ának etanollal való kiváltásához a teljes kukoricatermés 52%-a szükséges, hanem az is, hogy 47 millió tonna melléktermék (DDGS) keletkezik, amit vagy sikerül állati takarmányként vagy más módon hasznosítani – ami önmagában is nagy feladat –, vagy az káros környezetszennyező anyagként okoz gondot. A DDGS állati takarmányként történő hasznosítása kérdéses már ma is gyakorlat, sőt mintegy 10%-ban lehetséges (Helembai és mtsai, 2006), a baromfiak takarmányozásában jelenleg folynak a kísérletek (Lyons, 2007).

Az EU döntésének, illetve távlati célkitűzésének a teljesülése, misze-

rint 2010-re a felhasznált üzemanyag 5,75%-át, 2030-ra 25%-át célozza meg bioüzemanyaggal helyettesíteni, Európában is drámai hatással lesz a szántóföld-hasznosítás struktúrájára (5. táblázat).

A táblázatban összefoglalt adatok érzékeltetik azt a hatalmas termőföldterületet, amelyet Európában lekött majd a bioenergia-termelés céljára előállított növények megtermelése. Reálisan várható a 2010-es célkitűzés teljesítése; a 10% körüli és a feletti célok már erősen vitatottak. Nem képzelhető el, hogy a kitűzött 2030-as távlati cél teljesíthető, mert az immár irreális, és súlyosan veszélyeztetné Európa élelmiszer-ellátását, illetőleg annak biztonságát is az új világhelyzetben. Ez még akkor is igaz, ha a bioüzemanyag előállítása új technológiákkal, más „energianövények” szélesebb körű termesztésével történik.

Azáltal, hogy egyes nagyrégiókban (USA, EU) politikai döntés született arra vonatkozóan, hogy az üzemanyag-felhasználás adott százalékát – helyben termelt növényekre alapozva – etanollal vagy biodízzel akarják kiváltani, a takarmány-alapanyagokért folyó versenyben új helyzet keletkezik. A politikai döntés egyúttal azt is jelenti, hogy az adott nagyrégiókban a nemzetközi kereskedelmet is drasztikusan korlátoz-

Szántóterület-igény (EU 27) **	2010 5,75% bioüzemanyag	2030 25% bioüzemanyag
Termőterület-szükséglet (millió ha)	15–18	65–75
Az összterület %-ában	13–15	60–70

* Windhorst adatai alapján (2007)

** 50% import esetében a területigény megfelelődik

5. táblázat Az EU által 2010-re és 2030-ra tervezett bioüzemanyag-felhasználás és az előállításához szükséges szántóterület nagysága*

zák, mintegy az adott régiót kivonják a globális árucere-forgalom hatásai alól, az energiafüggőség csökkentésének doktrínáját érvényesítve.

Az előbbieken vázolt, mindössze **három folyamat**: az emberiség jelentős részének állati eredetű élelmiszerek iránti fokozódó igénye, a növekvő állatállomány megnövekedett takarmányszükséglete és a bioenergia-ipar belépése együttesen új versenyhelyzetet teremt az emberi fogyasztásra közvetlenül felhasználható, az állatok takarmányozását szolgáló és az energiatermelés igényelte **növénytermesztési alapanyagokért**. Csupán e három tényező alapján is állíthatjuk, hogy **újra stratégiai kérdés lesz a mezőgazdaság**, ahogyan ez a történelem során majdnem mindig is így volt.

Tovább fokozza a takarmány-alapanyagokért folyó versengést, hogy új felvevőként megjelent a csomagolóanyag-ipar is. Japán már törvényt is hozott a műanyag alapú csomagolóanyagok kötelező helyettesítéséről, keményítőből előállított csomagolóanyagok bevezetése által. Hasonló lépések máshol is várhatóak a nem lebomló csomagolóanyag-ipari hulladék lassan kezelhetlenné váló mennyiségének drasztikus csökkentése érdekében.

ROMLÓ PEREMFELTÉTELEK AZ ÉLELMISZER-TERMELÉSBEN

Napjainkban, mind a fejlett (pl. 3. táblázat), mind a fejlődő világban, a lakosság magas értékű állati fehérjével való ellátásában nagy szerepet játszik **a hal**. A jelenlegi, 100 millió tonnára nőtt *tengeri halfogások csökkenése várható a jövőben*. Már ma is leginkább a rablógazdálkodással jellemezhető, nagyon fejlett

halászati technikákkal lehet csak fenntartani a halfogások jelenlegi szintjét, a világ mintegy 4 milliós hajóflottájával súlyosan károsítva a világtengerek értékes halállományát. A tengerbiológusok többsége szerint az óceánokat napjainkban mintegy 70-80%-kal kevesebb nagy testű, vándorló életmódot folytató hal lakja, mint alig száz éve (Oleson és Skerini, 2007). Többek között az atlanti óriás laposhal, a kékszárnyú tonhal, az atlanti kardhal, az északi-tengeri hering és az ausztrál tőkehal állományai gyakorlatilag összeomlottak.

A tengeri halászat napjainkban még mintegy 200 millió embernek ad munkát. Csupán Ázsiában egymilliárd ember – táplálkozás-élettani szempontból döntő fontosságú – állatifehérje-forrása a hal (Diamond, 2007). Amennyiben a tengeri halászat területén nem következnek be alapvető változások, a fejlett és fejlődő világ halellátása a jelenlegi szinten lehetetlenné válik. Új alapokra kell helyezni a mesterséges tenyésztés és nevelés fenntartható megoldásait, létre kell hozni azokat a szigorúan védett tengerreszeket, ahol a halak zavartalanul szaporodhatnak (pl. Új-Zéland), és a mai-nál jóval szigorúbb komplex halászati rendszabályok vezetendők be. Sajnos a természetes édesvízi halállományok helyzete sem jobb a tengeriekénél, sem mennyiségi, sem minőségi vonatkozásában.

A növényi biomassza termelésének peremfeltételei is kedvezőtlenül alakulnak. Az alábbiakban csupán a legnagyobb hatásúakat említem ezek közül.

A termőföldkészlet csökkenése a világ fejlett és fejlődő országaiban sokkal nagyobb mértékű, mint ahogy az általában köztudott. A gyorsan fejlődő ázsiai,

dél-ázsiai térségben az infrastruktúra- és egyéb nagyarányú fejlesztések elsősorban és szükségszerűen a legértékesebb termőföldterületeken létesülnek, hiszen a lakosság zöme itt sűrűsödik. Kínában például, több károsító tényező összehatásaként, a közelmúltban a becslések szerint 50%-kal csökkent a jó minőségűnek tartott termőföldek összterülete. Észak-Kínában a túllegettetés már elsivatagosította a földművelésre és legeltetésre alkalmas területek 15%-át. A megmaradt legelőterületek fűhozama az utóbbi 50 évben 40%-kal csökkent (Diamond, 2007). A termőföldterület mennyiségi csökkenése és minőségromlása sajnálatosan többé-kevésbé érinti a legtöbb fejlett és fejlődő országot. Ez alól hazánk sem kivétel. Nehéz jó lelkiismerettel tudomásul venni azt, hogy Magyarországon az elmúlt két évtizedben mintegy 500 000 ha mező- és erdőgazdaságilag hasznosítható terület veszett el – ez majdnem kétszer akkora, mint Szlovénia összes szántóföldterülete!

A helyzetet csak súlyosbítják az átgondolatlan, az EU által „ideig-óráig” támogatott új erdőültetések: sajnálatos módon a dombvidéki térségekben ezek többnyire nem az erózió sújtotta, hanem az igen jó talajadottságú területeken történtek (pl. a Dráva mentén).

Az öntözött területek bővítése számos országban fontos lenne, növelve a terméshozadékot, a magas hozzáadott értékű növényi kultúrák szélesebb körű termesztését (pl. vetőmagtermelés, kertészet). Olyan országokban lehetséges ennek megvalósítása, például mint Magyarország is, ahol az édesvízkészlet döntő része átfolyik az országon anélkül, hogy érdemi módon hasznosítanánk

azt. Helyette inkább csak kárenyhítésre áldozzuk a sok pénzt és energiát, szinte évente (árvizek, aszály). Ugyanakkor a világ számos régiójában, ahol intenzív öntözéses gazdálkodás a jellemző, súlyos és fokozódó gondokkal szembesülnek. Így például Kínában is, ahol a mezőgazdaságilag hasznosított terület 50%-át öntözik, ami világviszonylatban is viszonylag nagyon magas arány. Nem hagyható figyelmen kívül persze az, hogy ott csupán az ország alig 10%-a alkalmas érdemi mezőgazdasági hasznosításra.

Kínában édesvízből a világátlag negyedrésze jut egy főre, és az is rendkívül egyenetlen eloszlásban: délen ötször annyi, mint északon. A városok és a növénytermesztési kultúrák vízigényét kétharmad részt kutakból elégítik ki; a föld alatti vízkészletek gyorsan kimerülnek, a tengerparti részeken sós víz szivárog az édesvíz helyére (Diamond, 2007). A helyzet jelenleg oly súlyos, hogy pl. Pekingben a talajvízszint 1950 óta 50 m-t süllyedt. Indiában is jelentős környezeti károsodásokat okozott az öntözés (Somlyódy, 2008). A fejlett mezőgazdasággal jellemezhető országok közül nem egyben a talajvíz öntözésre való, széles körű felhasználása ma már súlyos mértékű talajvízszint-csökkenést okoz. Ez a helyzet az USA számos szövetségi államában, de Ausztrália egyes régiói sem kivételek.

ÖSSZEFOGLALÓ KÖVETKEZTETÉSEK AZ ÁLLATTARTÁST ILLETŐEN

Az állati termékek iránti mennyiségi és minőségi igény minden korábbi történelmi időszakot messze meghaladó

módon fog nőni a következő évtizedekben, s ennek háttérében elsődlegesen Kína, India és a gyorsan fejlődő további, mintegy 400-500 milliós lélekszámú kelet- és délkelet-ázsiai, óceániai térség játszik majd meghatározó szerepet az összességében majd 3 milliárdnyi potenciális fogyasztójával.

A keresleti oldal jól prognosztizálható az állati eredetű élelmiszer iránti igényt illetően, amelyet elsődlegesen az említett nagytérségre jellemző gyors gazdasági növekedés és jelentősen emelkedő reáljövedelem-szint generál, és csak másodlagos tényező a népesség növekedési rátája és abszolút mértéke.

Az állati termékek előállításának alapját képező növénytermesztés és növénybiomassza-előállítás mellett nagyon erős konkurensként jelenik meg az energiaalapanyag-termelés, továbbá – bár volumenét illetően kisebb, de új igénnyel – a csomagolóalapanyag-ipar. Tovább nehezíti majd a helyzetet az is, hogy a világ népességének jelentős és értékes állati eredetű fehérjeforrását képező tengeri halak mennyisége a folyamatos túlhalászás miatt drámai mértékben csökken, minőségi összetétele romlik. Ugyanakkor mind a fejlett, mind a fejlődő országokban csökken a világ termőföldkészlete. Tetézi a gondokat, hogy a sokszor okszerűtlen és a világ sok részén kényszerű öntözés drámai módon csökkenti a talajvízkészleteket. A klímaváltozás jellegét és mértékét illetően, a növénytermesztés hozamai, illetve a termelésbiztonság tekintetében az előrejelzések összességükben inkább negatív hatásokat valószínűsítene. Amikor tehát a növénybiomassza-termelés produktumai iránt sokirányú és nagy volumenű új alapanyagigény je-

lenik meg, új versenyhelyzet alakul ki legalább három fő felhasználói kört illetően: közvetlen emberi táplálékforrás, állati takarmánybázis, energiaipari szektor. A verseny éles lesz, az állami és kisebb regionális politikai döntések erősen torzítják majd a globális és nagyregionális szabad piaci viszonyokat. A különböző ipari melléktermékek állati takarmányként történő felhasználása – és az alternatív takarmányforrásoké is – nagy jelentőségű alkalmazkodási kényszerpályává válik.

A jövő állatitermék-előállítási stratégiáit alapvetően két főirány fogja meghatározni: a lakosság számára nagy mennyiségben igényelt állati eredetű élelmiszereket, ún. jó minőségű tömegtermékeket (pl. tej, sertéshús, baromfihús, tojás) döntően nagy termelőképeségű fajtákkal, alapvetően intenzív komplex termelési-technológiai feltételek mellett állítják majd elő, ahol egységnyi termékre vetítve minimalizálható a takarmány- és vízfelhasználás, ezáltal a vizelet- és trágyatermelés is. Ez a követelményrendszer minden, döntően abraktakarmányokra vagy intenzív, magas biológiai értékű termesztett tömegtakarmányokra alapozott állattenyésztési ágazatra vonatkozik.

A szántóföldi művelésre nem vagy csak kevésbé alkalmas területek hasznosítása extenzívebb körülmények között tág teret ad különböző állattenyésztési ágazatoknak, ha a ráfordítások racionális keretek között tarthatók. Itt az alkalmazott fajták és fajok széles választéka jöhet szóba, ahol a speciális minőségnek, az adott viszonyokhoz való jó alkalmazkodóképességnek van vagy lesz döntő szerepe.

A fejlett országokban, illetve a magas jövedelemmel rendelkező népesség körében, a világon mindenhol – a gyorsan fejlődő országokban is – megjelenik és fokozódik az igény a tömegtermékektől eltérő minőségű állati termékek iránt. Ezek a piaci szegmensek különleges vásárlóerővel rendelkeznek, nem árérzékenyek. Az állattenyésztők innovatívítása az utóbbi területen bőven található kibontakozási lehetőséget, beleértve a vadgazdálkodást és az életminőséget javító, az állatok tenyésztéséhez kapcsolódó ágazatokat is (hobbyállatok, vadásztatás céljait szolgáló állatfajok). Döntő azonban a különleges márkázott termékek előállítása során is az, hogy az adott terméknek, persze állandó minőség mellett, kellő mennyiségben és folyamatosan jelen kell lennie a piacon. A nyomonkövethetőség és élelmiszerbiztonság minden állattenyésztési

rendszerben alapvető kritérium marad, függetlenül azok nagyobb vagy kisebb felvevőpiacot megcélzó stratégiájától.

Az új kihívások tükrében az EU-nak is jelentősen át kell alakítania agrárpolitikáját. A termelési korlátozások kompenzációjaként alkalmazott jövedelemtámogatási politika helyett csak a legújabb kutatási eredmények gyors és általános alkalmazását segítő minőségi termelés- és támogatáspolitikát lehet a versenyszféra iránytűje.

Az élelmiszerbiztonsági rendszerek is akkor működhetnek megbízhatóan és jól, ha az EU meghatározó mértékben támaszkodhat saját termelési hátterére, és nem kerül kényszerhelyzetbe sokszor váratlan, nagy volumenű import tranzakciók szükségessége miatt. A mezőgazdaságban tovább fokozódik a szakmai felkészültség, a professzionalizmus szerepe, a versenyképesség egyik legdöntőbb pillére.

A belátható jövőben, minden előjel szerint, a mezőgazdasági termékek piacán a közelmúlt ún. kínálati piaca keresleti piaccá alakul át. A növényi és állati eredetű élelmiszerek drágulni fognak. Az élelmiszer – mint ahogy a történelemben majd minden korban, így a jövőben is – újra stratégiai cikk lesz.

A VADGAZDÁLKODÁS JÖVŐJÉT BEFOLYÁSOLÓ KÖRÜLMÉNYEK ÉS VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOK

A vadgazdálkodás jövőjének alakulását részben az előbbieken vázolt folyamatok, tendenciák, részben a mező- és erdőgazdálkodásban bekövetkezett (és későbbi) változások befolyásolják. E tekintetben az alábbiakat érdemes kiemelni:

- a vadgazdálkodásra alkalmas területek folyamatos csökkenése;
- a nagytáblás, iparszerű növénytermesztési – ezáltal vadkárérzékeny és nem vadbarát – rendszerek terjedése;
- a terményárak növekedése miatt dráguló vadtakarmányozás és emelkedő vadkárérték (árszínvonal?);
- a területtulajdonos és a vadászatra jogosult viszonya: nem mindegy, hogy a kettő személye azonos vagy eltérő;
- a tulajdonos, ill. földhasználó vadhoz/vadgazdálkodáshoz való hozzáállása;
- a vadászterület mérete, ökológiai adottságai: így pl. mezőgazdasági művelésre alkalmas vagy nem, esetleg mocsaras/berki jellegű;
- a terület erdőgazdálkodási viszonyai: erdőszültségi arány, az erdőállomány fafajösszetétele, korosztályviszonyai, elterjedt-e az erdővédelmi kerítés al-

kalmazása, vagy nem, természetes-e az újulat, vagy nem;

- az erdőfelügyelőség hozzáállása, ami még a Dunántúlon is megéneklően igen különböző.

A bioenergia célú növénytermesztéssel kapcsolatban a repce vetésterületének növekedésére kell kitérni. A hazai vetésterület néhány év alatt megduplázódott: jelenleg 250–270 ezer hektár. A repce-termesztésnek komoly vadgazdálkodási/vadegészségügyi kihatása van. Napjainkban már kizárólag ún. 00-repcét termesztnek. A 00 jelentése: erukasav-mentes, és a glükozinolat-tartalma is minimális. Nos, az ilyen repce zöld részeinek nincs keserű íze, így az állatok (őz, szarvas, nyúl):

- *nagy mennyiséget* is fogyaszthatnak belőle, ami **heveny repcetoxikózist** idézhet elő – emésztési zavar, felfúvódás, komplikációként tüdő-, mellhártya- és szívizomgyulladás alakulhat ki, ami télen könnyen elhulláshoz vezet;
- kisebb adagban tartósan fogyasztva, 2-3 hét után **idült repcetoxikózis** alakul ki (a felhalmozódott S-methylcystein-sulfoxid hemolitikus anémiát okoz): a bágadt, legyengült állatoknál, agykérgi elhalások következtében, vakság, süketség is kialakulhat, amit nagyarányú elhullás követ. Mindezt őzeknél és nyulaknál állapították meg osztrák szakemberek, és minden bizonnyal nálunk is előfordul.

A különböző, fentiekben említett változások főként a nagyvad létszámának folyamatos és jelentős csökkenését idézhetik elő. Itt elsősorban a vaddisznó-, a gímszarvas-, a dámvad-, helyenként esetleg az őz- és a mezeinyúl-populációk lesznek érintettek.

A vadfajok megőrzése többé-kevésbé a nemzeti parkok feladatává válik, a természetes biodiverzitás fenntartásának jegyében. E területeken azonban nem a vadászati célú vadgazdálkodás lesz a jellemző, sokkal inkább a védelmi, oktatási és kutatási szempontok érvényesülnek, a vadászok által kívánatosnak tartott populációsűrűségnél jóval kisebb létszámokkal.

Hogyan és mire fogunk vadászni?

Vadászni továbbra is szeretnénk, illetőleg kell is! Szükség lesz azokra a vadászokra, akik vállalják a különböző vadfajok létszámának folyamatos szabályozását. A hangsúly részben áthelyeződhet például a vadászok által áhított tróféás vad vadászatáról az elfelejtett dúvadászásra, a túlszorodott populációk létszámának gyéritésére.

A vadászok egyik legfontosabb feladata az alacsony vadsűrűség fenntartása, az állományok létszámának szabályozása lesz. Ez valószínűleg kedvezően

hat majd a vadásztársadalom tisztulására és a „presztízsvadászatok” inkább a vadaskerti vadászatok irányába tereli.

Új fajok jelennek meg a szabályozandó fajok listáján. Lesznek olyan fajok, amelyek jól tudnak alkalmazkodni a megváltozott környezethez (pl. varjak, balkáni gerle, róka, aranysakál), állományaik jelentős növekedése ökológiai és ökonómiai érdekeket veszélyeztethet, szabályozásuk elkerülhetetlenné válik.

Erősödni fog az apróvad tartásához, tenyésztéséhez és állományai növeléséhez szükséges infrastruktúra, élőhelyfejlesztés jelentősége.

A vadhús-kereskedelemből kieső termékek pótlása érdekében növekedni fog a tenyésztett, higiénikus körülmények között vágott, magas minőségű alapanyagok előállításának jelentősége. Erre az élelmiszerbiztonság fokozott betartása miatt is szükség lesz.

A csülkös vad nagy állománysűrűségű tartásának és vadászati hasznosítá-

sának színterét a vadaskertek jelentik majd, így a nagy terítékű és minőségi trófeát biztosító vadászatok ide fognak koncentrálni.

A zárttéri nagyvadtenyésztés is versenyre kényszerül az egyéb területhasznosítási alternatívákkal. Csak abban az esetben lesz képes fennmaradni, ha jelentős fejlődésen megy keresztül a vadtenyésztés, vadtakarmányozás, vadegészségügy, illetve vadszállítás terén, és hatékonyan működtetett, ökológiailag fenntartható gazdasági tevékenységgé fejlődik.

Nehéz tehát jósolni, milyen lesz a vadgazdálkodás jövője. Még a látszólag jól előkészített és az EU által támogatott programok megvalósítása is bizonytalan. Így például a *Nemzeti Vidékfejlesztési Terv* jó része is „füstbe ment”. (Az első év – szántóföldi alapprogramok – elvitte szinte a teljes hároméves támogatási keretet!) Pedig a vadgazdálkodásra vonatkozóan is voltak jó elképzelések, így pl. a **fűves mezsgye** célprogram.

A *Nemzeti Erdőprogram*nak is vannak „vadbarát” elemei.

A várható eredmények között:

- a vadgazdálkodási és a kapcsolódó ágazatok közti együttműködés javítása;
- a vad élőhelyének minőségi javításával a biodiverzitás fenntartása, növelése.”

Ehhez képest mit látunk: sorra emelkednek a válaszfalak, a *kerítéssel védett erdősítések!* A mezőgazdasági művelésből kikerülő(?) területek erdősítésénél fontos szempont (lenne!) a vízerózió megszüntetése, s – mint már említettük – mégsem tartják ezt szem előtt!

Várjuk hát az új magyar csodákat!

IRODALOM

- Diamond, J.: *Összeomlás. Tanulságok a társadalmak továbbéléséhez* (Tipotex, 577., Budapest, 2007)
- Farell, D. J.: *Matching poultry production with available feed resources: issues and constraints* (Worlds Poultry Sci. Journ., 61., 299–307., 2005)
- Gilbert, R.: *Global feed production* (Feed Tech., 11., 10–13., 2007)
- Helembai J., Hausenblasz J., Mézes M.: *Néhány szeszipari melléktermék táplálóanyagának látszólagos emésztetősége és azok hatása a nitrogénretencióra növendék sertéseken* (Állattenyésztés és Takarmányozás, 55. 6., 567–575., 2006)
- Horn P.: *Egyes állattenyésztési ágazatok lehetséges alkalmazkodási lehetőségei a klímaváltozás függvényében* (In. „AGRO 21.” Klímaváltozások – hatások – válaszok. Szerk. Csete L., 42., 3–9. pp., 2005)
- Lyons, P. T.: *Ethanol, darling of Wall Street or scourge of the feed industry* (World Poultry, 23. 2., 20–22., 2007)
- Roppa, L.: *Protein demand drives poultry production* (World Poultry, 23. 9. 27–29., 2007)
- Somlyódy L.: *Töprengések a vízről – lépéskényszerben* (Magyar Tudomány, 4., 462–473., 2008)
- Sugár L.: *Egyéb tudnivalók* (In.: Bicsérdy Gy.–Egri B.–Sugár L.–Sztójkov V.: *Vadbetegségek*, szerk. Sugár L., Mezőgazda Kiadó, 2000)
- USDA. *Foreign Agricultural Service. Office of Global analysis* (2007)
- Windhorst, H. W.: *Bio-energy production – a threat to the global egg industry?* (Worlds Poultry Science Journal, 63., 365–379. pp., 2007)

CIC-elismerés az Adattárért

A Nemzetközi Vadvédelmi és Vadászati Tanács (CIC) legmagasabb szakmai elismerését kapta meg a gödöllői Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézete. Az Edmond Blanc-diplomát az Országos Vadgazdálkodási Adattár létrehozásáért és működtetéséért ítélték oda. Az elismerést Magyarországon korábban többek között Lábod és Guth kapta meg magas szintű vadgazdálkodási tevékenységéért. Az elismerésről Csányi Sándor professzorral, az intézet igazgatójával beszélgettünk, aki jelenleg az egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karának dékáni tisztségét is betölti.

A magyar vadászatról és vadgazdálkodásról, Keleti Károly tevékenységének köszönhetően, a XIX. század vége óta gyűjtenek adatokat. A statisztikákat, lényegében a mai formában, a 60-as évektől a megyei vadászati felügyelőségek és trófeabíró bizottságok gyűjtötték. A vadgazdálkodási egységekre vonatkozó adatok a 60-as évek elejétől a 80-as évek közepéig tartó időszakra kiterjedően azonban elvesztek. Az adatok gyűjtésében fontos változás volt, hogy 1981-től az üzemtervezési rendszer kialakításához egységes adatszolgáltatási rendszerre volt szükség. A minisztérium illetékes főosztálya, valamint az Országos Trófeabíró Bizottság ezeket tette közzé évente egyszer a *Nimród Fórum*ban, a vadászújság mellékletében.

Az egyetemen 1991–92-ben kezdtek számítógépre vinni az adatokat, amikor több olyan feladatot is kaptak, amelyhez vadászterület-szintű adatok elemzésére volt szükség. Az Országos

Vadgazdálkodási Adattár (OVA) létrehozásáról az 1996-os vadászati törvény rendelkezett. Ez szabályozta azoknak az adatoknak a körét is, melyeket a vadászatra jogosultaknak évről évre jelenteni kell a vadászati hatóságnak, s amelyeket az OVA dolgoz fel, illetve tárol. A gödöllői egyetem Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszékén – amelynek neve és szervezeti formája az évek folyamán többször változott – 1993 óta folytak előkészítő munkák az OVA-val kapcsolatban. 1994-re készen álltak a rendszer alapjai és a számítógépes programok. Ezért aztán nem is merült fel, hogy az OVA-nak más legyen a gazdája. Az Adattárban a területek fő jellemzőin kívül elsősorban a vadállomány fajokra bontott létszámbecslési adatait, a teríték terv- és tényadatait kell tárolni. Külön tartják nyilván az élve befogott vad hasznosításának számszerű adatait, illetve az élővad-kibocsátást.

– A rendszer kialakításakor megvizsgáltuk azoknak az országoknak a módszereit, ahol hasonló adattár működik – meséli Csányi professzor. – Elsősorban Norvégia, Finnország és Ausztria tapasztalataira építettünk. Az osztrákoknál a Bécsi Állatorvosi Egyetem Vadbiológiai Intézete a program és a kutatás központja. Az adatszolgáltatásnak szerintem az a legnagyobb haszna, hogy nélküle a vadgazdálkodással kapcsolatos döntések kizárólag feltételezéseken alapulnának. Például, ha az állatvédők azzal támadnák a vadászokat, hogy túl sok őzet lőnek ki, akkor ezekkel az adatokkal lehetne cáfolni ezt a vélekedést. Másfelől az adatok térbeli és időbeli változásai alapján megbízhatóan lehet következtetni a vadgazdálkodás eredményességére. Sokszor kritizálják az adatbázist, mondván, például az állományletszám becslésen alapul, a teríték pedig esetleg nem teljesen pontosan tükrözi a valóságot. Ezt mi is pontosan tudjuk, de sokszor éppen magából az adatbázisból lehet kiolvasni az adatközlés hibáit. Ha például évekig 50 ezerre becsüljük egy adott terület gímszarvasállományát, s ugyanakkor az éves teríték rendre 30 ezer, akkor a valós állomány nyilván sokkal nagyobb, hisz a gímnél a 25% körüli hasznosítás biztosítja az állomány tartós szinten tartását. Tisztában vagyunk ezekkel a problémákkal, ezért szerintem az adatokat „ennek megfelelő óvatossággal” kell értelmezni. Minden, a statisztika módszertanában jártas szakember tudja, hogy az adatokat nem önmagukban, hanem hibahatáraik figyelembevételével kell használni és értékelni. Másrészt mindig jobb valami olyanról vitatkozni, aminek

ismerjük a hibáit, mint a semmivel érvelni, vagy a semmiről vitázni. Azokban az esetekben, amikor bizonyos fajok védettségéről vitáznak, az adatok hiánya miatt a vita pontosan ilyen. Tudja valaki, hogy egyes közönséges ragadozó madarak állománya mekkora, illetve hogyan változik? Nem véletlen, hogy az IUCN vörös könyvekre vonatkozó módszertana külön kezeli az „adathiányos” fajokat!

Az OVA működtetését az FVM támogatja, a tízmillió nagyságrendű dotáció elegendő a működtetésre. Többször éri őket az a kritika, hogy az ingyen szolgáltatott adatokat, melyeket minisztériumi támogatással kezelnek, pénzért adják tovább. Csányi Sándor szerint az adatszolgáltatást a vonatkozó FVM-rendelet megfelelően szabályozza. A származtatott adatok, főképp az állománybecslés és a teríték számai megyénként és országosan hozzáférhetőek az interneten is. Az egyes vadgazdálkodási egységekre vonatkozó adatokat azonban csak az érintetteknek vagy az ő hozzájárulásukkal adják ki, mert ezt a kérdést az adatvédelmi jogszabályok nagyon szigorún meghatározzák. Ezek különösen az új területkialakítások és bérleti szerződések idején „forró számok”. Tudományos kutatás céljára, illetve olyan szakdolgozatokhoz, amelyek az FVM által támogatott képzésben íródnak, ingyenes az adatszolgáltatás. Az adatszolgáltatás díja alkalmanként néhány ezer forint, és például térképekért vagy egyéb hiteles adatokért másutt – például az Erdészeti Szolgálatnál – is fizetni kell. Ebből az OVA-nak évente néhány száz ezres nagyságrendű bevétele származik. Néha kritika éri az OVA-t azért is, hogy szakmai konferenciákhoz nehézke-

sen szolgáltat adatokat. Csányi szerint a nyilvános adatok a világhálón bárki számára hozzáférhetőek, míg az egyes területekre vonatkozó adatokat csak az érintettek hozzájárulásával adhatják ki. Ha olyan adatokat vagy olyan feldolgozású adathalmazt kérnek, amely nem áll rendelkezésükre, akkor ennek az elkészítéséhez idő kell. A jogszabályok erre az OVA-nak 30 napot adnak. Az egyetem honlapján már olvashatóak és letölthetőek a 2007/2008-as vadgazdálkodási év eredményei, s a 2008. év tavaszi állománybecslési adatai a legújabbak. Csányi szerint idővesztéséget jelent, hogy a megyei vadászati felügyelőségektől beérkezett adatokat – mint minden statisztikai adatot – ellenőrizni kell. Immár ők tartják nyilván a trófeabírálati eredményeket is. Ennek adatait a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalban gyűjtik, s azok az adott vadfaj hímjére vonatkozó vadászati idény vége után 4-5 hónappal kerülnek fel a hálózatra.

Csányi szerint néhány dolgot egyszerűsíteni, az adatszolgáltatást pedig pontosítani lehetne. Norvégiában például a vadászok 10–15 százaléka az idény folyamán állománybecslést is végez: jelenti az általa látott vadfajokat létszám, ivararány és kor szerint. A zsákmányul ejtettekről pedig még több adatot, például a testsúlyt vagy a trófea méreteit is közli. A tapasztalatok szerint ezek az adatok néhány év alatt – összevetve a végleges terítékadatokkal – nagyon megbízhatóan, kiválóan jelzik az állomány létszámát, összetételét. Ennek alapján állapítják meg a lelövési keretszámokat, ami sokkal jobb eredményt ad, mint ha ez a tavaszi állománybecslés alapján történne.

ismertük a hibáit, mint a semmivel érvelni, vagy a semmiről vitázni. Azokban az esetekben, amikor bizonyos fajok védettségéről vitáznak, az adatok hiánya miatt a vita pontosan ilyen. Tudja valaki, hogy egyes közönséges ragadozó madarak állománya mekkora, illetve hogyan változik? Nem véletlen, hogy az IUCN vörös könyvekre vonatkozó módszertana külön kezeli az „adathiányos” fajokat!

Az OVA működtetését az FVM támogatja, a tízmillió nagyságrendű dotáció elegendő a működtetésre. Többször éri őket az a kritika, hogy az ingyen szolgáltatott adatokat, melyeket minisztériumi támogatással kezelnek, pénzért adják tovább. Csányi Sándor szerint az adatszolgáltatást a vonatkozó FVM-rendelet megfelelően szabályozza. A származtatott adatok, főképp az állománybecslés és a teríték számai megyénként és országosan hozzáférhetőek az interneten is. Az egyes vadgazdálkodási egységekre vonatkozó adatokat azonban csak az érintetteknek vagy az ő hozzájárulásukkal adják ki, mert ezt a kérdést az adatvédelmi jogszabályok nagyon szigorún meghatározzák. Ezek különösen az új területkialakítások és bérleti szerződések idején „forró számok”. Tudományos kutatás céljára, illetve olyan szakdolgozatokhoz, amelyek az FVM által támogatott képzésben íródnak, ingyenes az adatszolgáltatás. Az adatszolgáltatás díja alkalmanként néhány ezer forint, és például térképekért vagy egyéb hiteles adatokért másutt – például az Erdészeti Szolgálatnál – is fizetni kell. Ebből az OVA-nak évente néhány száz ezres nagyságrendű bevétele származik. Néha kritika éri az OVA-t azért is, hogy szakmai konferenciákhoz nehézke-

Érdekes a finnek módszere is. Ők az országban kb. 1000 darab 4 kilométeres egyenlő oldalú háromszöget jelölnek ki: ezeket három-három vadász télen, egy időben körbejárja, és megszámlolja az oda ki- és beváltó nyomokat. Ha ezt legalább 5 éven át, rendszeresen elvégzik, majd a kapott adatokat egybevetik a következő évi terítékadatokkal, rendkívül pontos tavaszi vagy őszi állománybecslést lehet végezni.

A gödöllői Vadvilág Megőrzési Intézet különlegessége, hogy – ellentétben például a soproni testvérintézményükkel – munkatársai nem vadásznak.

– Van azért kivétel, de többségünk valóban nem vadászik. Annyit mondhatok, hogy a kollégák kiválasztásánál ez soha nem volt szempont – magyaráz-

za az intézetvezető. – Az azonban igen, hogy szeressék a természetet, és elkötelezetten kutassák a vadvilágot. Egyébként több neves vadbiológust ismerek, aki nem vadászik. Például az angol Dick Potts, aki ma a fogoly egyik legelismertebb szakértője, s aki a Nyugat-magyarországi Egyetem *honoris causa* doktora, nem puskaforgató ember. De hogy egy még ismertebb személyiséget említsek: Konrad Lorenz. Ennek megvan az az előnye, hogy a civilek nem foghatják ránk: elfogultan vadászpártiak vagyunk, a saját érdekeinket nézzük. A hátránya ugyanez. Sok vérmes vadász szerint ugyanis csak az érthet az őzhöz, aki már lőtt belőle jó néhány darabot.

M. T.

ÉVFORDULÓSOK

160 éve született
Egerváry Gyula
(1849–1913)

Világra jöttének helyszíne a Vas megyei Kisunyom. Varasdon, Szombat helyen és Pápán végezte középiskolai tanulmányait, majd jogot tanult Pesten és Pozsonyban. Rövid Zala megyei gazdálkodást követően Budapestet választotta lakhelyül. 1879-től a Sport Egyesület, 1881-től a Budapesti Galamblovész Egylet munkáját segítette. A *Vadász- és Versenylap* állandó munkatársa volt, 1880-tól az induló *Vadász-Lap* szer-

kesztője, majd laptulajdonosként felelős szerkesztője volt. 1881-től az Országos Magyar Vadászati Védegyelet titkári tisztjét vállalta el, 1885-ben gróf Nádasdy Ferencsel és gróf Esterházy Mihállyal közösen rendezte a budapesti agancskiállítását. 1883-ban aktív szerepet vállalt az új vadászati törvény javaslatának elkészítésében. A vadászkutya mint szakmai kérdés fontos volt számára, ezért 1884-től támogatta a „Magyar Vizsla Verseny Egyesület” tevékenységét. Szakmai munkájának elismeréseképpen, 1893-ban kinevezték országos vadászati felügyelőnek, mely tisztséget 1913-ig töltötte be. 1896-ban az ezeréves millenniumi kiállítás vadászati osztályának csoportbiztosa, az 1900. évi párizsi nemzetközi kiállítás magyar vadászati pavilonjának rendezője. Az elismert szakember nagy mecénása volt a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak. Munkásságának elismerését jelzi többek között az I. Ferenc József császártól és királytól kapott Koronás Arany Érdemkereszt, valamint a francia becsületrend tisztikeresztje kitüntetés is. A mozgalmas, széles palettájú szakmai közéletet élő Egerváry Budapesten hunyt el.

150 éve született
Tallián Emil
(1859–1911)

Torontál vármegyében, Törökkanizsán született. A város későbbi főszolgabírója, a jó módú földbirtokos szenvedélyes vadász volt. A szóbeszéd szerint e szenvedélyét előbbre tartotta a családalapításnál. Egyedül vagy társakkal, háromszor járt

Kelet-Afrikában: Tanganyika, Zanzibár, Uganda és Kenya fémjelzi vadász- és gyűjtőútjait. Járt Egyiptomban, Indiában, Tibetben és Ceylon szigetén. Ő volt az első magyar vadász, aki eljutott a Ferenc József-földre. Összesen kilenc nagy utazáson vett részt, melyek során igen értékes vadásztrófeákat, néprajzi tárgyakat, valamint fotókat hozott magával, gyarapítva hazánk kulturális kincsét. Nem volt tudós – a vadászszervező vezetője vezérelte távoli vidékekre. Összesen több mint 700 fényképfelvétel bizonyítja a világra való nyitottságát. Gyűjteményét a köz szolgálatába kívánta állítani, de a képeknek csak halála után sikerült tényleges bemutatóhelyet biztosítani a megyeházán. Trianon után a gyűjtemény több múzeum anyagához csatolódott.

Tallián Emil 1911. december 3-án hunyt el Szegeden.

Fónagy József
(1859–1913)

Nagyszalontán jött a világra. Gyógyszerésziképzést szerzett. 1885-ben Szeged mellett bérlet vadászterületet; a szegedi Fehér-tó vízivilágában többször vadászott együtt Lakatos Károllyal, Bársony Istvánnal. 1885-ben kennelt létesített a városban, ahol Lakatos Károly végezte a pointerek idomítását. Vadászkutyával kapcsolatos hírnevük hamarosan országos mértékű lesz. Ez évben megválasztották a Szegedi Nimród Vadásztársaság elnök-igazgatójának. Az 1880-as években feleségül vette Gajáry Nellit, aki szintén szenvedélyes vadász volt. 1888-ban Szegedről Budapestre költöztek, ahol Fónagy működtette a „Diana”

patikát, majd később preparátorműhelyt is nyitott mellette. Néhány évi gyógyszerárúskodás után azonban visszavonult birtokára, Gógára. Példamutató vadgazdálkodást folytatott a területen: méltán kapta meg a „gógai király” titlust Bársony Istvántól.

A vadászfegyvert kitűnően forgató Fónagy kedvenc vadja az erdei szalonka. 1900-ban főszerkesztője a *Vadászat és Állatvilág* című lapnak. Emellett rendszeresen ír a *Vadász- és Verseny* lapba, vadászati rovatvezető az *Újság* című folyóiratnál. Szegeden elkezdett kynológiai munkásságát további sikerek övezték, örökös tiszteletbeli elnöke az Országos Magyar Ebtenyésztő Egyesületnek. Budapesten hunyt el. Felesége Fónagy József-örökös vándordíjat alapított 1923-ban, melyet uradalmi erdészek, vadászok, vadőrök kaphattak meg a vadászkutya-idomításban elért eredményeikért. A kitűnő vadászember, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum mecénása több könyvet hagyott az utókorra: ezek a *Vizslaidomítás* (1887), *A fácán és fogoly vadászata, tenyésztése, hálójával való befogása* (1900).

140 éve született Gyöngyöshalászi Takách Gyula (1869–1949)

Pomázon született, iskoláit Debrecenben, a Református Kollégiumban kezdte, majd Budapesten folytatta. Vadászat iránti elkötelezettségét apjától örökölte, hatévesen flóbertpuskával, nyolcévesen elöltöltős fegyverrel, tizenkét évesen Le-fochaeux-flintával nímródik. 1891-

ben jelent meg első írása a *Vadász-Lap*-ban, mely kiadványnak 28 évig első munkatársa lett. Szerkesztője lett a *Vadászat és Állatvilág* című lapnak, 1914-től főszerkesztőként tevékenykedett. E státusa megmaradt a jogfolytonos *Magyar Vadászujság*ban is. 1903-ban az Országos Nemzeti Vadásztársaságnak, majd 1917-től a Magyar Vadászok Országos Szövetségének alelnöke volt. Mindeközben aktívan vadászott a Pilisben, Arad vármegyében, Szeben és Fogaras megyében. Vitatkozó, pereskedő, keményfejű magyar volt.

Legismertebb könyvei: *Vadászösvényeken a Duna medencéjétől a Kárpátokig* (1930), *A vadőr kiskátéja* (1931), *Útmutató a községi és közbirtokossági vadászterületek bérbeadásával kapcsolatos ügyekben* c. rendeletgyűjtemény (1942). 1949 karácsonyán hunyt el Budapesten; Pomázon temették el, a családi sírkertben.

90 éve született Vallus Pál (1919–1998)

Középbirtokos polgári család sarjaként született Heves megyében. Budapesten érettségizett, majd az Állatorvosi Egyetemen tanult. A II. világháború az orosz frontra veti, ahonnan hazatérve az Országos Árhivatal elnökhelyettesének nevezik ki. Nyugdíjazásáig, hetvenéves koráig marad ebben a státuszban. 1945-től vadászott, a Heves megyei Bástya Vadásztársaság tagjaként. 1959-ben megválasztották a MAVOSZ Országos Választmányának tagjává. Az ezt követő években különböző bizottságok tagjaként tevékenykedett. Hazánk 1966-ban lett a CIC tagja, melynek Vallus személy szerint is tagja lett. 1968-ban a CIC alelnökévé választották. Társadalmi-politikai kapcsolatait egyre inkább érvényesítette a Szövetség érdekében. 1968–1972 között a magyar delegáció vezetője: nem véletlen az 1970. évi első magyarországi CIC-ülés megrendezése. Ugyanebben az évben vette birtokba a Szövetség a kitűnően felújított Teleki-kúria épületét a Vörösmarty téren. Sajnos az akkori vezetők nem láttak a jövőbe, és csupán kezelői jogra tartottak igényt, így a rendszerváltást követően óriási tőke úszott el az orruk elől. Aktív részese volt az 1971. évi budapesti vadászati világtalálkozó megszervezésének. 1972-ben megválasztották a CIC elnökének, mely tisztséget 1975-ig töltötte be. 15 évi munkásságának elismeréseként megkapta a CIC „Pro Merito” kitüntetését. MAVOSZ-beli munkásságának eredményeit mutatják a számok:

1965-ben a vadásztársaságok összevétele 9 millió forint volt; 1988-ban ez az összeg elérte a 800 millió forintot. 1963-ban 300 ezer, 1968-ban 3 millió 300 ezer, 1976-ban 15 millió dollár volt a vadászat országos devizabevétele. 1987-ben közel 900 ezer naposcsibét értékesítettek a MAVOSZ fácántelepéről. Vallus politikai-társadalmi-gazdasági kapcsolatait megmozgatva, a Szövetség 1980–85 között 90 millió forint támogatásban részesült, melyből bőven futotta a négy vadgazdaság fejlesztésére, élőhelyfejlesztésre, fácánprogramra. Jutott pénz dám- és muflontelepítésre, kutatásokra, szakmai bemutatókra. Külkapcsolatai sokat javítottak a vadászat helyzetén, mígnem a rendszerváltozás lezárta elnöki életútját, s egyben a MAVOSZ-korszakot is. Élete hátralévő éveiben visszavonultan élt. Személyének megítélése megosztja az embereket; a Budakeszin 2000-ben felállított szobra örzi tevékenységének, személyének emlékét.

CÍMJEJEGYZÉK

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
1027 Budapest Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355-6180, 212-2226
info@omvk.hu, www.omvk.hu

OMVK Baranya megyei Területi Szervezete

7626 Pécs, Felsővámház u. 44.
06-72/ 332-354
omvkbm@dravanet.hu

OMVK Bács-Kiskun megyei Területi Szervezete

6000 Kecskemét Mezei u. 1-3.
06-76/ 325-254
omvkbacs@omvkbacs.t-online.hu

OMVK Békés megyei Területi Szervezete

5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
06-66/ 321-234
omvkbekes@mail.globonet.hu

OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete

3526 Miskolc, Tas u. 18.
06-46/ 504-125
info@vadaszszovetseg.hu

OMVK Csongrád megyei Területi Szervezete

6727 Szeged, Irinyi J. u. 1. IV. em. 21.
06-62/ 420-362
omvkcsongrad@invitel.hu

OMVK Fejér megyei Területi Szervezete

8000 Székesfehérvár, Jancsár u. 7.
06-22/ 327-933
omvk.fejer@eqnet.hu

OMVK Győr-Moson-Sopron megyei Területi Szervezete

9023 Győr, Csaba u. 16. II. 204.
06-96/ 618-692
orszagos-vadaszkamara@unicommail.hu

OMVK Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete

4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
06-52/ 417-447
omvk.deb@mail.tvnet.hu

OMVK Heves megyei Területi Szervezete

3300 Eger, Hibay K. u. 12.
06-36/ 517-123
heves@omvk.t-online.hu

OMVK Komárom-Esztergom megyei Területi Szervezete

2800 Tatabánya, Dózsakert u. 63.
06-34/ 510-197
vadaszkem@vivamail.hu

OMVK Nógrád megyei Területi Szervezete

3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
06-32/ 412-875
omvk.nograd@chello.hu

OMVK Főváros és Pest megyei Területi Szervezete

1051 Budapest, Nádor u. 34.
06-1/ 3119-608
omvkpest@t-online.hu

OMVK Somogy megyei Területi Szervezete

7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
06-82/ 526-288
omvksomogy@mail.datanet.hu

OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete

4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
06-42/ 311-246
szabolcs@vadaszszovetseg.t-online.hu

OMVK Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területi Szervezete

5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
06-56/ 514-180
postmaster@szolnokmvk.t-online.hu

OMVK Tolna megyei Területi Szervezete

7100 Szekszárd, Tormay B. u. 18.
06-74/ 512-224
postmaster@tolna-omvk.t-online.hu

OMVK Vas megyei Területi Szervezete

9700 Szombathely, Puskás T. u. 7.
06-94/ 500-324
vas@omvk.hu

OMVK Veszprém megyei Területi Szervezete

8200 Veszprém, Dózsa Gy. út 32.
06-88/ 422-298
veszprem@omvk.hu

OMVK Zala megyei Területi Szervezete

8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 39.
06-92/ 599-440
vadaszkamara@zalaszam.hu

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI VÉDEGYLET
1027 Budapest, Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355 6180, fax: 375-8378
info@vadaszativedegylet.hu, www.vadaszativedegylet.hu

Baranya megyei Vadásztársaságok Szövetsége

7626 Pécs, Felsővámház u. 44.
Tel: 06 72/ 332 354

Bács-Kiskun megyei Vadászsövetség

6000 Kecskemét, Árpád krt. 2.
Tel: 06 76/ 418 800

Békés megyei Vadászsövetség

5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
06 66/ 321 234

Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége

3526 Miskolc, Tas u. 18.
Tel: 06 46/ 504 125

Csongrád megyei Vadászsövetség

6721 Szeged, Római krt. 18/b.
Tel: 06 62/ 423 645

Fejér megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége

8000 Székesfehérvár, Jancsár u. 7.
Tel: 06 22/ 327 933

Kisalföldi Vadászsövetség

9023 Győr, Zechmeister u. 9.
Tel: 06 96/ 311 512, 06 20/ 9353 527

Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége

4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Tel: 06 52/ 417 447

Heves megyei Vadászok Szövetsége
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
06 36/ 517 123

**Komárom-Esztergom megyei
Vadászszövetség**
2890 Tata, Tópart u. 8/c.
Tel: 06 34/ 384 063

Nógrád megyei Vadászszövetség
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
Tel: 06 32/ 412 875

**Vadászok és Természetvédők Közép-
Magyarországi Szövetsége**
1051 Budapest Nádor u. 34.
Tel: 06 1/ 3119 608

Somogy megyei Vadászok Szövetsége
7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
Tel: 06 82/ 526 288

**Vadászok Szabolcs-Szatmár-Bereg
megyei Szövetsége**
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
Tel: 06 42/ 311 246

**Jász-Nagykun-Szolnok megyei
Vadászszövetség**
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
Tel: 06 56/ 514 180

Tolna megyei Vadászszövetség
7100 Szekszárd, Tormay B. u. 18.
Tel: 06 74/ 512 224

Veszprém megyei Vadász Szövetség
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 32.
Tel: 06 88/ 422 298

**Zala megyei Vadásztársaságok és
Vadgazdálkodók Szövetsége**
8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 39.
Tel: 06 92/ 599 440

Sopron Tájegységi Szövetség
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.
Tel: 06 99/ 311 100

Felsőtiszavidéki Vadgazdák Szövetsége
4405 Nyíregyháza, Debreceni út 138.
Tel: 06 42/ 490-019

Rábaközi Vadászszövetség
9322 Rábatamási, Szabadság út 87.
Tel: 06 96/ 282 342

**Borsod-Abaúj-Zemplén megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
3525 MISKOLC
Dóczy J. u. 6.
06-46/515-740
borsodvad@fki.gov.hu

**Csongrád megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
6701 SZEGED
Deák F. u. 17.
06-62/553-460
csongrad-vadasz@fki.gov.hu

**Fejér megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
8001 SZÉKESFEHÉRVÁR
Deák F. u. 7-9. Pf. 43
06-22/511-283
fvmh-fejer@fki.gov.hu

**Győr-Moson-Sopron megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
9021 GYŐR
Jókai u. 12.
06-96/514-740
fvmh-gyor@fki.gov.hu

**Hajdú-Bihar megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
4002 DEBRECEN
Kossuth u. 12-14. Pf. 404
06-52/523-820
vadhalhajdu@fki.gov.hu

**Heves megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
3301 EGER
Barkóczy u. 7. Pf. 145
hevesvad@axelero.hu

**Jász-Nagykun-Szolnok megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
5000 SZOLNOK
Kossuth L. u. 2.
06-56/505-397
vadaszat_halaszat-szolnok@fki.gov.hu

**Komárom-Esztergom megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
2801 TATABÁNYA V.
Győri út 13. Pf. 18.
06-34/312-204
kom-vadhal@fki.gov.hu

**Nógrád megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
3101 SALGÓTARJÁN
Baglyasi út 2. Pf. 196.
06-32/521-500
fvmh-nograd@fki.gov.hu

**Főváros és Pest megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
1135 BUDAPEST
Lehel út 43-47.
1389 Bp. Pf. 110.
06-1/ 485-69-04
mgszh-pest@fki.gov.hu

MEZŐGAZDASÁGI SZAKIGAZGATÁSI HIVATALOK
FÖLDMŰVELÉSÜGYI IGAZGATÓSÁG
VADÁSZATI ÉS HALÁSZATI OSZTÁLYOK CÍMEI

**Baranya megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Felügyelőség**
7600 PÉCS
Rákóczi u. 30. Pf. 428
06-72/512-455
vadasz-baranya@fki.gov.hu

**Bács-Kiskun megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**

6000 KECSKEMÉT
Bajcsy-Zsilinszky krt. 2. Pf. 215
06-76/502 418
bacs-vadfel@fki.gov.hu

**Békés megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
5600 BÉKÉSCSABA
Derkovits sor 2.
06-66/444-254
fvmvadas04@bekesmegye.hu

Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
7400 KAPOSVÁR
Csokonai u. 3. Pf. 250
06-82/414-894
vadhal.somogy@axelero.hu

Szabolcs Szatmár-Bereg megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
4401 NYÍREGYHÁZA
Bessenyei tér 1.
06-42/594-110
fagyaszoltan@fki.gov.hu

Tolna megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
7101 SZEKSZÁRD
Augusz I. u. 7. Pf. 210
06-74/529-350
vadhal-tolna@fki.gov.hu

Vas megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
9702 SZOMBATHELY
Vörösmarty u. 9. Pf. 260
06-94/506-760
fvmh-vas@fki.gov.hu

Veszprém megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
8200 VESZPRÉM
Megyeház tér 1. Pf. 315
06-88/580-440
fvmvadasz@invitel.hu

Zala megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
8901 ZALAEGERSZEG
Bíró Márton u. 38. Pf. 186
06-92/321-440
fvmh-zala@fki.gov.hu

Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.
6000 Kecskemét, József A. u. 2.
(76) 510-400
kefag@kefag.hu

Mecseki Erdészeti Zrt.
7623 Pécs, Rét u. 8.
(72) 508-200
mefart@mefa.hu

Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt.
5001 Szolnok, József A. u. 34.
(56) 512-110
nefag@nefag.hu

Nyírségi Erdészeti Zrt.
4401 Nyíregyháza, Kótaji u. 29.
(42) 598-450
mail@nyirerdo.hu

Pilisi Parkerdő Zrt.
2025 Visegrád, Mátyás király u. 4.
(26) 598-000
info@pprt.hu

Somogyi Erdészeti és Faipari Zrt.
7400 Kaposvár, Bajcsy Zs. u. 21.
(82) 505-100
sefag@sefag.hu

Szombathelyi Erdészeti Zrt.
9700 Szombathely, Zanati u. 26.
(94) 329-977
titkarsag@szherdeszet.hu

Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.
9400 Sopron, Honvéd u. 1.
(99) 506-810
titkarsag@taeagr.hu

VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazd. Zrt.
8000 Székesfehérvár, Tolnai u. 1.
(22) 510-501
posta@vadex.hu

Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt.
2800 Tatabánya, Dózsakert u. 63.
(34) 316-733
verteserdo@t-online.hu

Zalaerdő Zrt.
8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.
(93) 500-200
zalaerdo@zalaerdo.hu

HM Budapesti Erdőgazdasági Zrt.
1033 Budapest, Hévízi út 4/a
(1) 387-88-59
bp-erdo@bp-erdo.hu

HM Kaszói Erdőgazdaság Zrt.
7563 Somogyuszob-Kaszó
(82) 351-690
info@kaszort.hu

HM Veszprémi Erd. Zrt.
8200 Veszprém, Jutasi u. 10.
(88) 591-510
info@verga.hu

ERDŐGAZDASÁGOK CÍMLISTÁJA

Bakonyerdő Zrt.
8500 Pápa, Jókai út 46.
(89) 513-100
info@bakonyerdo.hu

Délalföldi Erdészeti Zrt.
6721 Szeged, Zsótér u. 4/b
(62) 551-340
dalerdr@dalerd.hu

Egererdő Zrt.
3300 Eger, Kossuth L. u. 18.
(36) 801-501
egererdo@egererdo.hu

Északerdő Zrt.
3525 Miskolc, Deák tér 1.
(46) 501-501
info@eszakerdo.hu

Gemenci Erd. Zrt.
6500 Baja, Szent Imre tér 2.
(79) 326-387
gemenc@atrtnet.hu

„Gyulaj” Erdészeti és Vadászati Zrt.
7090 Tamási, Szabadság u. 27.
(74) 573-940
gyulajrt@t-online.hu

Ipoly Erdő Rt.
2661 Balassagyarmat, Bajcsy-Zs. u. 10.
(35) 300-769
titkarsag@ipolyerdo.hu

Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.
9023 Győr, Corvin u. 9.
(96) 529-451
kaegrt@kaeg.hu

POLGÁRI KÉZILŐFEGYVER- ÉS LŐSZERVIZSGÁLÓ KFT.

ELÉRHETŐSÉGE:

Személyesen: 1031 Budapest, Gyöngyösor u. 6., **Levélben:** 1031 Budapest, Gyöngyösor u. 6.,
Telefonon: 347-6030, **Telefaxon:** 347-6039, **E-mail-ben:** mkh@mkh.hu

A VIZSGÁLÓ ÜGYFÉLFOGADÁSI IDEJE MAGÁNSZEMÉLYEK RÉSZÉRE:

Hétfőtől-csütörtökig a fegyverek átvétele vizsgálatra:

7⁰⁰-tól 12⁰⁰-óráig,

nyitva tartás: 7⁰⁰-tól 14⁰⁰-óráig.

Pénteken a fegyverek átvétele vizsgálatra:

7⁰⁰-tól 11⁰⁰-óráig,

nyitva tartás: 7⁰⁰-tól 12⁰⁰-óráig.

NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁGOK

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
3758 Jósavafő, Tengerszem oldal 1.
Tel: 06 (48) 506-000
Honlap: anp.nemzetipark.gov.hu

Balatoni Nemzeti Park Igazgatóság
8229 Csopak, Kossuth u. 16.
Tel: 06 (87) 555-260
Honlap: bfnp.nemzetipark.gov.hu

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
3304 Eger, Sánc u. 6.
Tel: 06 (36) 422 700
Honlap: bnp.nemzetipark.gov.hu

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
7625 Pécs, Tettye tér 9.
Tel: 06 (72) 517-200
Honlap: ddnp.nemzetipark.gov.hu

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 52.
Tel: 06 (1) 200-4033
Honlap: dinp.nemzetipark.gov.hu

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sarród, Rév-Kócsagvár Pf. 4.
Tel: 06 (99) 537-620
Honlap: fhnp.nemzetipark.gov.hu

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
9941 Óriszentpéter Siska szer 26/a
Tel: 06 (94) 548 034
Honlap: onp.nemzetipark.gov.hu

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
4024 Debrecen, Sumen u. 2.
Tel: 06 (52) 529-920
Honlap: hnp.nemzetipark.gov.hu

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
6001 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.
Tel: 06 (76) 482-611
Honlap: knp.nemzetipark.gov.hu

Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
5540 Szarvas, Anna-liget Pf. 72.
Tel: 06 (66) 313-855
Honlap: kmnp.nemzetipark.gov.hu

VADÁSZATI SZAKKÉPZÉST FOLYTATÓ ISKOLÁK CÍMJEGYZÉKE

Bársony István Mezőgazdasági Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium a Csongrádi Oktatási Központ tagintézménye
6641 Csongrád, Szentesi u. 2/a.
Tel: 06 (63) 570 820

Diana Vadász-Felnőttképző Alapítványi Szakképző Iskola és Kollégium
6640 Csongrád, Jókai u. 14.
Tel: 06 (63) 483 790

Egri Kereskedelmi, Mezőgazdasági és Vendéglátóipari Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium
3300 Eger, Pozsonyi út 4-6.
Tel: 06 (36) 518 532

Marcali Város Önkormányzat Széchenyi Zs. Szakközép- és Szakiskolája
8734 Somogyzsitfa – Szőcsénypuszta, Ady Endre u. 8.
Tel: 06 (85) 312 051

Széchenyi István Mezőgazdasági Szakközépiskola és Kollégium
4220 Hajdúböszörmény, Radnóti Miklós u. 3.
Tel: 06 (52) 371 062

Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium Gyöngyös-Mátrafüred
3232 Mátrafüred, Erdész u. 11.
Tel: 06 (37) 520 250

Bethlen Gábor Szakképző Iskola és Kollégium
5500 Gyomaendrőd, Hősök útja 40.
Tel: 06 (66) 386 028

Herman Ottó Kertészeti-, Környezetvédelmi-, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium
9701 Szombathely, Ernst K. u. 1.
Tel: 06 (94) 512 420

Baross László Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola
4701 Mátészalka, Baross L. u. 12-14.
Tel: 06 (44) 500 376

Jávorka Sándor Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet
2890 Tata, Új u. 19.
Tel: 06 (34) 587 580

Somogyi TISZK Közép-és Szakiskola Dráva-völgye Középiszkolája
7570 Barcs, Latinca S. u. 13.
Tel: 06 (82) 562 616

Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola és Kollégium
6721 Szeged, József A. sgt. 26.
Tel: 06 (62) 548 930

NYIME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium
9401 Sopron, Szent György u. 9.
Tel: 06 (99) 506 470

VADÁSZATI SZAKKÉPZÉST FOLYTATÓ EGYETEMEK, FŐISKOLÁK

Szent István Egyetem
2100 Gödöllő, Péter K. u. 1.
Tel: 06 (28) 410 200

Nyugat-Magyarországi Egyetem
9400 Sopron, Bajcsy Zs. u. 4.
Tel: 06 (99) 311 100

Kaposvári Egyetem
7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.
Tel: 06 (82) 314 155

Debreceni Agrártudományi Egyetem
4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
Tel: 06 (52) 486 288

Károly Róbert Főiskola
3200 Gyöngyös, Mátrai u. 36.
Tel: 06 (37) 518 447

SZTE Mezőgazdaság Főiskolai kar
Hódmezővásárhely, Andrásy út 15.
Tel: 06 (62) 246 466

TARTALOM

2009. évi naptár	5
Tizenkét hónap	6
Kutyaillem, gazdaillem	30
A kóbor kutyák okozta problémák és azok megoldásának lehetőségei	35
Kölyökkutyákkal kapcsolatos fontos állatorvosi teendők	44
A kutya egyéni azonosítása – tetoválás vagy mikrochip?.....	49
A sümegei farka	55
Ők is vadásznak	58
A csapdázás lehetőségei és jogi háttere napjaink vadgazdálkodásában	69
Lesz-e sas 2030-ban?	76
Vadásznak lenni nagy öröm, de vadászni tudni is kell... ..	88
Lövészet, koronglövészet és vadászat	97
Amit tudnunk kell a vadhúsról	106
Mire garancia a Garancia?	116
Tenni – nem csak beszélni	120
Új kihívások a mezőgazdaságban és a vadgazdálkodásban	123
CIC-elismerés az Adattárért	137
Évfordulósok	140
Címjegyzék	144